

**Bu kitaba sığmayan
daha neler var!**

Karekodu okutun, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaşın!

ÖDS

**ÖĞRENCİ/ÖĞRETMEN
DESTEK SİSTEMİ**

<https://ods.eba.gov.tr>

- Konu Anlatımlı Ders Videoları
- Soru Çözüm Videoları
- Ders Anlatım Videoları
- Çoktan Seçmeli Sorular

Kişiselleştirilmiş Öğrenme ve Raporlama

Animasyonlar, 3B Modeller, Simülasyon ve Oyunlar

Paylaşım ve İş birliği

Ortak / Özel Takvim

eba
www.eba.gov.tr

40181 700982

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN: 978-975-11-6256-4

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

• DESEN TASARIMI

10

• Ders Materyali

10

EL SANATLARI
TEKNOLOJİSİ ALANI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

DESEN TASARIM

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

DESEN TASARIM

10

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

**Sevim Nurcan DEMİRBAŞ
Tülay AKTÜRK**

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....	7928
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	1856

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

DİL UZMANI

Yeşim BİLGE

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Dr. Eda ÖZ

ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI

Günay DURUCAN

REHBERLİK UZMANI

Davut ŞENYÜREK

GÖRSEL TASARIM UZMANI

Sevinç BÖLÜKBAŞ

ISBN: 978-975-11-6256-4

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

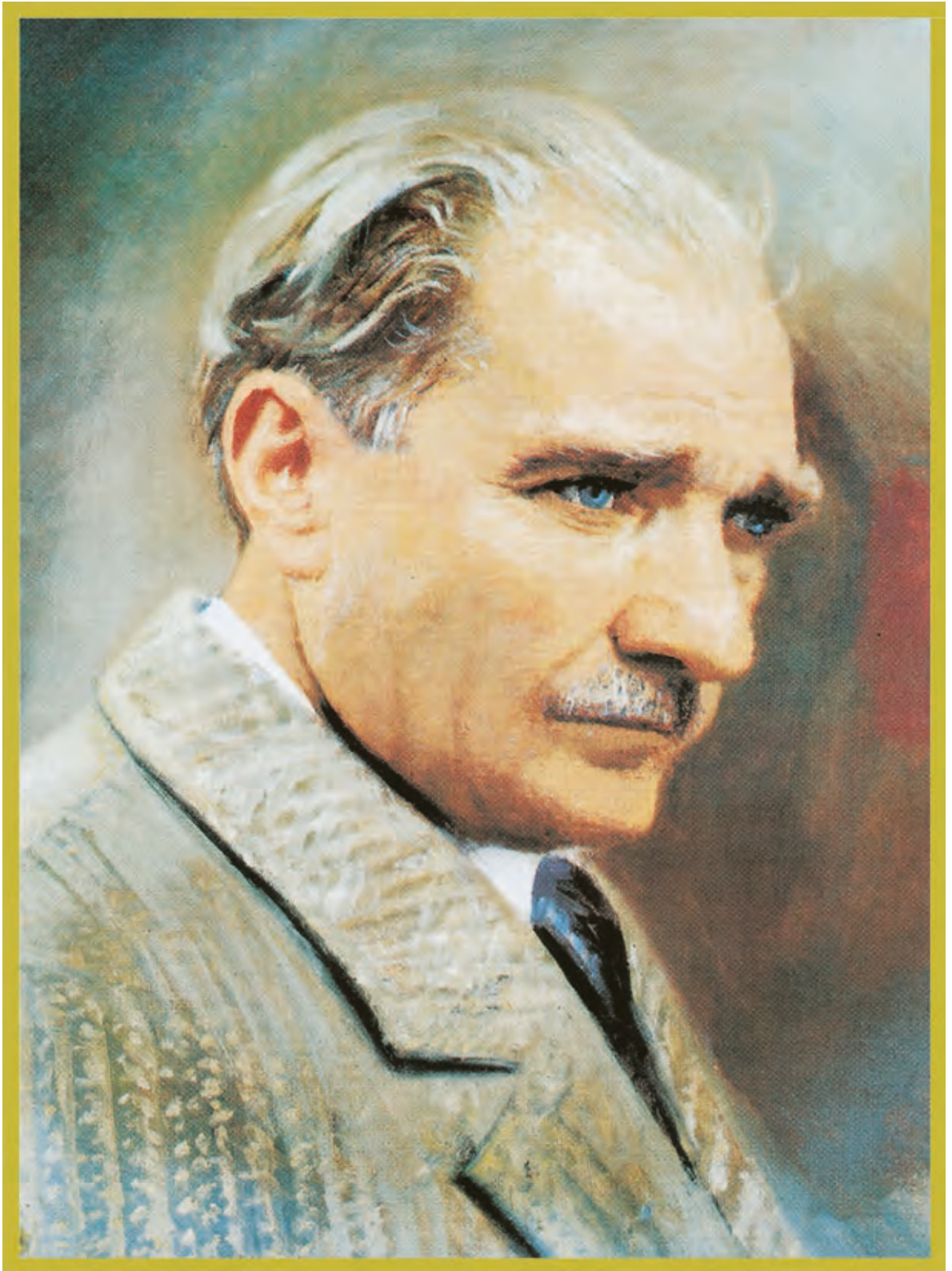
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

DERS MATERYALİNİN TANITIMI	14
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	16

1. ÖĞRENME BİRİMİ - TASARI İLKELERİ

1.1. FORM VE KOMPOZİSYON	18
1.1.1. Kompozisyonun Önemi	18
1.1.2. Kompozisyonla İlgili Kavramlar	20
1.1.3. Kompozisyon Öğeleri	20
1.1.4. Tasarı İlkeleri	21
1.1.5. Yeni Şekil ya da Form/Biçim Oluşturma	24
1.1.6. Geometrik Formlarla Tasarı İlkelerine Uygun İki Boyutlu Yüzey Düzenleme	25
1.1. UYGULAMA	26
1.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	28
1.2. ÜÇ BOYUTLU FORMLAR	29
1.2.1. Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Formlar	29
1.2.2. Geometrik Formlarla Tasarı İlkelerine Uygun Üç Boyutlu Yüzey Düzenleme	30
1.2. UYGULAMA	32
1.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	35

2. ÖĞRENME BİRİMİ - NOKTA-ÇİZGİ

2.1. TEMEL TASARIM ELEMANI OLARAK NOKTA	38
2.1.1. Temel Kavramlar	38
2.1.2. Noktanın Plastik Sanatlardaki Önemi	39
2.1.3. Nokta ile Yüzey Düzenleme	40
2.1. UYGULAMA	41
2.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	43
2.2. TEMEL TASARIM ELAMANI OLARAK ÇİZGİ	44
2.2.1. Çizgi	44
2.2.2. Çizginin Plastik Sanatlardaki Önemi	44
2.2.3. Çizgi Çeşitleri	44
2.2.4. Çizginin Psikolojik ve Karakteristik Etkileri	46
2.2.5. Çizgi ile Yüzey Düzenleme	46
2.2. UYGULAMA	47
2.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	49

2. ÖĞRENME BİRİMİ - NOKTA-ÇİZGİ

2.3. NOKTA VE ÇİZGİ	50
2.3.1. Nokta ve Çizgi ile Yüzey Düzenleme	50
2.3.2. Nokta ve Çizgi Birlikte Kullanıldığında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	51
2.3. UYGULAMA	52
2.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	53
2.4. PASPARTU	54
2.4.1. Paspартu Çalışmalarına Uygun Malzeme ve Renk Seçimi Yapma	54
2.4.2. Neden Paspартu Yapılır?	54
2.4.3. Paspартu Örnekleri	55
2.4.4. Paspартu Uygulama Şekilleri	55
2.4. UYGULAMA	56
2.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	57
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	58

3. ÖĞRENME BİRİMİ - AÇIK-KOYU

3.1. AÇIK-KOYU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	60
3.1.1. Işık-Gölge	60
3.1.2. Açık-Koyu	61
3.1.3. Ton	61
3.1.4. Valör	62
3.1.5. Ton Çubuğu	62
3.1. UYGULAMA	63
3.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	64
3.2. AÇIK-KOYU İLE YÜZEY DÜZENLEME	65
3.2.1. Yüzey Düzenleme Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	65
3.2.2. Hacimlendirme	66
3.2.3. Hacimlendirilen Özgün Geometrik Formlarla Yüzey Düzenleme	66
3.2.4. Geometrik Formları Hacimlendirmede Dikkat Edilecek Hususlar	66
3.2. UYGULAMA	67
3.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	68
3.3. UYGULAMA	69
3.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	71
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	72

4. ÖĞRENME BİRİMİ - RENK

4.1. RENK BİLGİSİ _____	74
4.1.1. Renk Oluşumu _____	74
4.1.2. Armoni (Uyum) _____	75
4.1.3. Skala _____	76
4.1.4. Ton _____	76
4.1.5. Kromatik _____	76
4.1.6. Işık _____	76
4.1.7. Marj _____	77
4.1.8. Kontrast (Karşıt) _____	77
4.1.9. Renk Perspektifi _____	77
4.1.10. Renk Grupları _____	77
4.1.11. Guaj Boya Tekniği ve Özellikleri _____	78
4.1.12. Renk Çemberi _____	79
4.1. UYGULAMA _____	80
4.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	82
4.2. RENK KONTRASTLARI _____	83
4.2.1. Kontrast (Karşıt) _____	83
4.2.2. Renklerin Psikolojik Etkileri _____	85
4.2. UYGULAMA _____	86
4.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	87
4.3. RENK ANALİZİ _____	88
4.3.1. Fotoğraf Kullanarak Renk Analizi Yapma _____	88
4.3. UYGULAMA _____	89
4.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	90
4.4. KOLAJ TEKNIĞİ _____	91
4.4. UYGULAMA _____	92
4.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	93
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME _____	94

5. ÖĞRENME BİRİMİ - DOKU

5.1. DOKU BİLGİSİ _____	96
5.1.1. Doku ile İlgili Temel Kavramlar _____	96
5.1.2. Doku Çeşitleri _____	98
5.1.3. Dokunun Genel Özellikleri _____	104
5.1.4. Dokunun Görsel Fonksiyonları _____	104
5.1.5. Dokunun Psikolojik Etkileri _____	104
5.1.6. Kara Kalemle Doku Etüt Etmede ve Hacimlendirmede Dikkat Edilecek Hususlar _____	105
5.1. UYGULAMA _____	106
5.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	108

4

5

5. ÖĞRENME BİRİMİ - DOKU

5.2. RENKLİ DOKU ÇALIŞMALARI _____	109
5.2.1. Guaj Boya Tekniği _____	109
5.2.2. Renkli Etüt Çalışmasında Dikkat Edilecek Noktalar _____	109
5.2. UYGULAMA _____	110
5.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	112
5.3. DOKULU OBJELERDEN ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEMELERİ _____	113
5.3.1. Özgün Doku Yorumları _____	113
5.3.2. Özgün Doku Yorumu Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar _____	113
5.3.3. Dokulu Objelerden Özgün YüzeY Düzenlemeleri Yapabilmek İçin Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Noktalar _____	114
5.3. UYGULAMA _____	115
5.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	117
5.4. RENKLİ DOKU YORUMLARI _____	118
5.4.1. Özgün YüzeY Düzenlemelerini Renklendirme _____	118
5.4. UYGULAMA _____	119
5.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	121
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME _____	122

6. ÖĞRENME BİRİMİ - DESEN

6.1. OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ _____	124
6.1.1. Desenin Tanımı _____	124
6.1.2. Desen Çizimi ile İlgili Kavramlar _____	125
6.1.3. Desen Çiziminde Kullanılan Araç Gereçler _____	126
6.1.4. Desen Çeşitleri _____	126
6.1.9. Desenin Anlatım Biçimleri _____	128
6.1.11. Desen Çiziminde Tasarım Tekniği _____	129
6.1.12. Desen Çiziminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar _____	130
6.2. ÇİZİM ÜZERİNDE GÖLGELENDİRME _____	131
6.2.1. Kara Kalem Tekniği _____	131
6.2.2. Kara kalem Tekniğinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar _____	131
DEKORATİF EL SANATLARI 6.1. UYGULAMA _____	132
DEKORATİF EL SANATLARI 6.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	134
DEKORATİF EL SANATLARI 6.2. UYGULAMA _____	135
DEKORATİF EL SANATLARI 6.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU _____	137

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.3. UYGULAMA	138
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	140
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.4. UYGULAMA	141
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	143
6.3. KALIP ÇIKARMA	144
6.4. KOMPOZİSYONA GÖRE KALIP ÇİZİMİ	144
DEKORATİF EL SANATLARI 6.5. UYGULAMA	145
DEKORATİF EL SANATLARI 6.5. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	146
DEKORATİF EL SANATLARI 6.6. UYGULAMA	147
DEKORATİF EL SANATLARI 6.6. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	149
DEKORATİF EL SANATLARI 6.7. UYGULAMA	150
DEKORATİF EL SANATLARI 6.7. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	151
DEKORATİF EL SANATLARI 6.8. UYGULAMA	152
DEKORATİF EL SANATLARI 6.8. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	153
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.9. UYGULAMA	154
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.9. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	155
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.10. UYGULAMA	156
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.10. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	158
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.11. UYGULAMA	159
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.11. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	160
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.12. UYGULAMA	161
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.12. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	163
6.5. RENKLENDİRME	164
6.1.5. Sulu Boya Tekniği	164
6.1.6. Guaj Boya Tekniği	165
6.1.7. Kuru Kalem Tekniği	165
DEKORATİF EL SANATLARI 6.13. UYGULAMA	166
DEKORATİF EL SANATLARI 6.13. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	167
DEKORATİF EL SANATLARI 6.14. UYGULAMA	168
DEKORATİF EL SANATLARI 6.14. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	169
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.15. UYGULAMA	170
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.15. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	171
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.16. UYGULAMA	172
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.16. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU	173
CEVAP ANAHTARI	174
SÖZLÜK	175
KAYNAKÇA	177
GENEL AĞ KAYNAKÇASI	177
GÖRSEL KAYNAKÇASI	178

DERS MATERYALİNİN TANTIMI

KAPAK SAYFASI

Öğrenme birimini ifade eden kapak fotoğrafını gösterir.

Öğrenme biriminin adını ve numarasını gösterir.

Öğrenme birimine ait konu başlıklarını gösterir.

KONU SAYFASI

Öğrenme biriminin adını ve numarasını gösterir.

Alt öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme faaliyetine başlamadan önce yapılacak hazırlık çalışmalarının yer aldığı bölümü gösterir.

Kazanımları destekleyen konu metinlerini gösterir.

Konu içeriğini destekleyen görselleri gösterir. Görsele ait ilk sayı öğrenme birimini, ikinci sayı alt öğrenme birimini ve üçüncü sayı görsel numarasını ifade eder.

Sayfa numarasını gösterir.

38

DERS MATERYALİNİN TANTIMI

UYGULAMA SAYFASI

2. ÖĞRENME BİRİMİ - NOKTA-ÇİZGİ

2.3. UYGULAMA

2 DERS SAATI

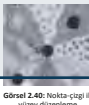
NOKTA-ÇİZGİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden nokta-çizgiyi birlikte kullanarak yüze düzenleme yapmanızı beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 2.40).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

25328

Görsel 2.40: Nokta-çizgi ile yüze düzenleme

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	• Abiye önünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Nokta-çizgi çalışmada kullanılacak araç gereci hazırlayınız.	• Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, mürekkepli kalem ve farklı kalınlıkta gazlı kalemleri çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
3. 35x25 cm resim kâğıdınızı enine tutarak alt ve üst köşerinden 7,5 cm işaretleyiniz. Sağ ve sol baştan 1,5 cm işaretleyiniz.	• Cetvel kullanınız.
4. İşareti koyalın temel olarak eni ve boyu 10 cm olan, araları 1,5 cm kalacak şekilde, resim kâğıdınızın orta bölümüne 3 tane kare çiziniz.	• Cetvel kullanınız.
5. Çalışmanızda uygun yönünü tespit ediniz.	• Temiz, düzgün ve öznel çalışmaya gayret ediniz.
6. Objeyi iyi gözlemleyiniz. Objenin genel hatlarını kurşun kalemle fazla bastırmadan, çok hafif çizgi değerleriyle çiziniz.	• Hacim etkisi verirken nokta ve çizginin aralıklarını kademeli olarak sıklaştırınız.
7. Nokta-çizgiyi koyu bölgelerde sık, açık bölgelerde seyrek kullanınız.	• Nokta ve çizgiler sık kullanıldığında yüzeyde koyu, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir.
8. Nokta-çizgi düzenlemelerinden başarılı olduğunuz birini seçiniz. Sergilemek üzere öğretmeninize gösteriniz. Çalışma süresince, çalışma alanınızın temizliğini sağlayınız.	• Uygulama süresinde bir sorunu karşılayamazsanız öğretmenimize başvurunuz.

Uygulamanın adının ve açıklayıcı

yönergelerin bulunduğu bölümü gösterir.

Video, ses, animasyon, uygulama, soru, etkileşimli kitap vb. ilave kaynaklara ulaşımı sağlayacak karekodu gösterir. Akıllı telefon vb. bir cihaz ile karekod taratılarak ilgili linke ulaşılabilir. Ayrıca kod alanında verilmiş olan numarayı (aşağıda verilen örnek web adresinde olduğu gibi) kod kısmına yazarak da adrese gidilebilir.

<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25328>

İşlem basamakları için yönergelerin olduğu bölümü gösterir.

Uygulamanın işlem basamaklarının bulunduğu bölümü gösterir.

UYGULAMA DEĞERLENDİRME SAYFASI

Öğrenciye ait bilgilerin ve uygulama sonunda alınan değerlendirme puanının yazıldığı bölümü gösterir.

Uygulama faaliyetinde istenen ölçütleri karşılama derecesinin işaretlendiği bölümü gösterir.

Uygulama faaliyetine ait karşılanması beklenen ölçütleri gösterir.

Puanlama sistemi ile ilgili bilgilerin yer aldığı bölümü gösterir.

2. ÖĞRENME BİRİMİ - NOKTA-ÇİZGİ

2.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU
PASPARTU UYGULAMA

SINIF	NO	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

2-4. Uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DİKKAT	DEĞER
A) HAZIRLIK		
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.		
2. Paspartu yapacağı çalışmanın ölçülerini cetvel yardımı ile tespit etti.		
3. Paspartu yapacağı resim için uygun renkleri malzemeyi temin etti.		
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME		
4. Paspartu genişliğini tekniğe uygun hazırladı.		
5. Paspartu yapacağı çalışmada dikkat edilecek hususları kavradı.		
6. Paspartu için kesilecek alanı belirledi.		
7. Paspartu için kenar ölçülerini tekniğe uygun belirledi.		
8. Belirlediği alanı maket bıçağı ile keserek boş bir çerçeveye elde etti.		
9. Resmi tekniğe uygun yaptırdı.		
C) BEKLENEN DAVRANŞ		
10. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		

SÜTUN TOPLAMLARI

TABLO PUANI

DEĞERLENDİRME PUANI = ((TABLO PUANI x 100) / 55)

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldığınız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

UYARI NOTLARI

6. ÖĞRENME BİRİMİ - DESEN

DİKKAT EDELİM

Aşağıda yer alan 6.13. ve 6.14. uygulamaları "Dekoratif El Sanatları Dalı" öğrencileri için hazırlanmıştır.

DEKORATİF EL SANATLARI
6.13. UYGULAMA

2 DERS SAATI

6. Öğrenme birimi olan "Desen" deki uygulamaların "Dekoratif El Sanatları" ve "Ev Tekstili" olarak iki dala uygun hazırlandığı belirten uyarı notunu gösterir.

- Bu ders materyalinde uluslararası ölçü birimleri kullanılmıştır.
- Bu ders materyalinde yapılan kısaltmalarda Türk Dil Kurumunun "Kısaltmalar Dizini"nden yararlanılmıştır.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Okul, sınıf ya da atölye ortamında çeşitli nedenlerden kaynaklanabilecek, insan sağlığını ve güvenliğini tehdit eden unsurlara karşı önlem almak eğitim ve öğretim esnasında oluşabilecek pek çok sıkıntının ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Güvenli bir ortam oluşturabilmek için güvensiz davranış ve durumların önüne geçecek her türlü tedbirin alınması gerekir.

Çalışma ortamındaki tehlike ve riskler güvenlik sorunları oluşturur. Bu nedenle önceden tedbir alınması, çalışma ortamının güvenliği için önemlidir. Alınacak önlemlerin okul yönetimi ve öğretmenleri tarafından uygulanması, oluşabilecek sorunların önüne geçilmesini sağlayacaktır. Eğitim öğretimin sağlıklı yürütülebilmesi için güvensiz davranış ve durumların neler olabileceği önceden tespit edilmelidir.

GÜVENSİZ DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

1. Tehlike oluşturacak şekilde alet ve makine kullanımı
2. Alet ve makinenin yanlış kullanımı
3. Güvenlik donanımının kullanılmaz hâle getirilmesi
4. Hareketli ve kontrolsüz çalışma
5. Delici ve kesici aletlerin kullanımında dikkatsiz davranılması
6. Bireyin kendi ve çevresindekilerin sağlığı için gerekli tedbirleri almaması
7. Kurallarla ilgili uyarıların dikkate alınmaması
8. Çalışma esnasında yorgun, dalgın ve dikkatsiz olunması

GÜVENSİZ DURUM ÖRNEKLERİ

1. Koruyucu ve iyileştirici ekipmanın bulunmaması
2. Koruyucu ekipmanın kötü durumda olması ve kontrollerinin yapılmamış olması
3. Düzen ve temizlik kurallarına uyulmaması
4. Ortamın yetersiz ya da aşırı havalandırılması
5. Güvenlik denetiminin olmaması

Derslerin daha güvenli bir ortamda işlenmesini sağlamak için alınan bütün tedbirlerin ders başlamadan önce öğrencilere hatırlatılması gerekmektedir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ TASARI İLKELERİ

KONULAR

1.1. FORM VE KOMPOZİSYON

1.2. ÜÇ BOYUTLU FORMLAR

TEMEL KAVRAMLAR

altın oran, biçim, form, kompozisyon, koram, şekil, tasarı, tasarım

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

FORM VE KOMPOZİSYON

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Matematik dersinde öğrendiğiniz geometrik şekillerden hangilerini hatırlıyorsunuz?
2. Sınıf ortamında bulunan yapay objeleri gözlemleyiniz.
3. Çevrenizde bulunan doğal objelerden atölyeye örnekler getirerek bu objelerin şekillerini inceleyiniz.

1.1. FORM VE KOMPOZİSYON

Nokta, çizgi, açık, koyu, renk, doku gibi tasarım öğelerinin kendi içinde ve çevresiyle uyumlu, dengeli ve estetik bir planlama ile uygulanıp bir bütün oluşturmasına **kompozisyon** denir. Kendine özgü bir yapıya sahip olan **form** ise kompozisyonu oluşturan önemli bir unsurdur.

1.1.1. Kompozisyonun Önemi

Kompozisyon, görsel sanatların en önemli unsurlarındandır. Görsel sanatlar; resim, heykel, seramik, özgün baskı, el sanatları, fotoğrafçılık, grafik gibi alanları kapsamaktadır. Görsel sanat eserleri incelenirken kompozisyonu meydana getiren öğeler tek tek değil bir bütün olarak algılanır (Görsel 1.1).

Bütünü anlamak, Gestalt (Gıştayıt) kuramını bilmek ile ilişkilidir. Almanca bir kelime olan **Gestalt**, bütün form ve şekil demektir. Avusturyalı ve Alman psikologların öne sürdüğü Gestalt kuramının temel dayanağı, insan zihninin nesnelere gruplandırarak bir bütün olarak algılamasıdır. Sanatçının bir sanat eserini ya da tasarımı oluşturması uzun sürer. Oysaki izleyicinin algılaması anlık bir durumdur. İzleyici, bu kurama göre parçaları ayırtmaz, bütünü görür.

Görsel 1.1: İki boyutlu kompozisyon

1.1.1.1. Gestalt Kuramının İlkeleri

Tasarımda parçalar bir bütün oluşturur. Bu kurama göre ilkeler izleyicinin algısını değiştirir.

Şekil-Zemin: Bu ilkeye göre şekil-zemin, aynı anda eşit olarak algılanmaz. Şekil daha dikkat çekicidir fakat dikkatin verildiği noktaya göre bazen önce zemin algılanır (Görsel 1.2).

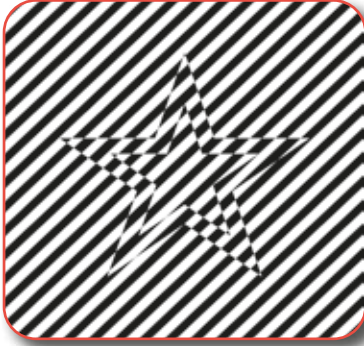
Görsel 1.2: Şekil-zemin ilkesi

Yakınlık: Nesneler algılanırken birbirine yakın olanlar grup olarak algılanır (Görsel 1.3).

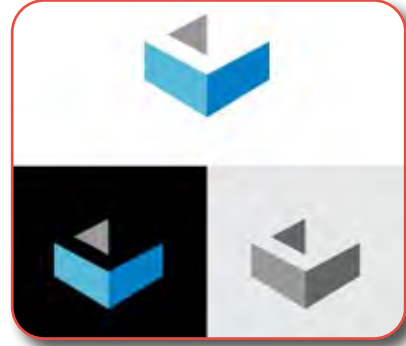
Görsel 1.3: Yakınlık ilkesi

Benzerlik: Benzer olan şekiller grup olarak algılanır (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: Benzerlik ilkesi

Tamamlama: Nesneler, birbirini tamamlamamış olsa bile bütün olarak algılanır. Eksik olan parçayı beyin tamamlar (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: Tamamlama ilkesi

Süreklilik: Aynı yönde ilerleyen biçimler, birbiriyle ilişkili olarak algılanır (Görsel 1.6).

Görsel 1.6: Süreklilik ilkesi

Basitlik: Basit ve düzenli olan şekiller, karmaşık şekillere göre daha kolay algılanır (Görsel 1.7).

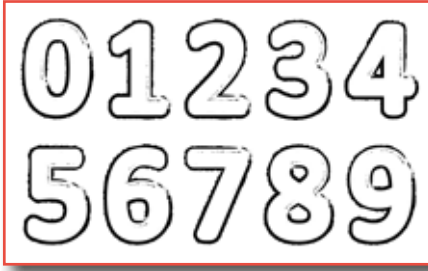
Görsel 1.7: Basitlik ilkesi

Tasarımın ya da kompozisyonun başarısı, Gestalt ilkelerini göz önüne almakla mümkündür. Bu kuram, beraberinde tasarı ilkelerinin belirlenmesini sağlamıştır. Bunlar nokta-çizgi, açık-koyu, renk ve dokudur. Kompozisyon öğelerinin tasarı ilkelerine göre düzenlenmesi ile iki ve üç boyutlu kompozisyonlar oluşur.

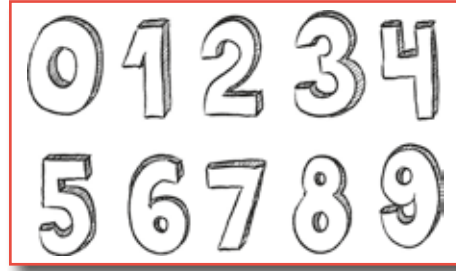
1.1.2. Kompozisyonla İlgili Kavramlar

Form: Bir nesneyi diğerinden ayıran biçim ya da şekildir. Her cismin kendine özgü bir formu vardır. Bunlar iki ve üç boyutlu formlardır. İki boyutlu formların ağırlığı ve hacmi yoktur. Kare, dikdörtgen ve daire iki boyutlu formlardır. Üç boyutlu formlar ise ağırlığı ve hacmi olan, boşlukta yer kaplayan nesnelere dir. Işık gölge, açık koyu, çizgi ve renk değerlerinden oluşmuştur. Küp, dikdörtgen prizma ve üçgen prizma üç boyutlu formlardır.

Şekil: Nesnelerin iki boyutlu çizgisel anlatımıdır. Her form bir şekle sahiptir. Şekil çizerken nesnenin dış hatları oluşturulur. Şeklin algılanması için bir zemin olması gerekir (Görsel 1.8, 1.9).

Görsel 1.8: İki boyutlu şekiller

Görsel 1.9: Üç boyutlu şekiller

Biçim: Canlı ya da cansız varlıkların tüm karakteristik özelliklerinin nokta-çizgi, açık-koyu, doku, renk gibi öğelerle anlatımına **biçim** denir. Doğadaki varlıkların almış olduğu bir anlık şekil ya da form olarak da tanımlanabilir. İki boyutlu ya da üç boyutlu olabilir.

Altın Oran: Görsel estetik unsurlar, asırlardan bu yana dünyanın her yerinde, kaynağını doğadan alan bazı temel ölçülere dayanır. Altın oran, bu ölçülerden biridir. Büyük parçanın bütününe küçük parça ile büyük parçanın oranına eşit olmasına **altın oran** denir (Görsel 1.10). Kısaca, bütünü parçaları arasındaki uyumdur. Doğada birçok örneği vardır. Ay çekirdeği, çam kozalakları, deniz kabukları, kelebekler vb. pek çok nesnede altın orana rastlanır. 500'lü yıllarda yaşamış Yunan asıllı filozof ve matematikçi Pythagoras (Pisagor), tarafından insan vücudunda bu oranın var olduğu söylenmiştir. Yunan matematikçi Öklid tarafından ise altın oran, sayısal değerler ile ifade edilmiştir.

Görsel 1.10: Altın oran

1.1.3. Kompozisyon Öğeleri

Kompozisyonun birçok ögesi vardır.

Yön: Çizgide ve üç boyutlu nesnelerin yönlerinde değişiklik yapmak kompozisyona hareket ve canlılık katar.

Aralık: Form ve mekânlar arasında farklı büyüklükte aralıklar kullanmak kompozisyona hareket ve canlılık katar.

Ölçü: Tasarımda küçük ölçüler uzaklık etkisi, büyük ölçüler ise yakınlık etkisi verir.

Biçim-Zemin İlişkisi: Yüze yerleştirilen biçimlerin rengi koyu ise açık zemin, açık ise koyu zemin düzenlemeleri yapılır. Böylece zemin-biçim ilişkisi kurulur ve denge sağlanmış olur.

Hareket: Hareket yönle sağlanır.

Hacim: Biçimlere üçüncü boyut kazandırır.

1.1.4. Tasarı İlkeleri

Çizimi yapmadan önce çizilecek şeklin zihinde oluşturulan, tasarlanan yani düşünülen biçimine **tasarı** denir. “Tasar çizim” olarak da adlandırılır. Tasarının nokta, çizgi, biçim, renk, doku gibi elemanlar kullanılarak iki ya da üç boyutlu somutlaşmış biçimine ise **tasarım** denir.

Tasarı ilkeleri; duygu ve düşüncelerin yansıması ile gelecek nesillere aktarılması, kalıcı iz bırakması bakımından evrensel nitelik taşır. Bunlar:

- Uyum ilkesi
- Zıtlık ilkesi
- Tekrar ilkesi
- Denge ilkesi
- Birlik ilkesi
- Egemenlik ilkesi
- Koram ilkesidir.

1.1.4.1. Uyum İlkesi

Kompozisyonda kullanılan birbirinden bağımsız unsurların aynı özelliklerde birleşmesidir. Tekrarlanan renkler, tonlar, benzer biçimler ve dokular bir uyum içinde dengeli bir birliktelik sağlar (Görsel 1.11).

Görsel 1.11: Uyum ilkesi

1.1.4.2. Zıtlık İlkesi (Kontrast)

Birbiri ile ortak ya da yakın nitelik olmadığı takdirde cisimler arasında ilişki kurmak güçleşir. Böyle durumlarda uyumsuzluk ve kargaşa göze çarpar. Düzensizliği oluşturan bu durum zıtlık olarak ifade edilir. Zıtlıklar, birinin diğerine göre algılanmasını kolaylaştırır (Görsel 1.12).

Zıtlıkta denge kurulması birçok şeyi çözümler. Zıtlık; form, biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık vb. bakımlardan olabilir.

Görsel 1.12: Zıtlık ilkesi

1.1.4.3. Tekrar İlkesi

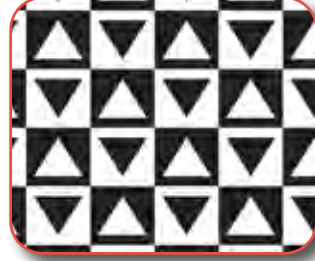
Tasarımda parçaların yüzey üzerinde birden fazla kullanılmasıdır. Tekrar ilkesinde şekil ya da formların biçim, renk, ölçü, değer, doku gibi özelliklerinin aynı olması gerekir. Bu ilke, farklı yön ve aralıklarda birden çok kullanılır.

a) Tam Tekrar İlkesi: Biçimin değişiklik göstermeden aralıksız veya eşit aralıklı dizilimidir (Görsel 1.13).

Görsel 1.13: Tam tekrar ilkesi

b) Değişken Tekrar İlkesi: Aynı doku, renk, değer ve ölçüdeki biçimlerin farklı aralık ve yönde kullanılmasıdır (Görsel 1.14).

Görsel 1.14: Değişken tekrar ilkesi

c) Serbest Tekrar İlkesi: Bir veya birden fazla biçimle oluşturulur. Kompozisyonda kullanılan bütün öğelerin küçük farklı değişimlerle sıralı bir düzen takip etmeden ve birliği bozmadan dengeli bir düzen içinde tekrar etmesidir. Bu tekrar çeşidi, tasarı ilkelerinin bütünü için de barındırır.

d) Aralıklı Tekrar İlkesi: Birden fazla biçimle oluşturulur. Yön, ölçü ve aralık farklı kullanılır. Zıtlık içerir (Görsel 1.15).

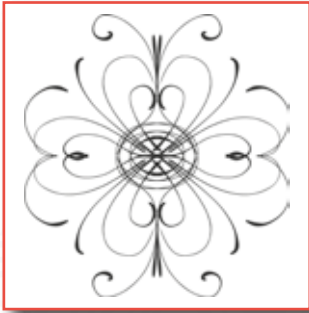
Görsel 1.15: Aralıklı tekrar ilkesi

1.1.4.4. Denge İlkesi

Tasarım elemanlarının dengeli bir biçimde yüzeye yerleştirilmesidir. Simetrik denge ve asimetric denge olmak üzere iki çeşittir.

a) Simetrik Denge: Tasarım elemanlarının bir eksene göre karşılıklı dengede tekrar etmesidir. Yani tasarım elemanın yüzeye yerleştirilmesinde dikey ya da yatay eşitlik sağlanmasıdır (Görsel 1.16).

b) Asimetrik Denge: Eşitsizlik üzerine kurulan dengedir. Tasarım elemanlarının yüzeye yerleştirilirken serbest düzenlenmesidir (Görsel 1.17).

Görsel 1.16: Simetrik denge

Görsel 1.17: Asimetrik denge

1.1.4.5. Birlik İlkesi

Birlik ilkesi; birbirine zıt olan parçaların birlik içinde, uyumlu ve dengeli bir düzen oluşturmasıdır. Bütünü oluşturan parçaların birbiriyle ilişkili olması durumudur. Kompozisyonda kullanılan biçim, doku ve renk bakımından benzerliklerin dengeli yerleşimleri bütünlük oluşturur. Kompozisyonda önemli öğelerden biridir (Görsel 1.18).

Görsel 1.18: Birlik ilkesi

1.1.4.6. Egemenlik İlkesi

Tasarımda göze çarpan ilk öğelerin diğer öğelere karşı üstünlük sağlamasıdır. Bu üstünlük ölçü, renk, doku, değer ve yönde olabilir (Görsel 1.19, 1.20).

Görsel 1.19: Boyut egemenliği

Görsel 1.20: Renk egemenliği

1.1.4.7. Koram İlkesi

İki zıt ucu birbirine bağlayan köprüye **koram** denir. Tasarımda kullanılan elemanların küçükten büyüğe veya büyükten küçüğe, aralıkların genişten daraya veya dardan geniş derecelendirme ile fark yaratması, koramın en belirgin özelliğidir.

a) Merkezsel Koram: Bir merkezden dağılan ya da merkezde toplanan kademeli dizilimdir. Bu kademeli geçiş, yavaş yavaş olduğundan yumuşak bir uyum oluşturur (Görsel 1.21).

Görsel 1.21: Merkezsel koram

b) Eksensel Koram: Yatay, dikey ya da eğri doğruların oluşturduğu varsayılan bir eksende biçimlerin birbirini takip eden kademeli geçişidir (Görsel 1.22).

Görsel 1.22: Eksensel koram

c) Çevresel Koram: Biçimlerin bir çevre üzerinde kademelenmesidir. Bağlı buldukları merkezde alanın içinde ya da dışında kalabilirler. Merkeze bağlı bir yörünge çizerler (Görsel 1.23).

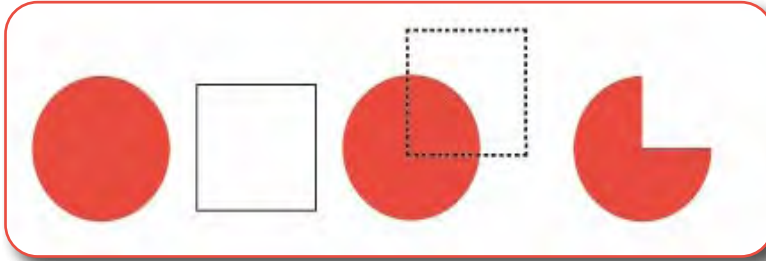

Görsel 1.23: Çevresel koram

1.1.5. Yeni Şekil ya da Form/Biçim Oluşturma

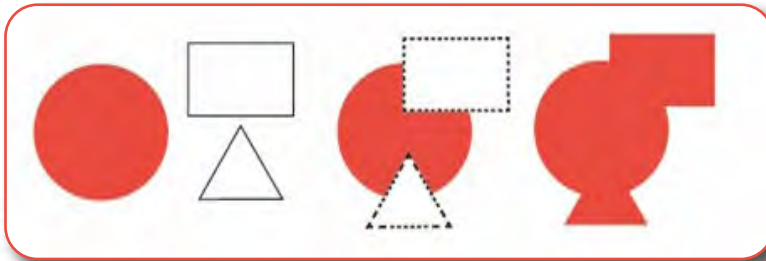
Temel geometrik formlardan büyük, küçük, orta boyutlar oluşturulur. Oluşturulan bu formlarla eksiltme, artırma, çizgi ile bölme gibi düzenlemeler yapılabilir.

a) Eksiltme Yöntemi: Geometrik formdan başka bir formun çıkarılmasıdır (Görsel 1.24).

Görsel 1.24: Eksiltme

b) Eksiltme-Artırma Yöntemi: Bir forma başka bir geometrik formdan çıkarılan formun eklenmesidir (Görsel 1.25).

Görsel 1.25: Eksiltme-artırma

c) Çizgi ile Bölme Yöntemi: Geometrik bir formdan çizgi ile bölerek eksiltme yapılmasıdır. Aynı anda eksiltme-artırma ve birleştirme yapılabilir (Görsel 1.26).

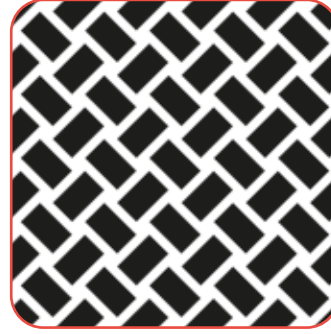
Görsel 1.26: Çizgi ile bölme

1.1.6. Geometrik Formlarla Tasarı İlkelerine Uygun İki Boyutlu Yüzey Düzenleme

Tasarı ilkelerine göre uygun formu estetik biçimde yüzey üzerinde düzenleme becerisi, kompozisyon oluşturma becerisini geliştirir. Kompozisyondaki estetik duygusu tasarı ürününün başarısını artırır. İki boyutlu yüzey düzenleyebilmek için kompozisyon öğeleri ve tasarı ilkeleri ile ilgili edinilmiş bilgilerin beceriye dönüştürülmesi gerekir. Aşağıdaki görsellerde iki boyutlu yüzey düzenlemeleri ile ilgili kompozisyon örnekleri verilmiştir (Görsel 1.27, 1.28, 1.29, 1.30).

Görsel 1.27.

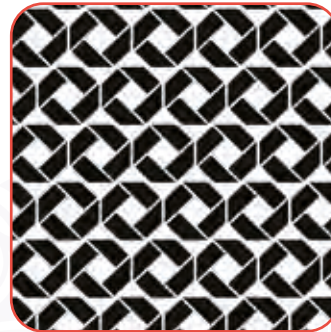

Görsel 1.28.

Görsel 1.27-30: İki boyutlu yüzey düzenleme çalışmaları

Görsel 1.29.

Görsel 1.30.

1.1. UYGULAMA

DERS
SAATI

FORM VE KOMPOZİSYON

Yönerge: Bu uygulamada sizden tasarı ilkelerini dikkate alarak temel formlardan yeni formlar üretilip kompozisyon oluşturmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 1.31).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

25325

Görsel 1.31: Kompozisyon deneme çalışmaları

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışmada kullanılacak araç gereci hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Renkli fon kâğıtları, kurşun kalem, silgi, cetvel, şablon, makas, yapıştırıcı ve pergel
2. Renkli fon kâğıtlarına çeşitli boyutlarda temel formlar çiziniz (Görsel 1.32).	<ul style="list-style-type: none"> Çizim yaparken tasarruflu olunuz. Çizimlerinize kenardan başlayarak, keseceğiniz miktarda yer bırakıp sonraki formu çiziniz. Farklı renklerde fon kâğıtlarını arkadaşlarınızla değiştirerek paylaşımda bulunabilirsiniz.
3. Çizdiğiniz formları etrafından dikkatlice kesiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Makası çizginin üstünden tutarak keserseniz formun dışına çıkmazsınız ve bozulmaları engellersiniz.

Görsel 1.32: Temel formların çeşitli boyutlarda fon kâğıdına çizimi

4. Fon kâğıdı yüzeyinde kesilen formlardan farklı formlar üretmek için düzenlemeler yapınız (Görsel 1.33).

- Kesilen formlardan farklı formlar üretmeye çalışınız.

Görsel 1.33: Temel formlardan yeni form oluşturma örnekleri

5. Yeni düzenlemelere uygun formları çizip kesiniz (Görsel 1.34).

- Kesilen kâğıtların sonradan işinize yaramayacak kısımlarını atık kâğıt işareti olan kutuya atarsanız geri dönüşüme katkı sağlamış olacaksınız.
- Çalıştığınız alanı temiz tutunuz.

Görsel 1.34: Yeni formlar

6. Tasarı ilkelerini dikkate alarak kompozisyon düzenlemesi yapınız (Görsel 1.31, 1.35).

- Kompozisyon yapmak için mutlaka ön deneme çalışmaları yapınız. Deneme çalışmalarından en beğendiğinizi seçerek düzenleyiniz.
- Atölyenizi ve çalışma alanınızı temiz bırakınız.

Görsel 1.35: Kompozisyon deneme çalışmaları

1.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

FORM VE KOMPOZİSYON

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

1.1. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Çeşitli boyutlarda temel formlar çizdi.					
3. Çizilen formları kesti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Yüzey üzerinde formlardan düzenleme yaptı.					
5. Yeni düzenlemelere uygun formlar kesti.					
6. Tasarı ilkelerine uygun kompozisyon düzenlemek için çalışmalar yaptı.					
7. Tasarı ilkelerine uygun kompozisyon düzenledi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
8. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
9. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 45]					
Değerlendirme					
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.					

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

ÜÇ BOYUTLU FORMLAR

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Çevrenizde bulunan geometrik formları inceleyiniz.
2. Yakınızdaki herhangi bir cismi önünüze koyarak farklı yön ve mesafelerden inceleyiniz.
3. Sanatsal form örneklerinden birini seçip fotoğraflayınız.

1.2. ÜÇ BOYUTLU FORMLAR

Üç boyutlu formlar; eni, boyu, derinliği olan aynı zamanda kütlesi olup bir yüzey üzerinde yer kaplayan nesnelere (Görsel 1.36).

Görsel 1.36: Üç boyutlu formlar

1.2.1. Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Formlar

Üç boyutlu çalışmalar iki boyutlu yüzeysel çalışmalardan daha öğreticidir. Üç boyutlu sanat eğitimi gelecekte yaşama dair teknik gücün kazandırılması bakımından önemlidir. Zihinsel gelişim açısından faydalıdır. Görsel anlatım dilinin gelişmesine yardımcı olur.

1.2.1.1. Geometrik Formlar

Piramit, koni, küp, küre ve silindir geometrik formdur. Bir kareye hacim verilerek küp ya da üç boyutlu küre oluşturulabilir (Görsel 1.37).

Görsel 1.37: Geometrik formlar

1.2.1.2. Doğada Bulunan Canlı-Cansız Formlar

Doğada simetrik, kolayca ölçülebilen, adlandırılmamış canlı ve cansız formlar mevcuttur (Görsel 1.38, 1.39). Geometrik form ya da biçimlerle yüzey düzenleme çalışmaları yapmadan önce doğada özgün form (biçim) araştırmaları yapmak gerekir.

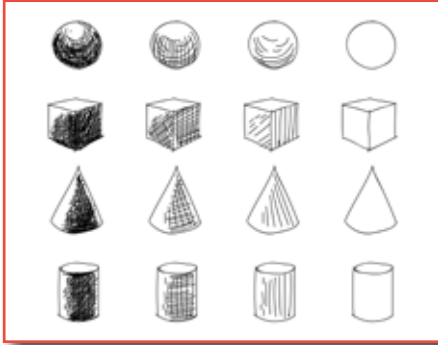
Görsel 1.38: Cansız form

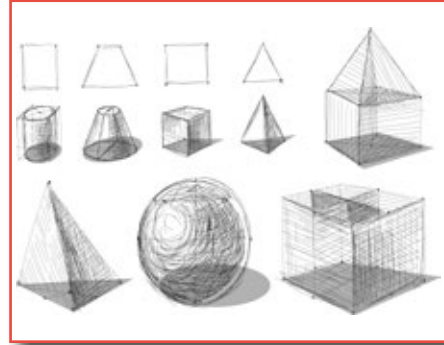
Görsel 1.39: Canlı form

1.2.2. Geometrik Formlarla Tasarı İlkelerine Uygun Üç Boyutlu Yüzey Düzenleme

Geometrik formlarla tasarı ilkelerine uygun üç boyutlu yüzey düzenleme uygulamaları; ışık-gölge, açık-koyu, nokta-çizgi ve renkle forma hacim verilerek yapılır. Görsel 1.40'ta verilen iki boyutlu formların hacim verilerek oluşturulan üç boyutlu form örnekleri görsel 1.41'de verilmiştir.

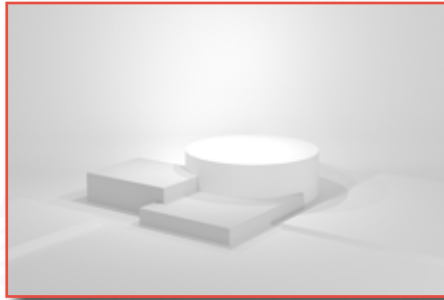

Görsel 1.40: İki boyutlu formlar

Görsel 1.41: İki boyutlu formlardan üç boyutlu form oluşturma

Üç boyutlu özgün formlar oluştururken eksiltme, artırma-eksiltme, çizgiyle bölme yöntemlerinden yararlanır. Görsel 1.42'de bu yöntemlerle oluşturulmuş özgün geometrik formlar kullanılarak yapılan bir kompozisyon örneği görülmektedir.

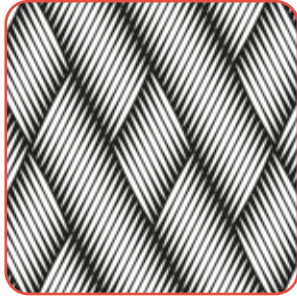
Görsel 1.42: Özgün geometrik formlar

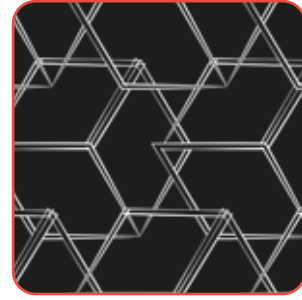
1.2.2.1. Üç Boyutlu Yüzey Düzenleme

Üç boyutlu yüzey düzenleyebilmek için kompozisyon öğeleri ve tasarı ilkeleri ile ilgili edinilmiş bilgilerin beceriye dönüştürülmesi gerekir. Aşağıdaki görsellerde üç boyutlu yüzey düzenlemeleri ile ilgili kompozisyon örnekleri verilmiştir (Görsel 1.43, 1.44, 1.45, 1.46, 1.47, 1.48, 1.49).

Görsel 1.43-49: Üç boyutlu yüzey düzenleme çalışmaları

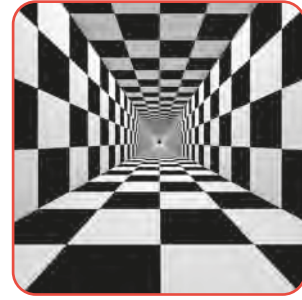
Görsel 1.43.

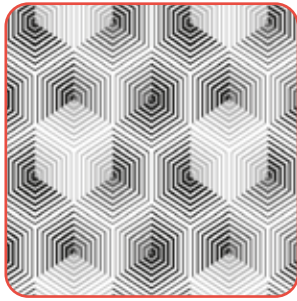
Görsel 1.44.

Görsel 1.45.

Görsel 1.46.

Görsel 1.47.

Görsel 1.48.

Görsel 1.49.

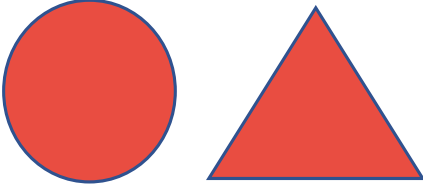
1.2. UYGULAMA

DERS
SAATİ

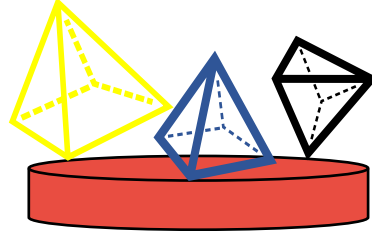
ÜÇ BOYUTLU FORMLAR

Yönerge: Bu uygulamada sizden iki boyutlu formlardan daire ve üçgeni kullanarak üç boyutlu form oluşturup kompozisyon düzenlemeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 1.50, 1.51).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 1.50: İki boyutlu formlar

Görsel 1.51: Üç boyutlu formlar

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışmada kullanılacak araç gereci hazırlayınız.

- Çeşitli renlerde fon kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, pergeli ve yapıştırıcı

2. Fon kâğıdı üzerine, kenarları 10 cm olan 4 adet üçgen, kenarları 7 cm olan 4 adet üçgen ve kenarları 5 cm olan 4 adet üçgen çizin.

- Verilen ölçülerde çizmeye özen gösteriniz. Cetvel kullanınız.

3. Oluşturacağınız kompozisyonun formuna uygun üçgenlerin sayısını artırarak çizimler yapınız (Görsel 1.51).

- Oluşturacağınız üç boyutlu bir üçgenin kenarlarını farklı renkler kullanarak değişik görüntüler oluşturabilirsiniz.
- Kompozisyonda belirlediğiniz forma uygun üçgen sayılarını isteğe göre artırabilirsiniz.

<p>4. Fon kâğıdına çizdiğiniz üçgenleri çizgilerinin üzerinden kesiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Üçgenleri çizgilerin üzerinden keserken dikkatli olunuz.
<p>5. Keserek hazırlamış olduğunuz iki boyutlu formlardan (Görsel 1.50) üç boyutlu formlar oluşturunuz (Görsel 1.51).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kenarları 10 cm, 7 cm, 5 cm olan üçgenleri, kenarlarının sıfır noktasından yapıştırıcı sürerek birleştiriniz.• Yapıştırma işlemini yaparken yapıştırıcıyı taşırmadan sürünüz. Kenarlara taşırılan yapıştırıcı iyi bir görüntü oluşturmaz.
<p>6. 3 cm eninde 62 cm boyunda, çemberin alanı kadar bir şerit çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Şeridin uzunluğunu bölerek çizip kestikten sonra yapıştırarak ekleme yapabilirsiniz.
<p>7. Şeridin kenarlarına yapıştırıcı sürüp dairenin kenarlarını birleştirerek alt zemini oluşturunuz (Görsel 1.51).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Temiz, dikkatli ve düzenli çalışınız. Arkadaşlarınızla uyum içinde olunuz.
<p>8. Oluşturduğunuz üç boyutlu farklı büyüklükteki üçgenleri, alt zemin üzerine düzenleme yaparak yerleştiriniz (Görsel 1.51).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Alt zemin üzerine tasarı ilkelerine uygun kompozisyon düzenlemek için çalışmalar yapınız.• Atölyenizi ve çalışma alanınızı temiz bırakınız.

1.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

ÜÇ BOYUTLU FORMLAR

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

1.2. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.

1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Çeşitli boyutlarda temel formlar çizdi.					
3. Çizilen formları kesti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Kesilen formlardan üç boyutlu formlar oluşturdu.					
5. Yeni düzenlemeler yapmak için farklı formlar kesti.					
6. Tasarı ilkelerine uygun kompozisyon düzenledi.					
7. Alt zemin üzerinde tasarı ilkelerine uygun kompozisyon düzenledi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
8. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
9. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 45]					
Değerlendirme					
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.					

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. () Görsel sanatların en önemli unsurlarından biri kompozisyonudur.
2. () İki boyutlu kompozisyonlar en, boy ve yükseklikten oluşur.
3. () Tasarı ilkelerinde iki zıt eleman, aynı zamanda denge oluşturur.
4. () Serbest tekrar biçimin değişiklik göstermeden eşit aralıklı dizilimidir.
5. () Altın oran bütünün parçaları arasındaki uyumdur.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

6. İki zıt ucu birbirine bağlayan köprüye.....denir.
7. Piramit, koni, küp, küre ve silindir.....formdur.
8. Form, biçim, renk, doku vb. öğelerde ayrılık olması.....oluşturur.
9. Tasarımda parçaların yüzey üzerinde birden fazla kullanılmasına..... denir.
10. . Birbirinden bağımsız unsurların aynı özelliklerde birleşmesine denir.

C. Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi koram ilkelerinden biridir?

- A) Biçimsel
- B) Geleneksel
- C) Maddesel
- D) Merkezsel
- E) Somut

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

12. Aşağıdakilerden hangisi tasarı ilkelerinden değildir?

- A) Anlatım
- B) Birlik
- C) Egemenlik
- D) Tekrar
- E) Zıtlık

13. Aşağıdakilerden hangisi doğal forma örnektir?

- A) Canlı çiçek
- B) Cam vazo
- C) Heykel
- D) Plastik top
- E) Seramik tabak

14. Aşağıdakilerden hangisi tekrar ilkelerinden biri değildir?

- A) Aralıklı
- B) Çevresel
- C) Değişken
- D) Serbest
- E) Tam

15. Aşağıdakilerden hangisi üç boyutlu çalışma yapmanın faydalarından değildir?

- A) Yeni fikirlere zemin oluşturur.
- B) El becerisini geliştirir.
- C) Görsel hafızayı olumsuz etkiler.
- D) Kişiler yeteneklerini keşfeder.
- E) Farklı boyutlardan bakmayı öğretir.

2. ÖĞRENME BİRİMİ NOKTA-ÇİZGİ

KONULAR

- 2.1. TEMEL TASARIM ELEMANI OLARAK NOKTA
- 2.2. TEMEL TASARIM ELEMANI OLARAK ÇİZGİ
- 2.3. NOKTA VE ÇİZGİ
- 2.4. PASPARTU

TEMEL KAVRAMLAR

çizgi, etüt, nokta, paspartu, yüzey

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

TEMEL TASARIM ELEMANI OLARAK NOKTA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

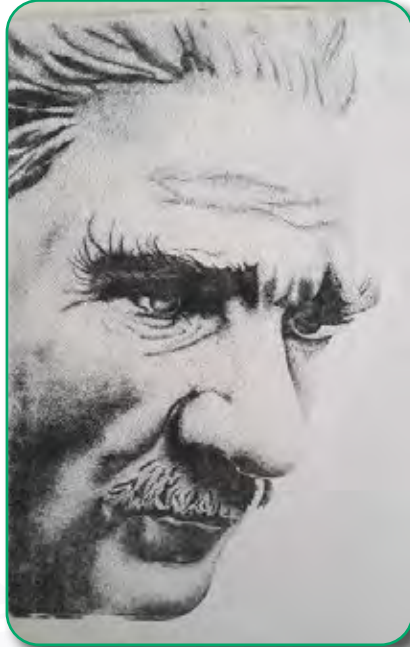
1. Nokta işareti nerelerde kullanılıyor?
2. Bir işe nokta koymak deyimiyle ilgili fikirleriniz nelerdir?

2.1. TEMEL TASARIM ELEMANI OLARAK NOKTA

Temel tasarım eğitimi bireyi düşünme ve algılamaya sevk eder, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek özgün ve estetik tasarımlar yapabilme becerisi kazandırır. Sanatta, teknolojiye ve insan yaşamına dair pek çok alanda özgün, yaratıcı, doğa dostu tasarımlar ortaya çıkmasına olanak sağlar. Bireyin kendini ve çevresini keşfetmesine yardımcı olur. Sosyal alışkanlıklar kazandırarak doğayı ve insanı seven, duyarlı, yaratıcı, yapıcı düşünen ve düşündüğünü ifade edebilen bireylerin yetişmesinde önemli katkılar sunar. Bu bilgiden yola çıkıldığında sanat eğitiminde tasarım elemanlarını ve tasarım ilkelerini bilmenin ve uygulamanın önemli olduğu görülmektedir.

Tasarım yaparken nokta-çizgi, açık-koyu, ışık-gölge, tasarı ilkeleri, renk, doku ve strüktür ile ilgili bilgiler kullanılır. Özgün, estetik, yaratıcı tasarımlar ve uygulamalar bu bilgiler doğrultusunda oluşturulur.

Cümlelerin sonunda sözün bittiğini belirtmek için kullanılan nokta, temel tasarımın vazgeçilmez elemanıdır. Temel tasarımda her şey nokta ile başlar (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: Atatürk portresi nokta ile yüzey çalışması

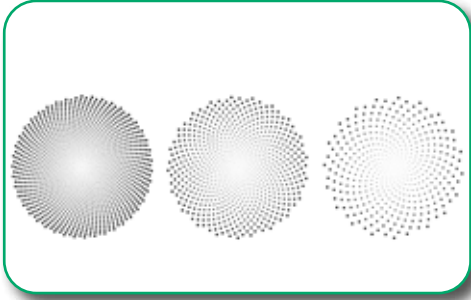

2.1.1. Temel Kavramlar

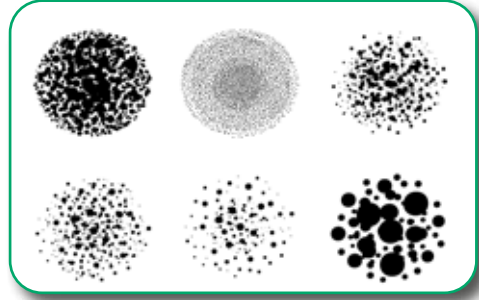
Nokta çalışmasına başlamadan önce temel kavramları bilmek gerekir.

Nokta: Bulunduğu yere göre küçük ve merkezi nitelik gösteren dairesel benek ya da lekeye **nokta** denir. Temel tasarımda görsel anlatımın temel öğelerindendir. Biçimi oluşturan elemanlarından biridir. Yüzey üzerindeki sayısı arttıkça etkileri farklı olur. Tek başına durgunluğu ifade eder. Sayıları çoğalınca hareketlilik ve ritim duygusu verir. Yüzeyde sık ya da seyrek kullanımı açık-koyu etkisi yaratır.

Noktalar bir araya geldiğinde birbirleri ile ilişkilendirilerek kompozisyon oluşturur (Görsel 2.2). Büyüyüp küçülebilen, hareketli, denge unsuru oluşturan ve düzen içinde sözü olan bir elemandır (Görsel 2.3).

Görsel 2.2: Nokta çalışmaları

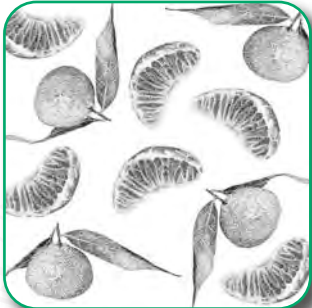
Görsel 2.3: Büyük, küçük ve düzen içinde olan noktalar

Yüzey: Temel tasarımda çok çeşitliliği olan, üzerinde tasarım ve çizim yapılabilen alandır. Resim kâğıdı, tuval, kumaş, taş, duvar vb. ürünler tasarımda yüzeyi oluşturur (Görsel 2.4).

Görsel 2.4: Nokta ile yüzey düzenleme

Etüt: Tasarım süresince bir konu hakkında yapılan detaylı araştırma, inceleme ve çizim tekniğidir. Aynı zamanda çizimi yapılacak objenin birebir resmedilmesine de **etüt** denir (Görsel 2.5, 2.6).

Görsel 2.5: Nokta obje etütü

Görsel 2.6: Objeye etütü

2.1.2. Noktanın Plastik Sanatlardaki Önemi

Heykel, seramik, resim gibi üç boyutlu sanat dallarının tümüne **plastik sanatlar** denir. Plastik sanatlarda nokta, biçimi oluşturan en küçük yapı taşıdır. Kompozisyonun en önemli öğelerinden biridir. Sanatçının resim, heykel, kabartma ya da el sanatlarından herhangi birini yaptığı çalışmada öncelik; birlik, beraberlik, bütünlük ve devamlılıktır. Sanatçı, eserini ortaya çıkarırken bu bütünlüğü nokta ile sağlar.

Tasarım elemanı olarak nokta, bir görsel anlatım ögesidir. Tek başına hareket göstermez. Her yöne, aynı güçte harekete hazır aynı zamanda durgun, hareketsiz bir elemandır. Renk değeri gridir. İki boyutlu dairesel ve üç boyutlu küresel yapısı vardır (Görsel 2.7, 2.8).

Görsel 2.7: Nokta ile yüzey çalışması

Görsel 2.8: Nokta ile yüzey çalışması

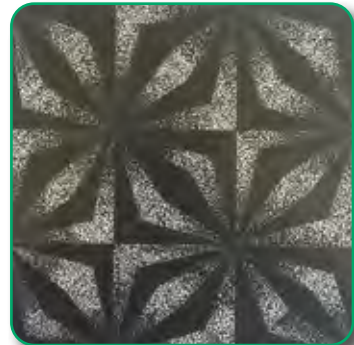
2.1.3. Nokta ile Yüzey Düzenleme

Nokta ile yüzey düzenlenirken nokta sık kullanıldığında yüzeyde koyu, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir. Hacim etkisi vermek için gölgede kalan yerlerde nokta sık, ışık alan yerlerde seyrek kullanılır. Açıktan koyuya geçişlerde ise noktanın seyrekliği kademeli bir şekilde sıklaştırılır (Görsel 2.9, 2.10, 2.11, 2.12).

Görsel 2.9-12: Nokta ile yüzey düzenleme

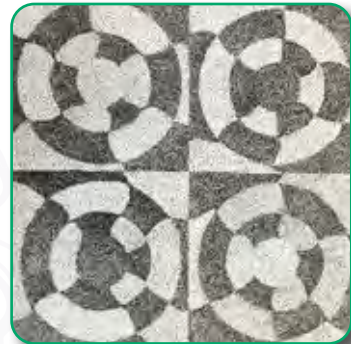
Görsel 2.9.

Görsel 2.10.

Görsel 2.11.

Görsel 2.12.

2.1. UYGULAMA

NOKTA İLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden nokta ile obje etüdü ve yüzey düzenlemesi yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 2.13, 2.14, 2,15).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 2.13: Objе

Görsel 2.14: Nokta ile obje etüdü

Görsel 2.15: Nokta ile yüzey çalışması

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Nokta çalışması için araç gerecinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, mürekkepli kalem ve farklı kalınlıkta gazlı kalemleri çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
3. 35x25 cm resim kâğıdınızı enine tutarak alt ve üst kısımlarından 7,5 cm işaretleyiniz. Sağ ve sol baştan 1,5 cm işaretleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanınız.
4. İşaretli kısımları temel alarak eni ve boyu 10 cm olan, araları 1 cm kalacak şekilde 3 tane kare çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanınız.

<p>5. Çizdiğiniz ilk kare içine noktayı seyrek kullanarak açık etkisi veriniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noktaları seyrek kullanmaya özen gösteriniz.
<p>6. Çizdiğiniz ikinci karenin içine noktayı sık kullanarak koyu etkisi veriniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noktalar sık kullanıldığında yüzeyde koyu etkisi, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir.
<p>7. Üçüncü karenin içine obje etüdü yapmak için objenizi beyaz zemin üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.13).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz çalışmaya özen gösteriniz.
<p>8. Objeyi iyi gözlemleyiniz; objelerin genel hatlarını kurşun kalemle çok hafif çizgi değerleri ile kalemi fazla bastırmadan çiziniz (Görsel 2.14).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Işığın objeye geliş yönünü tespit ediniz.
<p>9. Işığın obje üzerinde değerlerini (açık, orta, koyu ton değerleri) kurşun kalemle hafif çizgilerle belirleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hacim etkisi verirken gölgede kalan yerlerde noktayı sık, ışık alan yerlerde seyrek kullanınız.
<p>10. Noktayı ışığın geliş yönüne göre mürekkepli veya gazlı kalemle koyu bölgelerde sık, açık bölgelerde seyrek kullanınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noktalama işlemini yaparken kâğıdınıza dik açı ile bastırınız. • Açıktan koyuya geçişlerde noktanın seyrekliğini kademeli bir şekilde sıklaştırarak geçişi sağlayınız.
<p>11. Nokta ile yapmış olduğunuz, başarılı bulduğunuz düzenlemelerden birini seçiniz. Sergilenmek üzere, 25x35 cm ölçülerindeki resim kâğıdına 15x15 cm içinde aslına uygun tekrar çalışınız (Görsel 2.15).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakınız.

2.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

NOKTA İLE YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

2.1. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER		DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2.	Çalışma kâğıdını verilen ölçülerde hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
3.	Nokta ile obje etüdü yaptı.					
4.	Nokta ile açık-koyu araştırmaları yaptı.					
5.	Çalışmalarında ışığın yönünü tespit etti.					
6.	Nokta ile serbest yüzey düzenlemeleri yaptı.					
7.	Hacim etkisi vererek açıktan koyuya nokta sıklığını ayarladı.					
8.	Yüzey düzenlemede farklı büyüklükte form çalıştı.					
9.	Nokta ile serbest yüzey düzenlemelerinden bir tanesini aslına uygun çizdi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
10.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
11.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						

$$\text{DEĞERLENDİRME PUANI} = \left[\frac{\text{TABLO PUANI} \times 100}{55} \right]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

TEMEL TASARIM ELAMANI OLARAK ÇİZGİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Çizginin kullanıldığı alanlara ait örnekler bulunuz.
2. Çizgi kullanarak ne gibi geometrik şekiller çizilebilir?

2.2. TEMEL TASARIM ELAMANI OLARAK ÇİZGİ

Tek başına yüzey ya da hacim etkisi göstermeyen, kullanıldığı yere göre ince, uzun, belli yollar izleyen görsel tasarım elemanına **çizgi** denir. Noktanın yan yana, aynı yönde sıralanması ile çizgi etkisi oluşur. Çizgi; hareketi, dengeyi, dokuyu, bütünü, zıtlığı oluşturur.

Doğada dikey ve yatay çizgilere rastlanır. Ağaçlar dikey, deniz yatay çizgiyi temsil eder (Görsel 2.16).

Görsel tasarımda çizgi, bir motifi ve deseni oluştururken kullanılır. Taslak, tasarı, tasarım çizimleri ve objenin etüt çalışmaları çizgi ile ifade edilir. El sanatları alanında çizgi vazgeçilmez bir anlatım yoludur.

Görsel 2.16: Ağaç (dikey çizgi)

2.2.1. Çizginin Plastik Sanatlardaki Önemi

Konusarak anlatılmayan, ifade etmekte zorlanılan ya da daha hızlı öğrenmeyi sağlayan birçok unsur çizgi ile anlatılır. Çizgi, sanata karmaşık bir anlatım ile girebildiği gibi sadeleştirme yolu ile de anlatılmak istenen duyguyu verebilir.

Çok eski dönemlerde, mağara ve duvar resimlerinde çizgi ile karşılaşılır. O döneme ait pek çok bilgi ve dönemin yaşam tarzına dair izler, çizgisel anlatımlarla resmedilerek verilmiştir.

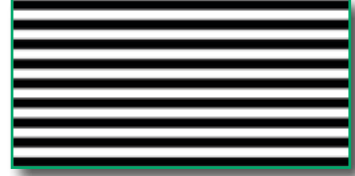
Günümüzde heykel, mimari ve resimde çizgi görsel tasarım elemanıdır. Kompozisyonun temelidir. Planlaması yapılan her şey çizgi ile anlatılır. Plastik sanatlarda anlatım bulan tüm duygular çizgi ile resmedilir. Çizgi bir biçim oluşturur. Biçimin somut görselidir. Yüzeye ton değeri katar. Hareket kazandırır. Bir yüzeyin kenarlarını belirler ya da bir yüzeyi parçalara böler.

2.2.2. Çizgi Çeşitleri

Çizgi ile yüzey uygulamaları yapılırken (nokta uygulamasında olduğu gibi) açıktan koyuya ya da koyudan açığa doğru ton geçişleri, çizgi çeşitleri kullanılarak yapılır. Bunlar; yatay, dikey, kırık, spiral ve eğik çizgilerdir. Bu çizgiler; sık-seyrek, boş-dolu, kalın-ince, uzun-kısa, düz-eğri olarak kullanıldığında yüzey üzerinde farklı etkiler oluşturur.

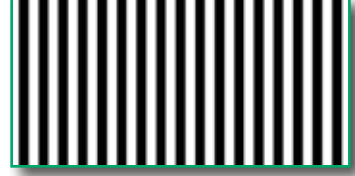

Yatay Çizgi: Soldan sağa, sağdan sola bir noktadan hareket ederek çizilen düz çizgidir (Görsel 2.17).

Görsel 2.17: Yatay çizgi

Dikey Çizgi: Yukarıdan aşağıya çizilen düz çizgidir (Görsel 2.18).

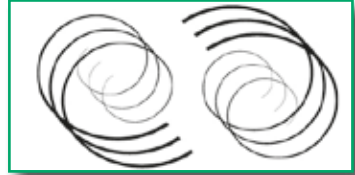
Görsel 2.18: Dikey çizgi

Kırık (Zikzak) Çizgi: Kalemın yüzeyle teması kesilmeden bir noktadan başlayarak sağa, sola, aşağı, yukarı çizilen ve tekrar eden zikzak çizgilerdir (Görsel 2.19).

Görsel 2.19: Kırık (zikzak) çizgi

Spiral Çizgi: Kalemın yüzeyden teması kesilmeden daireler çizerek ve her dairenin boyutunu daha da büyüterek çizilen sarmal çizgilerdir (Görsel 2.20).

Görsel 2.20: Spirial çizgi

Eğik Çizgi: Bir noktadan hareketle sağa sola, aşağı yukarı çizilen serbest çizgilerdir (Görsel 2.21).

Görsel 2.21: Eğik çizgi

Yay Çizgi: Bir noktadan hareketle çemberin yarısı alınarak oluşturulan çizgilerdir. Yönleri aşağı veya yukarı bakan yarım ay biçiminde çizgilerdir (Görsel 2.22).

Görsel 2.22: Yay çizgi

Helezon Çizgi: Bir noktadan hareket eden aynı boyuttaki dairelerin yüzeyden teması kesilmeden farklı yönlerde tekrarları ile oluşan çizgilerdir (Görsel 2.23).

Görsel 2.23: Helezon çizgi

2.2.3. Çizginin Psikolojik ve Karakteristik Etkileri

Çizgi, yüzey üzerinde hareketi simgeler. Ayrıca insanlar üzerinde psikolojik ve karakteristik etkileri olduğu düşünülmektedir. Çizginin algıda yarattığı etkiler aşağıda sıralanmıştır.

- **Yatay Çizgi:** Sakinlik, durgunluk ve dinlenme hissi verir.
- **Dikey Çizgi:** Canlılık ve hareketi ifade eder.
- **Kırık (Zikzak) Çizgi:** Denge, kuvvet, sağlamlık ve birliği ifade eder.
- **Spiral Çizgi:** Estetik, hareket ve zarafeti ifade eder.
- **Eğik Çizgi:** Hareket ve neşe verir.
- **Yay Çizgi:** Yönü aşağı bakan yarım ay şeklindeki çizgiler hâkimiyet ve baskıyı, yukarı bakan yarım ay çizgiler ise destek ve özgürlüğü ifade eder.
- **Helezon Çizgi:** Enerji ve dinamiklik verir.

2.2.4. Çizgi ile Yüzey Düzenleme

Çizgiler yüzeyde sık kullanıldığında koyu, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir. Hacim etkisi verirken ise gölgede kalan yerlerde çizgi sık, ışık alan yerlerde nokta seyrek kullanılır. Çizgi ile yüzey düzenleme yapılırken farklı çizgi kalınlıkları da kullanılabilir (Görsel 2.24, 2.25, 2.26, 2.27, 2.28).

Görsel 2.24-28: Çizgi ile yüzey düzenleme

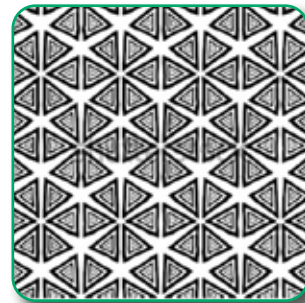
Görsel 2.24.

Görsel 2.25.

Görsel 2.26.

Görsel 2.27.

Görsel 2.28.

2.2. UYGULAMA

DERS
SAATİ

ÇİZGİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden çizgi ile obje etüdü ve yüzey düzenlemesi yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştirebilirsiniz (Görsel 2.29, 2,30, 2.31).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 2.29: Objeye

Görsel 2.2.30: Objeye
etüdüGörsel 2.31: Çizgi ile
yüzey düzenleme

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Çizgi çalışması için araç gerecinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışmaya başlamadan önce resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel mürekkepli kalem ve farklı kalınlıkta gazlı kalemler hazırlayınız.
3. 35x25 cm resim kâğıdınızı enine tutarak alt ve üst kısımlarından 7,5 cm işaretleyiniz. Sağ ve sol baştan 1,5 cm işaretleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanınız.
4. İşaretli kısımları temel alarak eni ve boyu 10 cm olan, araları 1 cm boşluk kalacak şekilde üç adet kare çizin.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanınız.

<p>5. Çizdiğiniz ilk karenin içine obje etüdü yapmak için objenizi beyaz zemin üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.29).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenizi ışık alabileceği şekilde yerleştiriniz.
<p>6. Objeyi iyi gözlemleyiniz; kurşun kalemle çok hafif çizgi değerleri ile objelerin genel hatlarını kalemi fazla bastırmadan çiziniz (Görsel 2.30).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çizgiler sık kullanıldığında yüzeyde koyu, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir.
<p>7. Işığın objeye geliş yönünü tespit ediniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz çalışmaya özen gösteriniz.
<p>8. Işığın obje üzerinde değerlerini (açık, orta, koyu ton değerleri) kurşun kalemle ve hafif çizgilerle belirtiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çizgilerinizi objenin formuna göre uygulayınız.
<p>9. Çizginizi gölgede kalan kısımlarda sık kullanınız, ışık alan kısımlarda çizgi aralığını açınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gölgede kalan kısımlarda çizgileri sık kullanmaya özen gösteriniz.
<p>10. İkinci kare içine devamlı çizgilerle yüzey düzenlemesi yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hacim etkisi verirken gölgede kalan yerlerde çizgiyi sık, ışık alan yerlerde noktayı seyrek kullanınız.
<p>11. Üçüncü kare içine çizgi ile serbest yüzey düzenlemesi yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmalarınıza uygun olarak bazı bölgelerde farklı çizgi kalınlıkları kullanabilirsiniz.
<p>12. Çizgi ile yapmış olduğunuz, başarılı bulduğunuz düzenlemelerden birini seçiniz ve sergilemek üzere 25x35 cm ölçüsündeki 15x15 cm kare içine aslına uygun tekrar çalışınız (Görsel 2.31).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz ve düzenli çalışınız. • Arkadaşlarınızla görüş alışverişinde bulununuz. • Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakınız.

2.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

ÇİZGİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

2.2. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.				
2.	Çalışma kâğıdını verilen ölçülerde hazırladı.				
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3.	Objenin genel hatlarını istenen nitelikte çizdi.				
4.	Açık ve koyu alanları obje üzerinde kalemle belirledi.				
5.	Devamlı ve kesik çizgilerle obje etütleri çalıştı.				
6.	Çizgileri objenin formuna uygun kullandı.				
7.	Hacim etkisi verirken çizgi aralık ve kalınlıklarına dikkat etti.				
8.	Düz çizgilerle yüzey düzenlemesi alıştırmaları yaptı.				
9.	Devamlı çizgilerle yüzey düzenleme alıştırmaları yaptı.				
10.	Düz ve devamlı çizgiler kullanarak serbest yüzey alıştırmaları yaptı.				
11.	Çizgi ile açık-koyu etkisi verirken çizgilerin sıklığına dikkat etti.				
12.	Çizgi ile serbest yüzey düzenlemelerinden bir tanesini aslına uygun çizdi.				
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
13.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.				
14.	Temiz ve düzenli çalıştı.				
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 70]					
Değerlendirme					
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.					

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

NOKTA VE ÇİZGİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Nokta ve çizgi kullanarak nasıl formlar oluşturulabilir?
2. Basılı ve görsel kaynaklardan nokta ve çizgi teknikleri ile ilgili örnekler araştırınız.

2.3. NOKTA VE ÇİZGİ

Tasarım öğelerinden nokta ve çizgi, birlikte kullanıldığında nesnelere hareket özelliği katar, nesnelere üzerinde hacim etkisi yaratır. Nokta sık kullanıldığında koyuluk, seyrek kullanıldığında açıklık etkisi yaratır. Bazen kullanıldığı yüzeyde çizgi etkisi de oluşturmaktadır. Çizgiyle yuvarlak biçimler oluşturulduğunda nokta etkisi verdiği de görülmektedir.

2.3.1. Nokta ve Çizgi ile Yüzey Düzenleme

Nokta ile çizgi, bir bütünün parçaları gibidir. Bir araya geldiklerinde nesnelere yüzey üzerinde hareket özelliği katar ve nesnelere hacimlendirir (Görsel 2.32, 2.33, 2.34). Nokta ve çizginin birlikte kullanımı sanatçıya sayısız kompozisyon oluşturma olanağı sunar (Görsel 2.35). El sanatlarında desen tasarımı yapılmadan önce temel tasarım elemanları olan nokta ve çizgi ile yüzey düzenleme yapılması, bu bakımdan oldukça önemlidir.

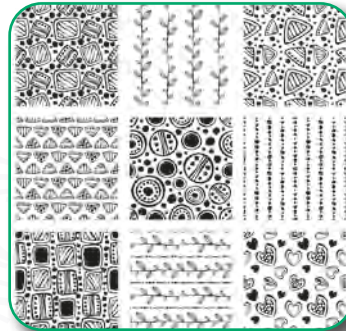
Görsel 2.32: Nokta-çizgi obje etütü

Görsel 2.33: Nokta-çizgi obje etütleri

Görsel 2.34: Nokta-çizgi çalışması

Görsel 2.35: Nokta-çizgi çeşitleri ile yüzey düzenleme

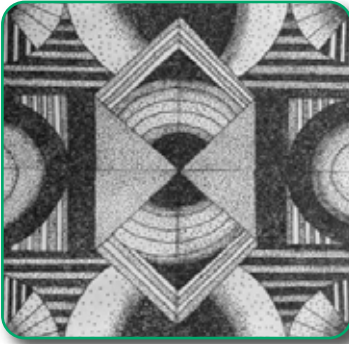
2.3.2. Nokta ve Çizgi Birlikte Kullanıldığında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Noktanın aynı yönde, yan yana ve sık kullanıldığında çizgi etkisi oluşturduğu dikkate alınmalıdır (Görsel 2.36).
- İkisinin de eşit tonlarda kullanımına dikkat edilmelidir.
- Çizgi, yuvarlak kullanıldığında nokta etkisi yaratır.
- Nokta ve çizgiden ön plana çıkarılmak istenen hangisi ise o daha fazla kullanılmalıdır.
- Açık, orta, koyu tonlarının her ikisi için de nokta ve çizginin eşit kullanımına dikkat edilir (Görsel 2.37, 2.38, 2.39).

Görsel 2.36: Nokta-çizgi çalışması

Görsel 2.37-39: Nokta-çizgi ile yüzey düzenleme

Görsel 2.37.

Görsel 2.38.

Görsel 2.39.

2.3. UYGULAMA

NOKTA-ÇİZGİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden nokta-çizgiyi birlikte kullanarak yüzey düzenlemesi yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 2.40).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 2.40: Nokta-çizgi ile yüzey düzenleme

25328

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	• Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Nokta-çizgi çalışmasında kullanılacak araç gereci hazırlayınız.	• Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, mürekkepli kalem ve farklı kalınlıkta gazlı kalemleri çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
3. 35x25 cm resim kâğıdınızı enine tutarak alt ve üst kısımlarından 7,5 cm işaretleyiniz. Sağ ve sol baştan 1,5 cm işaretleyiniz.	• Cetvel kullanınız.
4. İşaretli kısımları temel alarak eni ve boyu 10 cm olan, araları 1,5 cm kalacak şekilde, resim kâğıdınızın orta bölümüne 3 tane kare çiziniz.	• Cetvel kullanınız.
5. Çalışmalarınızda ışığın yönünü tespit ediniz.	• Temiz, düzgün ve özenli çalışmaya gayret ediniz.
6. Objeyi iyi gözlemleyiniz. Objenin genel hatlarını kurşun kalemi fazla bastırmadan, çok hafif çizgi değerleriyle çiziniz.	• Hacim etkisi verirken nokta ve çizginin aralıklarını kademeli olarak sıklaştırınız.
7. Nokta-çizgiyi koyu bölgelerde sık, açık bölgelerde seyrek kullanınız.	• Nokta ve çizgiler sık kullanıldığında yüzeyde koyu, seyrek kullanıldığında açık etkisi verir.
8. Nokta-çizgi düzenlemelerinden başarılı olduğunuz birini seçiniz. Sergilenmek üzere 25x35 cm ölçülerindeki resim kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde aslına uygun tekrar çalışınız (Görsel 2.40).	• Uygulama süresinde bir sorunla karşılaşırsanız öğretmenimizden yardım alınız. • Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakınız.

2.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

NOKTA-ÇİZGİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

2.3. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER		DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2.	Çalışma kâğıdını verilen ölçülerde hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
3.	Nokta ve çizgiyi kullanarak yüzey düzenlemesi yapabilmek için araştırmalar yaptı.					
4.	Çalışmasında nokta ve çizginin yerlerini tespit etti.					
5.	Çalışmasında ışığın yönünü tespit etti.					
6.	Açık ve koyu alanlar oluşturmak için nokta ile çizginin seyreklik sıklığına dikkat etti.					
7.	Nokta ve çizgide farklı oran değerlerini (çizgi kalınlığı ve nokta büyüklüğü) kullandı.					
8.	Hacim etkisi verirken nokta ve çizginin aralığını kademeli olarak artırdı.					
9.	Aslına uygun yüzey düzenlemesi yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
10.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
11.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 55]						
Değerlendirme						
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.						

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

PASPARTU

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Fotoğraf ve tablolarıda kullanılan çerçeveler insanlar üzerinde nasıl bir etki yaratır?
2. Çerçeve modelleri hangi geometrik şekillerle yapılabilir?

2.4. PASPARTU

Paspartu, resim ya da fotoğrafların daha güzel görünmesini, duvara asılabilir duruma gelmesini ya da sergilenmesini sağlamak amacıyla kâğıt, karton, mukavva, kumaş vb. malzemelerden ön çerçeve ya da fon yapılması işlemidir. Paspartunun amacı, resimlerin daha iyi algılanmasını sağlamak ve resmi çerçeveden ayırıp ona nötr (etkisiz) bir zemin oluşturmaktır.

2.4.1. Paspartu Çalışmalarına Uygun Malzeme ve Renk Seçimi Yapma

Uygulanması yapılan çalışmanın boyutuna uygun olarak ortası kesilmiş mukavva, karton veya fon kâğıdı ile yapılan çerçeveye **paspartu** denir (Görsel 2.41). Paspartu, passe-partout [pespehtu (ana anahtar)] Fransızca bir kelimedir. Sergilenmek üzere hazırlanan fotoğraf veya tablonun kenarında kullanılan, fon kâğıdı ile oluşturulan çerçeve ile konu arasındaki boşluktur.

Çerçevelenen asıl ürün, paspartuyla cam arasında yer alabileceği gibi paspartu üzerine açılan kendi büyüklüğündeki bir boşluğun altına da yerleştirilebilir. Paspartunun görevi, küçük boyutlu resimleri daha rahat algılanabilir kılan ve onları çerçeveden ayıran nötr bir zemin yaratmaktır.

Paspartu, düz kâğıt üzerine basılmış birçok renkte olabileceği gibi kadife, bej, kumaş benzeri malzemeler ile farklı renk ve desenlerde de olabilmektedir.

Görsel 2.41: Renkli fon kartonları

2.4.2. Neden Paspartu Yapılır?

- Resmin çerçeve camına dokunmasını önlemek için
- Resmi yıpranmalara karşı korumak için
- Sergilenecek eseri çerçevenin boğuculuğundan kurtarmak için
- Resmi ön plana çıkarmak için
- Geniş çerçeveli paspartu kullanarak küçük bir çalışmayı daha büyük, etkili ve izlenebilir hâle getirmek için

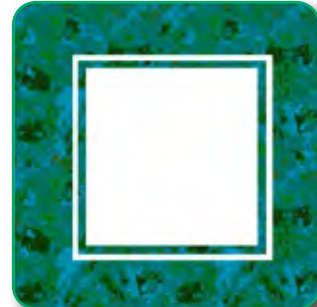
2.4.3. Paspartu Örnekleri

Paspartu yapılırken resmin dar kenarı santimetre cinsinden ölçülür ve üçte biri, sağ, sol ve üst kısmına uygulanır. Alt kısmı üçte bir olarak alınan ölçünün 1,5 cm daha fazlası alınır. Çünkü bu kısma resmi yapanın adı, soyadı, resmin ismi ve tekniği yazılır. Paspartuda dört kenarın genişliği (farklı ölçülerde kullanımında) iki kenarının en ve boy ölçüleri ile eşit olmalıdır (Görsel 2.42, 2.43, 2.44).

Görsel 2.42-44: Paspartu örneği

Görsel 2.42.

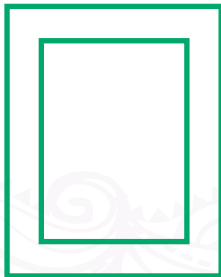
Görsel 2.43.

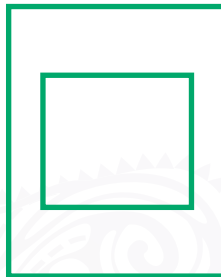
Görsel 2.44.

2.4.4. Paspartu Uygulama Şekilleri

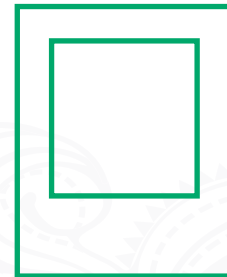
- Paspartunun dört tarafının genişliğinin eşit olarak uygulanması (Görsel 2.45).
- Kısa kenarların ölçüsünün kendi içinde, uzun kenarların ölçüsünün de kendi içinde eşit olduğu şekilde farklı ölçüler kullanılarak uygulanması (Görsel 2.46).
- Sağ, sol ve üst kenarların birbirine eşit; alt kenarın daha geniş ölçülendirilerek uygulanması (Görsel 2.47).

Görsel 2.45: Kenar genişlikleri eşit paspartu

Görsel 2.46: Karşılıklı kenar genişlikleri eşit paspartu

Görsel 2.47: Alt kenarı geniş paspartu

2.4. UYGULAMA

PASPARTU UYGULAMA

25329

Yönerge: Bu uygulamada sizden daha önce yapmış olduğunuz bir çalışmanıza paspartu yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz.

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	• Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Paspartu çalışması için araç gerecinizi hazırlayınız.	• Çalışmaya başlamadan önce fon kartonu, kalem, silgi, cetvel, gönye, maket bıçağı ve makas hazırlayınız.
3. Paspartu yapmak için nokta-çizgi çalışmalarınızdan bir örnek seçiniz.	• Paspartu uygulamanız için tüm kenarları eşit olan bir çalışmanızı tercih ediniz.
4. Örnek çalışmanıza uygun fon kartonu seçiniz.	• Paspartu yapacağınız resim, beyaz zemin üzerine siyah renkle uygulanmış çizgisel bir resim olduğundan açık renk bir fon kartonu tercih ediniz.
5. Paspartu genişliğini 5 cm olarak belirleyiniz.	• Cetvel kullanınız.
6. Kesilecek alanı cetvel yardımıyla belirleyip gönye kullanarak, köşelerin 90° olmasına dikkat ederek çiziniz.	• Cetvel ve gönye kullanınız. • Temiz, düzgün ve özenli çalışmaya gayret ediniz.
7. Kenarlardan 1 cm yapıştırma payı bırakabilmek için kesilecek alanın ölçüsünün paspartusu yapılacak olan çalışmanın en ve boy ölçüsünden 2 cm kısa olmasına dikkat ediniz.	• Verilen ölçüleri dikkatli alınız. • Hatalı ölçüler size artı bir maliyet getirecektir.
8. Belirlediğiniz alanı maket bıçağı ile keserek içi boş bir çerçeve elde ediniz.	• Kesici aletleri kullanırken dikkatli olmaya özen gösteriniz.
9. Resminizi çerçevenin arka tarafından yapıştırınız.	• Yapıştırıcıyı kullanırken temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösteriniz.
10. Paspartu işlemini bitirdikten sonra çalışmanızın yüzeyini koruma amacıyla jelle kaplayınız.	• Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakınız.

2.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

PASPARTU UYGULAMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

2.4. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Paspartu yapacağı çalışmanın ölçülerini cetvel yardımı ile tespit etti.					
3. Paspartu yapacağı resim için uygun renkteki malzemeyi temin etti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Paspartu genişliğini tekniğe uygun hazırladı.					
5. Paspartu yapacağı çalışmada dikkat edilecek hususları kavradı.					
6. Paspartu için kesilecek alanı belirledi.					
7. Paspartu için kenar ölçülerini tekniğe uygun belirledi.					
8. Belirlediği alanı maket bıçağı ile keserek boş bir çerçeve elde etti.					
9. Resmi tekniğe uygun yapıştırdı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
10. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
11. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{DEĞERLENDİRME PUANI} = \left[\frac{\text{TABLO PUANI} \times 100}{55} \right]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. () Dikey çizgi, devamlı hareket ve zarafeti ifade eder.
2. () Kırık çizgi; denge, kuvvet, sağlamlık ve birliği ifade eder.
3. () Sergilenecek eseri çerçevelemek için paspartu yapılır.
4. () Çizgi, yuvarlak kullanıldığında nokta etkisi yaratır.
5. () Helezon çizgi, estetik ve neşe verir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

6. Bir noktadan hareketle sağa sola, aşağı yukarı çizilen serbest çizgilere çizgi denir.
7. Tasarım süresince konunun detaylı araştırılıp incelenerek yapılan çizim tekniğine denir.
8. Temel tasarımda üzerinde tasarım ve çizim yapılabilen alana denir.
9. Noktalar çok sık kullanılarak uygulandığında, yüzeyde..... etkisi yapar.
10. Bulunduğu yere göre küçük ve merkezi nitelik gösteren dairesel beneğe denir.

C. Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

11. Sergilenmek üzere hazırlanan fotoğrafın veya tablonun çerçeve ile konu arasındaki boşluğuna ne ad verilir?
A) Eskiz B) Kompozisyon C) Paspartu D) Piksel E) Resim
12. Kullanıldığı yere göre ince, uzun ve belli yollar izleyen görsel tasarım elemanına ne ad verilir?
A) Çizgi B) Etüt C) Form D) Kompozisyon E) Şekil
13. Aşağıdaki çizgi çeşitlerinden hangisi karamsarlık, kararsızlık ve çelişkiyi ifade eder?
A) Dağınık B) Dikey C) Oval D) Üçgen E) Yatay
14. Aşağıdaki çizgi çeşitlerinden hangisi önem, resmiyet, güç ve dinamizmi, ifade eder?
A) Dağınık B) Dikey C) Oval D) Üçgen E) Yatay
15. Çalışmalarda farklı çizgi kalınlıklarının kullanılması çalışmaya hangi anlamı katar?
A) Durgunluk B) Hareketlilik C) İncelik D) Kalınlık E) Sadelik

3. ÖĞRENME BİRİMİ

AÇIK-KOYU

KONULAR

- 3.1. AÇIK-KOYU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR
- 3.2. AÇIK-KOYU İLE YÜZEY DÜZENLEME

TEMEL KAVRAMLAR

açık-koyu, griler skalası, hacimlendirme, ışık-gölge, ton, ton çubuğu, valör

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

AÇIK-KOYU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Nesnelerin karanlık ortamda ve gün ışığında nasıl görüldüğünü karşılaştırınız.
2. Işığın farklı ortamlarda geometrik nesnelere üzerine yansımalarını inceleyiniz.

3.1. AÇIK-KOYU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Açık-koyu kavramları; ışık-gölge, açık-koyu, valör, ton ve ton çubuğudur.

3.1.1. Işık-Gölge

Doğadaki bütün nesnelerin görme duyusu aracılığıyla algılanması ışık sayesinde olur. Işığın geliş yönü, nesnenin yüzey üzerinde dağılımı ve görünümü ışık yolu ile algılanır. Gölge, ışık kaynağından çıkan ışınların saydam olmayan yüzeye karşılaşmasıyla ışık yüzeyinin arkasında oluşur (Görsel 3.1 ve 3.2). Bu nedenle plastik sanatlarda formun ifadesinde ışık önemli bir rol oynar.

Işığın nesnelere üzerine yayılırken oluşturduğu açık, orta-koyu ton (degrade) değerlerine **ışık-gölge** denir.

Görsel 3.1: Doğal ışık kaynağının yansıttığı ışık-gölge etkisi

Görsel 3.2: Doğal ışık kaynağının yansıttığı ışık-gölge etkisi

Işık-gölgenin yarattığı etkiler sayesinde form ve renk görülüp algılanır (Görsel 3.3). Resim sanatında iki çeşit ışık kaynağı vardır. Bunlar: Doğal ışık kaynakları (güneş) ve yapay ışık kaynaklarıdır (elektrik ışığı, mum ışığı vb.).

Görsel 3.3: Doğal ışık kaynağının yansıttığı ışık-gölge etkisi

Doğal ışık, paralel çizgiler hâlinde yayılır; yapay ışık, merkezden çevreye doğru radyal (dairesel) olarak yayılır. Bu nedenle düşen gölgenin biçimi ışık kaynağının doğal ya da yapay oluşuna göre değişir. Yapay ışık kaynakları tek başına ya da birlikte kullanılabilir. Birlikte kullanımda model, hem temel ışık kaynağı hem de başka bir tamamlayıcı (komplemanter) ışık kaynağı tarafından aydınlatılır (Görsel 3.4).

Görsel 3.4: Yapay ışık kaynağının yansıttığı ışık-gölge etkisi

3.1.2. Açık-Koyu

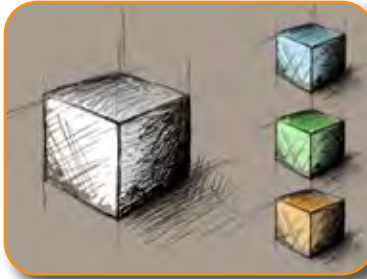
Işık nesnelere, objelere ve cisimlere üzerinde yayılırken ışık şiddetinin geliş yönüne yakın olan yüzeylerde açık, uzak olan yüzeylerde koyu olarak görünür. Bu bakımdan, resimde nesnelere yansıyan ışığın görsel anlatımına **açık-koyu** denir (Görsel 3.5, 3.6, 3.7, 3.8).

Görsel 3.5: Nesnelere üzerinde açık-koyu ilişkisi

Görsel 3.6: Nesnelere üzerinde açık-koyu ilişkisi

Görsel 3.8: Nesnelere üzerinde açık-koyu ilişkisinin çizgisel anlatımı

Görsel 3.7: Nesnelere üzerinde açık-koyu ilişkisi

3.1.3. Ton

Objelere üzerine yansıyan ışığın oluşturduğu farklı her bir değerdeki aydınlatma derecesine **ton** denir. Işığın obje üzerindeki dağılımıyla bir dizi açık ton oluşur. Bu oluşum gittikçe koyularak koyu bölgelere ulaşır ve renk tonlarını oluşturur. Işığın objelere yansıdığı kısımları aydınlık, gölgeli kısımları ise karanlık görünür. Arada kalan kısımlar (birbirine bağlayan geçişler) orta ton değerlerinde görünür. Bu geçişler ton derecelerini oluşturur (Görsel 3.9).

Görsel 3.9: Ton dereceleri

3.1.4. Valör

Aynı rengin en açıktan en koyu değerine hassas geçişler ile sıralanarak oluşturduğu ton derecelerine **valör** denir. Valör, siyah-beyaz (Görsel 3.10) arasındaki geçişlerle olabileceği gibi renkli (Görsel 3.11) ton geçişleri ile de olabilir.

Görsel 3.10: Valör (siyah-beyaz)

Görsel 3.11: Valör (renkli)

3.1.5. Ton Çubuğu

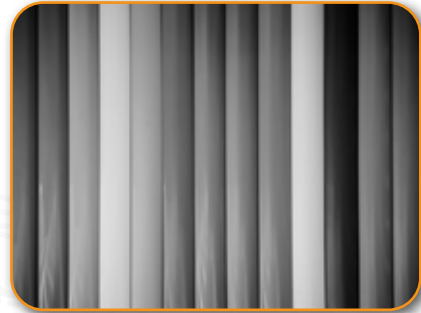
Bir rengin en açık değerinden en koyu değerine doğru sıralanan ton geçişlerine yani valörüne **ton çubuğu** denir. Açıktan koyuya derecelendirilen ton çubuğu **griler skalası** olarak da tanımlanır (Görsel 3.13, 3.14). Ton çubuğunu oluşturmanın amacı, nesnelere üzerinde oluşan ışık-gölge etkisini farklı ton değerleri ile yüzey üzerinde uygulayabilmektir. Ton çubuğu yapmak, bir resmi ya da objeyi çizerken ton geçişlerini yapabilmek ve renk tonlarını görebilmek için önemlidir (Görsel 3.12).

Görsel 3.12: Ton çubuğu

Görsel 3.13: Griler skalası

Görsel 3.14: Griler skalası

3.1. UYGULAMA

TON ÇUBUĞU YAPMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden ton çubuğu yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 3.15).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 3.15: Ton çubuğu

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Ton çubuğu çalışması için araç gerecinizi özenle hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız. Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi ve cetvelinizi çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız. Uygulamaya başlamadan önce yapacağınız işleri organize ediniz.
2. Kâğıdınızı enine tutarak üstten 4,5 cm genişliğinde, 20 cm uzunluğunda bir dikdörtgen çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanınız.
3. Dikdörtgeninizi 2,5 cm genişlik vererek 6 eşit parçaya bölünüz.	<ul style="list-style-type: none"> Belli bir plan dâhilinde çalışınız. Bu sayede çalışmanız süresince daha az stres yapacaksınız. Bu da hata yapmanızı engelleyecektir.
4. Çizdiğiniz dikdörtgen çubuğunu en açıktan en koyuya doğru, resim kalemi kullanarak tonlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çizdiğiniz çizgilerin yönüne önem veriniz. Ton çalışmalarını yaparken en açık tondan başlamaya dikkat ediniz. Ton geçişlerinin yavaş yavaş olmasına özen göstererek sabırla çalışınız.
5. En koyu tonda, üst üste tonlayarak koyu tonu elde ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma alanınızın temiz olması için elinizin altına beyaz bir kâğıt koyabilirsiniz.
6. Yan yana bulunan tonların kademeli geçişine dikkat ediniz (Görsel 3.15).	<ul style="list-style-type: none"> Tırnaklarınızın uzun olmaması hem çalışmanızın kolaylaşması hem de hijyen açısından önemlidir. Her çalışma öncesi ve sonrasında ellerinizi yıkayınız.
7. Çalışmanız bitince kâğıdınızın kenarlarını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz ve çalışmanızı özenli bir şekilde dosyalayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışmanızın eleştirisini yapınız. Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakmaya özen gösteriniz.

3.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

TON ÇUBUĞU YAPMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

3.1.uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Eskiz (ön çalışma) yaptı.					
3. Verilen ölçülere uygun çalıştı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Ton çubuğunun en koyu derecesini ortaya çıkardı.					
5. Ton çubuğunda ara değerleri oluşturdu.					
6. Ton değerlerini karşılaştırır ve aynı değeri tekrarladı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

AÇIK-KOYU İLE YÜZEY DÜZENLEME

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

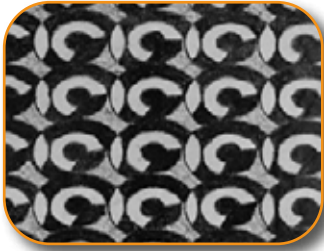

1. Gün ışığında, karanlık ve aydınlık ortamlarda yüzeyleri inceleyerek renk tonları arasında oluşan farklılıkları gözlemleyiniz.
2. Yüzeyler üzerindeki renkler neden farklı tonlar oluşturur?

3.2. AÇIK-KOYU İLE YÜZEY DÜZENLEME

Geometrik form/biçim ya da şekillerle yüzey düzenleme çalışmalarını yapmadan önce özgün form/biçim ve şekil araştırmaları yapılmalı, sonrasında hacim verilerek tasarım oluşturulmalıdır. Çeşitli formların farklı şekillerde bir araya getirilmesi, birleştirilmesi, bazı parçaların çıkarılması ya da eklenmesi gibi yöntemlerle yeni biçimler oluşturulur (Görsel 3.16, 3.17, 3.18).

Bir kompozisyon oluşturulmak istendiğinde form, biçim, renk ve aralık gibi faktörlerin yanı sıra açık-koyu ton değerlerinin dengeli ve etkili biçimde kullanılması gerekir. Bu, kompozisyona görsel güzellik katar.

Görsel 3.16: Açık-koyu yüzey çalışması

Görsel 3.17: Açık-koyu yüzey çalışması

Görsel 3.18: Açık-koyu yüzey çalışması

3.2.1. Yüzey Düzenleme Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Yüzey düzenleme yaparken dikkat edilmesi gereken önemli nokta, tasarı ilkeleridir. Bunlar; ritim, tekrar, benzerlik, uyum, denge, kontrast, yön, ölçü ve aralıktır.
- Yüzey düzenlemede biçim ya da şekillerin küçük kullanılması uzaklık, büyük kullanılması ise yakınlık etkisi yaratır.
- Aralık, şekil, biçim vb. öğelerin farklı büyüklükte kullanılması yüzey düzenleme yaparken monotonluğa engeller.
- Nesnelerin aralıklarının birbirine yakın olması birliği sağlarken uzak olması kopukluğa neden olur.
- Form ya da şekiller kompozisyona yerleştirilirken zemin-biçim ilişkisine dikkat edilmelidir (Görsel 3.19).

Görsel 3.19: Açık-koyu yüzey düzenleme çalışması

3.2.2. Hacimlendirme

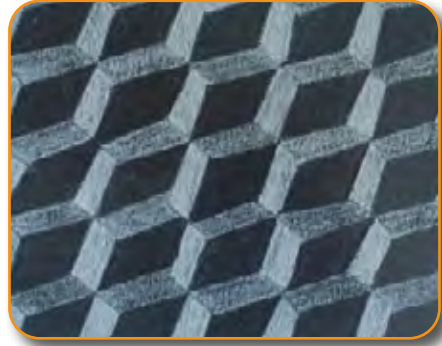
İki boyutlu yüzey üzerinde uygulanan nesne ya da formlara üç boyutlu hissi verebilmek amacıyla hacim kazandırılır. Yapılan bu işleme **hacimlendirme** denir. Bir nesne üzerinde hacimlendirme yapılabilmesi için ışık-gölge alanlarının açık-koyu ton değerleri ile ilişkilendirilmesi gerekir. Açık ile koyu tonlar arasındaki ton geçişlerinin doğru uygulanması, hacimlendirme çalışmasının başarısını artırmada en büyük etkindir (Görsel 3.20).

Görsel 3.20: Açık-koyu yüzey düzenleme çalışması

3.2.3. Hacimlendirilen Özgün Geometrik Formlarla Yüzey Düzenleme

Geometrik form/biçim ya da şekillerle yüzey düzenleme çalışmaları yapmadan önce özgün form/biçim ve şekil araştırmaları yapmak gerekir. Geometrik formlara hacim vermek, tasarımın başarılı olmasında ilk adımdır. Bu konu ile ilgili eskiz (ön çalışma) yapmak gerekir. Bu çalışmalar ne kadar çok olursa yeni formlar o kadar başarılı olur (Görsel 3.21).

Görsel 3.21: Hacimlendirilen özgün geometrik formlarla yüzey düzenleme çalışması

3.2.4. Geometrik Formları Hacimlendirmede Dikkat Edilecek Hususlar

- Işığın geometrik forma geliş açısı ve yönü tespit edilmelidir.
- Form üzerinde oluşan ışık-gölge alanları dikkatle gözlemlenmelidir.
- Gözlemlenen ışık-gölge alanları, açık-koyu ton değerleri ile ilişkilendirilmelidir.
- Öncelikli olarak en koyu ve en açık tonların yerleri tespit edilmelidir.
- Ton geçişlerinin sert mi yoksa yumuşak mı olması gerektiğine karar verilmelidir.
- Formların geometrik yapısına uygun olarak hacimlendirme yapılmalıdır.
- Ton geçişlerini uygulamada ustalaşabilmek için bol bol el alıştırmaları yapılmalıdır.
- Tonlamalar, en açık tondan başlanıp aşamalı olarak yapılmalıdır (Görsel 3.22).

Görsel 3.22: Hacimlendirilen özgün geometrik formlarla yüzey düzenleme çalışması

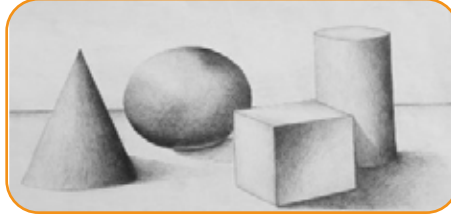
3.2. UYGULAMA

DERS
SAATİ

GEOMETRİK FORMLARI HACİMLENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden geometrik formları hacimlendirme çalışması yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 3.23).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 3.23: Geometrik formları hacimlendirme çalışması

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Hacim etkisi veren yüzey çalışmasında kullanılacak araç gereci temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır. Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi ve cetvelinizi çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
3. Ton çubuğu çalışmasını yaptığınız kâğıdın altında kalan boşluğa 20x20 cm boyutlarında bir kare çizersiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Resimdeki kâğıt üzerinde verilen ölçülerde kare çizmeye özen gösteriniz.
4. Karenin içine bir geometrik form çizersiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Geometrik form çizimlerinize özen gösteriniz.
5. Işığın geliş yönünü belirleyerek açık-koyu ile hacimlendirme çalışması yapınız (Görsel 3.23).	<ul style="list-style-type: none"> Geometrik formun yapısına uygun şekilde, ton çubuğundaki değerlere göre tonlamaya dikkat ediniz.
6. Çalışmanız bitince kâğıdınızın kenarlarını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz ve çalışmanızı özenli bir şekilde dosya içinde saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışmanız süresince sağlığınız için oturuş pozisyonunuza dikkat ediniz. Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz bırakınız.

3.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

GEOMETRİK FORMLARI HACİMLENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

3.2.uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.				
2.	Konuya uygun eskiz çalışmaları yaptı.				
3.	Geometrik formları kâğıda ölçülerine uygun çizdi.				
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4.	Çizim araçlarını doğru kullanmaya özen gösterdi.				
5.	Açık-koyu değerlere uygun çizim yaptı.				
6.	Çizgileri formlara göre kullandı.				
7.	Işığın geliş yönüne uygun açık-koyu değerleri verdi.				
8.	Yan yana gelen tonların kademeli olarak geçişini yaptı.				
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
9.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.				
10.	Temiz ve düzenli çalıştı.				
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 50]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

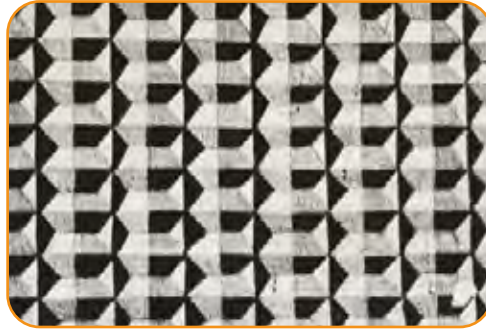
3.3. UYGULAMA

DERS
SAATI

HACIMLENDİRİLEN ÖZGÜN GEOMETRİK FORMLARLA YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden hacimlendirdiğiniz özgün form ya da biçimlerle yüzey düzenleme çalışması yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 3.24).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 3.24: Geometrik formları hacimlendirme yüzey çalışması

25331

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
2. Hacim etkisi veren yüzey çalışmasında kullanılacak araç gereci temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır. Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, kurşun kalem, silgi ve cetvelinizi çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
3. Parşömen kâğıdına 20x20 cm ölçülerinde üç tane kare çiziniz. Çizdiğiniz karelere, seçtiğiniz geometrik form ya da biçimlerden hareketle tasarı ilkelerini de dikkate alarak yüzey düzenleme eskizleri yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> Öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak eskiz çalışmalarından birini seçiniz. Parşömen kâğıdının özelliğinden yararlanarak yaptığınız eskizin beğendiğiniz kısımlarını bir sonraki eskizinize aktararak çalışmanız üzerinde değişiklikler yapabilirsiniz.

<p>4. 25x25 cm ebadındaki resim kâğıdınıza, 20x20 cm ölçülerinde bir kare çiziniz. Seçtiğiniz eskizdeki kompozisyonu ışıklı masa yardımı ile kâğıdınıza geçiriniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Karenin yan, alt ve üst kısmından eşit boşluklar bırakmaya özen gösteriniz. • Geometrik form çizimlerini seçtiğiniz eskizdeki ölçülere uygun çizmeye özen gösteriniz. • Kompozisyonu kâğıdınıza çizerken kâğıdınızı kaydırmaya dikkat ediniz.
<p>5. Açık-koyu, ışık-gölge uygulamasına başlamadan önce ışığın geliş yönünü belirleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yüzey üstüne düşen ışığın geliş yönüne dikkat ediniz. • Çizim süresince sabit bir noktadan bakınız.
<p>6. Geometrik formun yapısına uygun, hacim etkisi verecek çizgiler kullanınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Silindir objeler çizerken çizgileriniz dairesel yönlü olmalıdır. • Küresel formlar çizerken çizgileriniz küresel yönlü olmalıdır.
<p>7. Işığın geliş yönüne göre çizgilerinizin açık-koyu değerlerine dikkat ediniz (Görsel 3.24).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Işığın geliş yönüne göre ton çubuğundaki değerleri dikkate alınız. • Çizgi rengi; ışık alan bölgelerde daha açık, gölgede kalan bölgelerde ise daha koyu olmalıdır.
<p>8. Hacim etkisi veren yüzey düzenleme çalışmanızı yaparken temiz ve düzenli olmaya özen gösteriniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızı yaparken kâğıdınızın ve tonlamalarınızın kirlenmemesi için elinizin altına boş bir kâğıt parçası yerleştirmeyi unutmayınız.
<p>9. Çalışmanız bitince kâğıdınızın kenarlarını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz ve özenli bir şekilde paspartu yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Işığın geliş yönünü değiştirerek farklı uygulamalar yapabilirsiniz. • Uygulama sırasında bir sorunla karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

3.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

HACİMLENDİRİLEN ÖZGÜN GEOMETRİK FORMLARLA YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

3.3. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Konuya uygun eskiz çalışmaları yaptı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3. Çizim için uygun kompozisyon oluşturdu.					
4. Işık-gölge kurallarını uyguladı.					
5. Farklı tasarımlar uyguladı.					
6. Tasarı ilkelerini çizimine yansıttı.					
7. Yan yana bulunan tonların kademeli geçişini yaptı.					
8. Açık-koyu ton değerlerinin doğruluğunu kontrol etti.					
9. Çizgileri formlara göre kullandı.					
C) BEKLENELEN DAVRANIŞ					
10. Zamanı verimli kullandı.					
11. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 55]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Işık-gölgenin yarattığı etkiler sayesinde biçim görülür ve algılanır.
2. () Açıktan koyuya derecelendirilen ton çubuğunagriler skalası da denir.
3. () Işık kaynakları doğal ve yapay ışık kaynakları olarak ikiye ayrılır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

4. Işık-gölge ile model üzerinde hacim ve daha belirgin hâle gelir.
5. Objeler üzerine yansıyan ışığın oluşturduğu farklı değerlerde aydınlatma derecesine denir.
6. Ton geçişlerinin doğru uygulanması çalışmasının başarısını artırır.
7. Estetik bir kompozisyonda ton değerlerinin etkili biçimde kullanılması önemlidir.

C. Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.
8. Geometrik formlara hacim verme ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Işık-gölge alanları, açık-koyu ton değerleri ile ilişkilendirilmelidir.
- B) En açık tondan başlanıp tonlamalar aşamalı olarak yapılmalıdır.
- C) Tonlamalar, en açık tondan başlayıp açık tonda devam etmelidir.
- D) Işığın geometrik forma geliş açısı ve yönü tespit edilmelidir.
- E) Ton geçişlerinin sert ya da yumuşak olmasına karar verilmelidir.

9. Işığın obje üzerindeki dağılımıyla oluşan bir dizi açık tonun gittikçe koyulaşarak koyu bölgelere doğru ulaşması ile aşağıdaki seçeneklerden hangisi oluşur?

- A) Biçim B) Form C) Kompozisyon D) Radyal E) Renk tonları

10. Aynı rengin en açıktan en koyu değerine hassas geçişler ile sıralanarak oluşan ton derecelerine ne ad verilir?

- A) Form B) Hacim C) Kompozisyon D) Radyal E) Valör

4. ÖĞRENME BİRİMİ

RENK

KONULAR

- 4.1. RENK BİLGİSİ
- 4.2. RENK KONTRASTLARI
- 4.3. RENK ANALİZİ
- 4.4. KOLAJ TEKNİĞİ

TEMEL KAVRAMLAR

ana renk, ara renk, armoni, fotoreseptör, güneş tayfı, ışık, kolaj, kontrast, kromatik, marj, nötr renk, renk çemberi, renk perspektifi, sıcak renk, skala, soğuk renk, ton

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

RENK BİLGİSİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Gökkuşağı hangi renklerden ve ne zaman oluşur?
2. Doğada gözlemediğiniz renkler nelerdir?

4.1. RENK BİLGİSİ

Işığın cisimlere çarpması sonucu yansıyarak gözde bıraktığı etkiye **renk** denir.

Renk üç temel prensiple algılanır: Işığın göze gelmesi fiziksel, ışık karşısında gözde oluşan işlemler fizyolojik, beynin ışığı algılaması ve ışığın ruhsal etkisi ise psikolojiktir.

Renkler güneşli havada canlı ve parlak, bulutlu havada doğal görünümünden daha koyudur, canlılığını yitirir. Bu durum, renklerin ışığa bağlı olarak değiştiğini gösterir (Görsel 4.1). Cisimlere ulaşan ışığın tamamı göze yansıdığı anda ışık beyazdır; hiç yansımadağı anda ise ışık siyah olarak algılanır.

Görsel 4.1: Gökkuşağı renkleri

1670 yılında İngiliz fizikçi Isaac Newton (Ayzık Niyivtın), rengi bilimsel olarak ele alan ilk bilim insanı olmuştur. Newton, güneş ışığını elmas bir prizmadan geçirir. Oluşan kırılma sonucunda renklerin ayrıldığını tespit eder. Karanlık bir odada yaptığı bu deneyde kapı deliğinden gelen güneş ışığının prizma üzerinde parçalandığını ve gökkuşağı renklerini yansıttığını fark etmiştir. Newton, renklerin prizmadan sıralı bir şekilde yansımaya **Güneş tayfı** adını vermiş ve renklerin Güneş'in hareket derecesine göre algılandığı sonucuna ulaşmıştır (Görsel 4.2). Newton'ın başlattığı çalışmalar, rengi bilim çatısı altında incelemenin önünü açmıştır. Newton'dan sonra birçok bilim insanı renk konusu üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Görsel 4.2: Tayf oluşumu

Fizikçi Thomas Young (Tamis Yan), yıllar sonra Newton'ın yaptığı deneyin tersini yaparak ışığı yeniden oluşturmuş, tayfın altı renginin birer ışınını bir perdede birbiri üzerine düşürerek beyaz ışığı elde etmiştir. Young daha sonra renkli lambalarda yaptığı deneylerde eleme yöntemi ile tayfın altı renginin yine aynı tayfta yer alan üç temel renge indirgenebileceğini göstermiştir.

- **Birincil (ana) ışık renkleri;** sarı, mavi, kırmızıdır (Görsel 4.3).
- **İkincil (ara) ışık renkleri;** ana ışık renklerinin ikişer ikişer karıştırılması ile elde edilir (Görsel 4.4).

Sarı ışık + kırmızı ışık = turuncu

Mavi ışık + sarı ışık = yeşil

Kırmızı ışık + mavi ışık = mor

Görsel 4.3: Birincil (ana) renkleri

Görsel 4.4: İkincil (ara) renkleri

4.1.1. Armoni (Uyum)

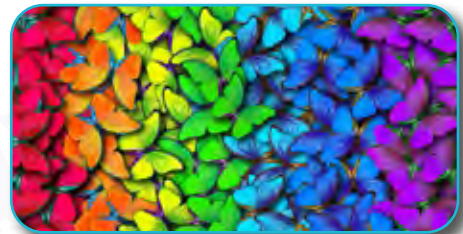
Renkler arasındaki uyum ve ahenge **armoni** denir. Dengeyi temsil eder. Yan yana duran renkler, birbirini tamamlayarak bir uyum oluşturur. Armoni üç temel prensibe dayanır.

a) Ton Uyumunu: Bir tek rengin tonları ile yapılan uyumdur (Görsel 4.5).

Görsel 4.5: Ton uyumu

b) Yakın (Komşu) Renkler Uyumunu: Renk çemberinin yakınında yani çevresindeki renklerle yapılan uyumdur (Görsel 4.6).

Görsel 4.6: Yakın (komşu) renkleri uyumu

c) **Zıt Renkler Uyumu:** Zıt renkler, renk çemberinde birbirinin karşısında yer alan renklerle yapılan uyumdur (Görsel 4.7).

Görsel 4.7: Zıt renkler uyumu

4.1.2. Skala

Skala, iki rengin birbiriyle belli bir oranda karışımından oluşan ışık derecelendirme çubuğudur. Siyah ve beyaz rengin karışımı, gri nüansları vermektedir. Beyaz, en açık ve parlak ışığı oluşturur; içine siyah katıldıkça gri nüansları, sonuçta da en koyu siyahı yani ışıksızlığı oluşturur. Tam siyah ve tam beyaz doğada bulunmaz. Tam siyah ışığı yutar, tam beyaz da ışığı yansır.

4.1.3. Ton

Objeler üzerine yansıyan ışığın oluşturduğu farklı her bir değerdeki aydınlatma derecesine **ton** denir. Rengin aldığı ışığa göre ton dereceleri oluşur. Işık ölçüsüne göre ise koyuluk ya da açıklık değeri oluşur (Görsel 4.8).

Görsel 4.8: Ton dereceleri

4.1.4. Kromatik

Bir rengin en canlı, saf ve kuvvetli değeridir. Örneğin mavinin içine karıştırılan renk onun saflığını bozar. Bu nedenle kroması bozulmuş olur.

4.1.5. Işık

Görmeyi sağlayan fiziksel enerjiye **ışık** denir. Göze yansıyan ışık, önce kornea yani gözün en dış kısmı tarafından alınır. Kornea ışığı gözbebeğine doğru eğer. Gözbebeği, lense çarpan ışık miktarını kontrol eder. Ardından lens, ışığı gözün arkasındaki sinir hücreleri tabakası olan retina odaklar. Retinada, ışığı algılayan ve ışığa tepki veren "çubuk" ve "koni" isimli iki tür hücre bulunur. Bu ışığa duyarlı hücrelere **fotoreseptör** adı verilir. Bu hücreler az veya loş ışıkta devreye girer. Çubuklar parlak ortamda uyarılır. Etraftaki cisimlerin renklerinin algılanması ise retinada bulunan koni isimli ışığa duyarlı hücreler tarafından sağlanır. Birden fazla koninin değişik şiddette uyarılmasıyla ara renkler algılanır (Görsel 4.9).

Görsel 4.9: Işığın yansıttığı renkler

4.1.6. Marj

Yüzeyler üzerinde oluşturulan boşluğa **marj** denir.

4.1.7. Kontrast (Karşıt)

Renk ve biçim arasındaki zıtlıklara **kontrast** denir. Köken olarak Fransızca bir kelimedir. Nesneyi ayırt edilebilir yapan renk farkı ve parlaklığıdır. Görsel algıda kontrast, nesnenin ve aynı görüş alanındaki diğer nesnelerin renk ve parlaklığındaki fark ile oluşur. Kontrast renkler, **tamamlayıcı renk** olarak da tanımlanır. Bir ana rengin kontrastı mutlaka ara renktir.

4.1.8. Renk Perspektifi

Bir nesneyi görüldüğü biçim ve durumuyla çizme tekniğine **perspektif** denir. Nesneler, gözden uzaklaştıkça gerçek görüntüsünden farklılaşır ve küçülüyormuş gibi görünür. Cisimlerin rengi gözden uzaklaştıkça soluyormuş gibi algılanır. Bir cisim görüş açısından uzaklaştıkça cisimle göz arasındaki hava tabakaları çoğalır. Bu tabakalar kalınlaştıkça cisimler de gerçek renklerini kaybederek sönük görünür. Bu nedenle aynı şiddetteki renkten göze yakın olan daha parlakken uzak olan daha donuktur.

Ön planda olan renkler daha net, canlı ve ışıklı algılanır. Arka planda kalan renkler ise daha koyu, solgun ve ışısız görünür. Buna **renk perspektifi** (hava perspektifi) denir (Görsel 4.10).

Görsel 4.10: Doğada renk perspektifi

4.1.9. Renk Grupları

Renkler insanoğlunun hayatında önemli bir yere sahiptir, insanlar üzerinde duygusal değişikliklere yol açar. Bireyde sıcaklık soğukluk hissine; büyüklük, küçüklük, hacim ve mesafe değişikliğine sebep olur. Bu özelliklerinden yola çıkılarak renk grupları oluşturulmuştur. Bunlar; ana ve ara renkler, nötr renkler, sıcak ve soğuk renklerdir.

a) Ana Renkler: Doğada saf olarak bulunan ve karışım ile elde edilemeyen üç renge **ana renk** denir. Bunlar sarı, mavi ve kırmızıdır. Sarı güneşte, mavi denizde ve gökyüzünde, kırmızı kanda görülmektedir (Görsel 4.11).

Görsel 4.11: Ana renkler

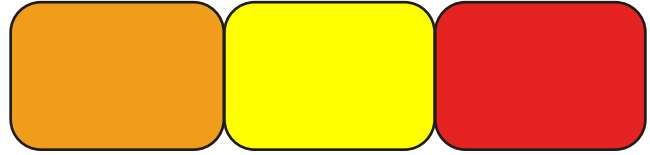
b) Ara Renkler: Ana renklerin karışımı ile elde edilen renklere **ara renk** denir (Görsel 4.12). Bunlar turuncu, yeşil ve mordur.

- Sarı + kırmızı = turuncu
- Sarı + mavi = yeşil
- Kırmızı+ mavi = mor

Görsel 4.12: Ara renkler

c) Sıcak Renkler: Sıcak Renkler, insana neşe ve canlılık verir, gözü daha çabuk etkiler. Bunlar turuncu, sarı ve kırmızıdır (Görsel 4.13). Turuncu, güneş ışığının etkisini, sarı renk ışığın aydınlığını, kırmızı da ateşin sıcaklığını hissettirir. Sıcak bir renge soğuk bir renk katıldığında renk, zamanla sıcaklık etkisini kaybeder.

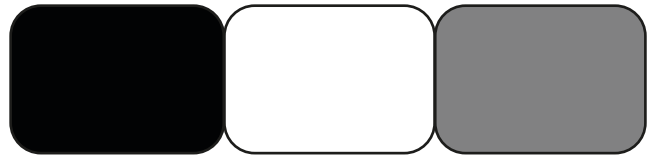
Görsel 4.13: Sıcak renkler

d) Soğuk Renkler: Bu renkler gözü ikinci derecede etkiler, durgunluk ve rahatlık hissi verir. Bunlar mor, yeşil ve mavidir (Görsel 4.14). Soğuk bir renge sıcak bir renk katıldığında renk, soğukluk etkisini kaybeder.

Görsel 4.14: Soğuk renkler

e) Nötr Renkler: Bir cisim aldığı ışığı tamamen yansıtıyorsa beyaz, emiyorsa siyah olarak görünür. Siyah ve beyaz, renk olarak kabul edilmez. Saf beyaz ve siyahın karışımından gri oluşur. Bu siyah, beyaz ve griye **nötr renkler** denir (Görsel 4.15). Nötr renkler etkisizdir. Yanındaki renkleri etkilemez ancak yanına gelen renklerin etkisi altında kalır.

Görsel 4.15: Nötr renkler

4.1.10. Guaj Boya Tekniği ve Özellikleri

Guaj boya tekniği, Eski Mısırlıların kitap bezemelerinde kullandıkları bir tekniktir. Rönesans döneminin ünlü pek çok ressamı çalışmalarında guaj boya tekniğine yer vermiştir. XI. ve XII. yüzyıllarda İtalyan ressamlar Giotto di Bondone (Cotto di Bondone), Andrea Mantegna (Andireya Manteyinya), Sandro Botticelli (Sandiro Botiçeli), bazı resimlerini guaj boya tekniği ile çalışmışlardır.

Guaj boya; su ile karışan, mat, kapatıcı özelliği olan, çabuk kuruyan, farklı tonlara sahip renkleri beyaz tonuyla açabilen boya türüdür. Farklı malzemelerle kullanım olanağı sağladığından dekoratif amaçlı alanlarda da kullanılır.

Guaj boya, su ile seyreltilen boyalardandır. Kapatıcı özelliği vardır. Seyreltilmeden de kullanılabilir. Fakat bu durumda uygulandığı yerde çabuk kurur, çatlamalar oluşur. Bu tip sorunlarla karşılaşmak için fırçanın ucuna alınacak az miktar su ile boya seyreltilmelidir.

Guaj boya yaparken kullanılacak kâğıt ve fırçanın uygunluğu önemlidir. Sulu boya fırçaları ve sert fırçalar resim üzerinde lekeler bırakabilir. Bu yüzden yumuşak fakat yönlendirilmesi kolay olan, sivri uçlu fırçalar tercih edilmelidir (Görsel 4.16). Kâğıt olarak dokulu kâğıtlar veya sulu boya kâğıtları daha sağlıklı sonuç verir.

Görsel 4.16: Guaj boya fırçaları

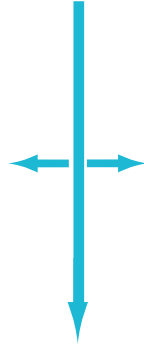
Guaj Boya Tekniği Uygulanırken Dikkat Edilecek Önemli Noktalar

Boya kıvamında hazırlanmalı, renkler üst üste sürülmemeli, zemin kâğıdı ince olmamalıdır. Renk karışımları palet üzerinde ayarlanarak uygulama yapılmalıdır. Fırçaların ve paletin sürekli temiz tutulması renk tonlarının daha temiz ve doğru olmasını sağlar (Görsel 4.17, 4.18, 4.19).

Görsel 4.17-19: Guaj boya tekniği ile yapılan çalışmalar

Görsel 4.17.

Görsel 4.18.

Görsel 4.19.

4.1.11. Renk Çemberi

Üç ana renk (kırmızı, sarı, mavi) merkez alınarak kırmızı + sarı = turuncu, mavi + sarı = yeşil, mavi + kırmızı = morun ara renk olarak elde edildiği ve kendi aralarında karşıtlık olarak ana ve ara renklerin sıcak-soğuk ilişkilerinin gösterildiği dairesel yapıdır (Görsel 4.20).

Görsel 4.20: Renk çemberi

4.1. UYGULAMA

DERS
SAATI

RENK ÇEMBERİ

Yönerge: Bu uygulamada sizden renk çemberi çizmeniz ve çizdiğiniz renk çemberinde guaj boya tekniği ile önce ana renkleri ikinci olarak ara renkleri en son çemberin tümünü boyamanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 4.21).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

24974

Görsel 4.21: Renk çemberi

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Renk çemberi çalışmasında kullanılacak araç gereci hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.
- Çalışmaya başlamadan önce resim kâğıdı (25x35) kurşun kalem, silgi, cetvel, pergeli, guaj boya, 2 ve 4 numaralı fırçalar, su kabı, palet ve renk deneme kâğıtları hazırlayınız.

2. 10 cm yarıçapında bir daire çiziniz.

- Ölçü almak için pergeli ve cetveli kullanınız.

Görsel 4.22: Renk çemberi çizim örneği

3. Aynı merkezi kullanarak dairenin içine 6 cm yarıçapında ikinci bir daire daha çiziniz (Görsel 4.22).

- İkinci daireyi çizmek için pergeli ve cetveli kullanınız.

4. Dairenin içine köşeleri tam merkezden geçen üçgen çiziniz.

- Uygulamada sorun yaşarsanız öğretmeninizden yardım alınız.

<p>5. Köşegen eksen çizgilerini çiziniz (Görsel 4.22).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Köşegen eksen çizimlerinin merkezden geçmesine dikkat ediniz.
<p>6. Şeklin ortasını temel alıp gönye ile 30° açı vererek işaret alınız ve daireyi 12 eşit parçaya bölerek çiziminizi tamamlayınız (Görsel 4.22).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Cetvel ve gönye kullanarak şeklinizi eşit aralıklara bölümlersiniz.
<p>7. Dairenin merkezindeki üçgenin bölümlerini ana renkler olan mavi, sarı ve kırmızı renge boyayınız (Görsel 4.21).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Ana renkleri guaj boyanın kıvamına dikkat ederek hazırlayınız.• Renkleri önce eskiz kâğıdına uygulayınız.• Guaj boyalarınızı özenli ve dikkatli kullanınız.• Boyaların ziyan olmaması için paletinize alacağınız boya miktarını boyanacak yüzeyi hesap ederek belirleyiniz.• Boya yapımında kullandığınız kirli suları lavabolara dökmeyiniz. Bunları bir şişede biriktirip toprağa dökebilirsiniz.
<p>8. Ana renkleri boyadıktan sonra sarı ve maviyi karıştırarak yeşil, sarı ve kırmızıyı karıştırarak turuncu, mavi ve kırmızıyı karıştırarak mor rengi elde edip ilgili sütunları boyayınız (Görsel 4.21).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kırmızı ve mavi yoğun bir renktir. Boyaları azar azar ilave etmeye özen gösteriniz.• Boyadığınız her bir sütünde ton değerinin farklı olmasına dikkat ediniz.• Sınıf arkadaşlarınızla uyum içinde çalışınız.• Malzemesi olmayan arkadaşlarınızla malzeme paylaşımı yapınız.
<p>9. Ara renkler de tamamlandıktan sonra diğer renk karışımlarını elde ederek çemberi tamamlayınız (Görsel 4.21).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Boyaların kıvamına dikkat ediniz, boya koyu ise su katarak boyayı inceltiniz.
<p>10. Renk çemberi boyama işlemini tamamlayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Uygulama kâğıdı ölçüsünde mukavva keserek bitirdiğiniz renk çemberinin üzerine yapıştırınız. Çemberi jellatin ile kaplayabilirsiniz.• Çalışma ortamınızın ve atölyenizin temiz ve düzenli olmasına özen gösteriniz.

4.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

RENK ÇEMBERİ

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

4.1. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER		DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2.	Konuya uygun hazırlık yaptı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
3.	Renk çemberini çizdi.					
4.	Renk çemberinde ana renkleri boyadı.					
5.	Renk çemberinde ara renkleri boyadı.					
6.	Renk çemberinde boyanan her bir sütünde ton değerinin farklı rengini boyadı.					
7.	Renk çemberini tamamladı.					
8.	Guaj boya tekniğini doğru uyguladı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
9.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
10.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 50]						
Değerlendirme						
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.						

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

RENK KONTRASTLARI (KARŞITLIKLARI)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Çevrenizde bulunan nesnelerin renklerini incelediğinizde bu renkleri birbiriyle uyumlu buluyor musunuz?
2. Doğada mevsimlere bağlı olarak oluşan renk değişimleri insanlar üzerinde nasıl bir etki yaratır?

4.2. RENK KONTRASTLARI

Doğada bulunan üç ana renk ile onların karışımından elde edilen üç ara rengin karşı karşıya geldiğinde insanlar üzerinde bıraktığı etkiye **kontrast** denir. Bu renkler sarı, mor, mavi, turuncu, kırmızı ve yeşildir (Görsel 4.23). Renklerin özelliklerine göre farklı kontrast çeşitleri vardır.

- Yalın renkler kontrastı
- Açık-koyu renk kontrastı
- Sıcak-soğuk renk kontrastı
- Tamamlayıcı kontrast
- Yanıltıcı kontrast
- Kalite kontrastı
- Miktar kontrastı

Görsel 4.23: Üç ana ve ara renk kontrastı

Yalın Renkler Kontrastı: Renkleri birbiriyle karıştırmadan yalın hâlleri ile kullanmaktır. Renklerin sade hâlidir. Başka bir deyişle, üç ana rengin birlikte kullanıldığı kontrastlıktır (Görsel 4.24).

Görsel 4.24: Yalın renk kontrastı

Açık-Koyu Renk Kontrastı: Bir rengin açık ve koyu değeridir. Ne kadar çok renk kullanılırsa kullanılsın, açıklık ve koyuluk aynı değerde olmalıdır. Açık-koyu kontrastında ara değerler kullanılmaz (Görsel 4.25).

Görsel 4.25: Açık koyu renk kontrastı

Sıcak-Soğuk Renk Kontrastı: Bir yüzey üzerinde çalışma yaparken renklerin sıcaklık soğukluk etkisini göz önünde bulundurarak oluşturulan denge ve uyumdur. Sıcak renkler kırmızı, turuncu, sarı; soğuk renkler yeşil, mavi ve morudur (Görsel 4.26).

Görsel 4.26: Sıcak-soğuk renk kontrastı

Tamamlayıcı Kontrast: Renk çemberinde ana rengin karşısına denk gelen ara renk, o rengin tamamlayıcısıdır. Bunlar hem zıt hem de birbirleri ile kullanıldığında etkilerini artıran renklerdir. Bu renklerin açık ya da koyu değerleri de tamamlayıcı olarak kullanılabilir, ancak iki rengin aynı değerde kullanılması şarttır. Sarı ile morun, kırmızı ile yeşilin ve mavi ile turuncunun aynı değerde birarada kullanılması tamamlayıcı kontrasta örnektir (Görsel 4.27).

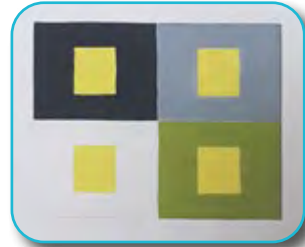

Görsel 4.27: Tamamlayıcı kontrast

Yanıltıcı Kontrast: Siyah, beyaz ve grinin diğer renklerle kullanıldığında gözde bıraktığı etkiye **yanıltıcı kontrast** denir. Bir renk gri, siyah, beyaz zemin üzerinde, hangi renk ile kullanılırsa kullanılsın göz onun tamamlayıcı rengini arar. Kırmızı bir zemin üzerindeki lekesele bir siyah rengi göz, yeşil olarak algılar. Yanıltıcı kontrastta zemindeki rengin şiddeti yüksek olmalıdır (Görsel 4.28, 4.29).

Görsel 4.28: Yanıltıcı kontrast

Görsel 4.29: Yanıltıcı kontrast

Kalite Kontrast: Bir renk, en koyu tonundan en açık tonuna doğru getirilirken elde edilecek ara tonlar o rengin kalitesini oluşturur. Işık şiddeti yüksek olan renkle ışık şiddeti olmayan gri nüanslı renklerin bir arada kullanılmasına **kalite kontrastı** denir (Görsel 4.30, 4.31, 4.32).

Görsel 4.30: Kalite kontrastı

Görsel 4.31: Kalite kontrastı

Görsel 4.32: Kalite kontrastı

Miktar Kontrast: İki ya da daha çok renk lekesi arasındaki orantı ile yapılır. Kullanılan renklerden birinin diğerine oranı ile miktar kontrastı oluşur (Görsel 4.33).

Görsel 4.33: Miktar kontrast

4.2.1. Renklerin Psikolojik Etkileri

Renklerin etkileri toplumlara, inançlara ve bireylerin algısına göre değişiklik gösterir. Renklerin bireyler üzerindeki tedavi etkisi, duyguları artıran yönü, dikkat uyandıran ve verimliliği artıran etkileri de bilinmektedir. Doğada bulunan birçok renk, insan psikolojisine iyi gelir (Görsel 4.34).

Renkler, el sanatlarının birçok dalında farklı değerlerde görülür. Halı ve kilim motiflerinde, sembolik olarak kullanılan desenlerde ait oldukları yöreye özgü renklere rastlanır. Geçmişten bugüne bu renklerin kullanıldığı ve özelliğini kaybetmediği görülür. Desenlerdeki renklerle motiflerin ilişkisi birçok hikâye, şiir ve maniye konu olmuştur (Görsel 4.35).

Görsel 4.34: Renklerin psikolojik etkileri

Görsel 4.35: Yöresel kilim motifleri

KIRMIZI → Hareket, heyecan, sıcaklık, canlılık ve dışa dönüklüğü temsil eder.

SARI → Olgunluk, bereket ve ışığı temsil eder. Neşe, hareket verir; sinir sistemini uyarır, kan dolaşımını rahatlatır.

MOR → Asaleti temsil eder. Yalnızlıktan hoşlanan insanların rengidir.

MAVİ → Dinlendirici ve sakinleştirici bir renktir. Denizin, gençliğin rengidir. Sessizlik ve rahatlık verir.

YEŞİL → Yeniden doğuşun ve büyümenin sembolüdür. Huzur vericidir.

TURUNCU → Sıcak, doğal, samimi bir renktir. Yaşama sevinci ve eğlenceyi temsil eder.

BEYAZ → Temizlik, saflık, ferahlık duygusu verir.

SİYAH → Ağırlığı, ciddiyeti ve tehlikeyi temsil eder.

GRİ → Olgunluk ve temkinli olma duygusu verir.

4.2. UYGULAMA

DERS
SAATİ

KONTRAST RENKLERLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada kontrast renklerle yüzey düzenleme yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 4.36).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 4.36: Kontrast renklerle yüzey düzenleme

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı ve kullanılacak araç gereci hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Atölye önlüğünüzü giyiniz. • Çalışmaya başlamadan önce resim kâğıdı (25x35), kurşun kalem, silgi, cetvel, guaj boya, fırça (2 ve 4 numara), su kabı, palet ve deneme kâğıtları hazırlayınız.
2. 10x10 cm ölçülerinde üç tane kare çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Ölçü alırken cetvel kullanınız. • Doğru ölçü almaya özen gösteriniz. • Mümkün olduğu kadar silgi kullanmayınız.
3. Renk kontrastları çeşitlerinden üç tanesini seçiniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Renk kontrastları bilgilerinizi hatırlayınız.
4. Karelerin içine kurşun kaleminizi çok bastırmadan kompozisyon hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Tasarı ilkeleri ile ilgili öğrendiğiniz bilgileri hatırlayınız. • Temiz, düzenli ve arkadaşlarınızla uyum içerisinde çalışınız.
5. Hazırladığınız bu kompozisyonlardan birini seçip, belirlediğiniz üç renk kontrastını kullanarak guaj boya ile boyayınız (Görsel 4.36).	<ul style="list-style-type: none"> • Guaj boya tekniği ile ilgili öğrendiklerinizi hatırlayınız. • Fırçanızı sık aralıklarla temizleyiniz. • Kullanılan suyu sık aralıklarla değiştiriniz.
6. Çalışmanızın katlanmamasına dikkat ederek onu temiz bir dosya içinde saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma ortamınızı ve atölyenizi temiz tutunuz.

4.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

KONTRAST RENKLERLE YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

4.2. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER		DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2.	Verilen ölçülere uygun kareler çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
3.	Yüzey düzenlemeleri yaparken kompozisyon ilkelerine dikkat etti.					
4.	Renk kontrastlarını yüzey üzerinde doğru uyguladı.					
5.	Guaj boya tekniğini doğru uyguladı.					
6.	Renk geçişlerindeki ton farklılıklarına dikkat ederek çalışma yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
7.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 40]						
Değerlendirme						
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.						

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

RENK ANALİZİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Evde, okulda ve parkta yetiştirilen çiçekleri incelediğinizde dikkatinizi en çok neler çekiyor?
2. Çiçeklerin ve yaprakların renklerini ve renk tonlarını inceleyiniz.

4.3. RENK ANALİZİ

Bir bütünü parçalarına ayırma, ayrıntılı inceleme yapma işlemine **analiz** denir. **Renk analizi** renkleri tanımlamak ve ayırt edebilmek amacı ile renk ölçümlerinin yapılmasıdır.

4.3.1. Fotoğraf Kullanarak Renk Analizi Yapma

Renk analizi yaparken fotoğrafta yer alan renkler ve renklerin miktarı tespit edilir. İlk olarak, fotoğraf bir yüzey üzerine yerleştirilir. Fotoğrafta kullanılan renkler belirlenir ve fotoğrafın altına renk skalası çizilir (Görsel 4.37, 4.38). Skalada renklerin miktarı belirlenir. Guaj boya teknikleri kullanılarak fotoğrafta bulunan renkler, renk skalası üzerinde boyanır. Renklerin ton değerlerinin aynı olması gerekir. Analizin doğru uygulanması için renk skalası üzerindeki renkler fotoğrafta kullanılan renkler ile birebir aynı olmalıdır. Miktarları ise kullanılan renk miktarı kadar olmalı ve buna uygun sütunlarda boyanmalıdır (Görsel 4.38).

Görsel 4.37: Renk analizi uygulanan fotoğraf

Görsel 4.38: Renk analizi

4.3. UYGULAMA

DERS
SAATI

RENK ANALİZİ

Yönerge: Bu uygulamada fotoğraftan renk analizi yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 4.39, 4.40).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 4.39: Renk analizi uygulanan fotoğraf

Görsel 4.40: Renk analizi

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Renk analizi çalışmasında kullanılacak araç gereci temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz. Çalışmaya başlamadan önce fotoğraf örneği, resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, guaj boya, su kabı, fırça, parşömen kâğıdı ve palet hazırlayınız.
2. Resim kâğıdınızın üzerinde fotoğrafı yapıştıracağınız ve skala yapacağınız alanı belirleyerek kağıda fotoğrafı yapıştırınız (Görsel 4.39).	<ul style="list-style-type: none"> Fotoğrafı dikkatlice yapıştırınız.
3. Fotoğrafın alt kısmına fotoğrafta bulunan renk sayısı kadar skala üzerine sütunlar çiziniz (Görsel 4.40).	<ul style="list-style-type: none"> Skala çizerken kullanılan renk miktarlarına uygun sütun çiziniz. Miktar olarak en çok kullanılan rengi geniş bir sütuna alarak çiziniz. Diğerlerinin miktarını da bu sütuna uygun değerde ayarlayınız.
4. Skala üzerinde renkleri belirlemek için fotoğrafta kullanılan renkleri tespit ediniz (Görsel 4.40).	<ul style="list-style-type: none"> Fotoğrafı dikkatle inceleyip analiz ediniz. Anlamadığınız durumlarda öğretmeninizden yardım alınız.
5. En çok kullanılan rengi en büyük sütuna ton değeri ile boyayınız (Görsel 4.40).	<ul style="list-style-type: none"> Guaj boyama tekniklerine uygun boyayınız. Fırçanızı temizleyip suyunuzu sıkça değiştiriniz.
6. Miktarı en çok olan boyadan başlayarak, en az kullanılan renge doğru sıralayarak boyama işlemini yapıp analizi tamamlayınız (Görsel 4.40).	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz tutmaya özen gösteriniz.

4.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

RENK ANALİZİ

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

4.3. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Resim kâğıdına analiz edeceği fotoğrafı yapıştırdı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3. Fotoğrafta renk analizini yaparak renkleri belirledi.					
4. Fotoğraftaki renkleri miktarlarına göre sıraladı.					
5. Analize uygun renk skalasını çizdi.					
6. Renkleri skala üzerinde ton derecelerine uygun boyadı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

KOLAJ TEKNİĞİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Farklı görseller kullanarak bir bütün oluşturmak için neler yapılabilir?
2. Eski gazete ve dergi parçaları ile neler yapılabilir?

4.4. KOLAJ TEKNİĞİ

Kolaj terimi Fransızca **collage** [kulaj (tutturma, yapıştırma)] sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Fransızca **colle** (tutkal) sözcüğünden türetilmiştir.

Kişinin farklı malzemeler kullanarak hayal gücüne göre yaptığı ekleme, çıkarma, yırtma, yapıştırma, boyama vb. uygulamalarla oluşturduğu özgün kompozisyon düzenlemelerine **kolaj** denir (Görsel 4.41, 4.42, 4.43, 4.44, 4.45, 4.46).

Görsel 4.41: Fotoğrafın ilk görseli

Görsel 4.42: Kolaja hazır görsel

Görsel 4.43: Fotoğrafa uygulanan kolaj

Görsel 4.44: Kolaj çalışması

Görsel 4.45: Kolaj çalışması

Görsel 4.46: Kolaj çalışması

4.4. UYGULAMA

DERS
SAATİ

KOLAJ TEKNİĞİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada kolaj çalışması yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 4.47).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

25335

Görsel 4.47: Fotoğraf yüzeyinde kolaj çalışması

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Kullanılacak araç gereci temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız. • Uygulayacağınız tekniğe göre malzeme seçiniz. • Çalışmaya başlamadan önce fotoğraf örneği, 2 adet resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, guaj boya, su kabı, fırçalar, palet ve renkli kağıtlar, dergi, broşür vb. hazırlayınız. • Malzemelerinizi tam temin ediniz. Eksik her malzeme size zaman kaybettirerek verimli çalışmanızı engelleyecektir.
2. Yapacağınız çalışma için uygun fotoğraf seçimi yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Hazırlık çalışmasındaki deneyimlerinize göre seçim yapınız.
3. Seçtiğiniz fotoğrafın fotokopisini alınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Fotokopinizi derse girmeden önce hazırlayınız.
4. Fotoğraftan bazı bölümleri keserek ya da yırtarak çıkarınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Gördüğünüz teknik bilgileri hatırlayarak uygulama yapacağınız alanlara ne gibi bir çalışma yapacaksanız fotoğrafınızı ona göre yırtınız veya kesiniz.
5. Belirlenen yüzey kesilip çıkarıldıktan sonra fotokopi üzerinde istenen malzeme ve teknik ile aslına uygun kolaj tekniğini belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Resmin kendi parçasından bir bölüm olabileceği gibi resimden tamamen farklı bir yüzey de seçebilirsiniz. • İsteğe bağlı olarak uygun bölümlere renklendirme ya da rötuş yapabilirsiniz. • Nokta-çizgi, kara kalem, guaj boya tekniklerinden birini kullanabilirsiniz. • Çalışmada renk geçişlerine ve ton farklılıklarına dikkat edilmelidir.
6. Çıkarılan yerleri fotoğrafa sadık kalarak farklı metaryellerle veya öğrendiğiniz teknikleri belirlediğiniz kolaj tekniği ile tamamlayınız (Görsel 4.47).	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma alanınızı ve atölyenizi temiz tutmaya özen gösteriniz.

4.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

KOLAJ TEKNİĞİ İLE YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

4.4. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER		DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2.	Kolaj tekniğine uygun fotoğraf seçti.					
3.	Seçtiği fotoğrafın fotokopisini aldı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
4.	Fotoğrafın bazı bölümlerini keserek ya da yırtarak çıkardı.					
5.	Kolaj çalışmasını aslına sadık kalarak belirledi.					
6.	Kolaj tekniğine uygun çalışmasını yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
7.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						
TDEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 40]						
Değerlendirme						
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.						

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. () İki rengin birbiriyle belli bir oranda karışımından oluşan ışık derecelendirme çubuğuna skala denir.
2. () Renkleri ayırt edebilmek amacı ile renk ölçümlerinin yapılmasına kontrast denir.
3. () Bir bütünü parçalarına ayırma, ayrıntılı inceleme yapma işlemine analiz denir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

4. Siyah, beyaz ve grinin diğer renklerle kullanıldığında gözde bıraktığı etkiye denir.
5. Işık şiddeti yüksek olan renkle gri nüanslı renklerin bir arada kullanılmasına denir.
6. Ekleme, çıkarma, boyama vb. uygulamalarla özgün kompozisyon düzenlemeye denir.

C. Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.
7. Aşağıdakilerden hangisi ışığın cisimlere çarpması sonucu yansıyarak gözde bıraktığı etkidir?

- A) Renk B) Renk çemberi C) Renk perspektifi D) Skala E) Yansıma

8. Aşağıdakilerden hangisi ana renk grubundadır?

- A) Kırmızı-Sarı-Mavi B) Sarı-Yeşil-Mavi C) Yeşil-Turuncu-Siyah
D) Mor-Yeşil-Sarı E) Sarı-Kırmızı-Mor

9. Aşağıdakilerden hangisi ara renk grubundadır?

- A) Mor-Turuncu-Sarı B) Sarı-Turuncu-Yeşil C) Kırmızı-Sarı-Mavi
D) Yeşil-Kırmızı-Mor E) Turuncu-Yeşil-Mor

10. Aşağıdakilerden hangisi nötr renklerdir?

- A) Mavi-Kırmızı B) Yeşil-Sarı C) Mavi-Siyah D) Beyaz-Siyah E) Beyaz-Mavi

11. Aşağıdakilerden hangisi cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel bir enerjidir?

- A) Isı B) Işık C) Kontrast D) Renk E) Ton

12. Bir nesneyi görüldüğü biçim ve durumuyla çizme tekniğine ne ad verilir?

- A) Enerji B) Gökkuşaağı C) Prizma D) Renk perspektifi E) Ton

13. Bir rengin en kuvvetli, en saf, en canlı hâlindeki değeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Işık B) Kontrast C) Kromatik D) Marj E) Ton

14. Ön planda olan renklerin daha net, canlı ve ışıklı, arka plandaki renklerin ise daha koyu, solgun ve ışısız görünmesine ne ad verilir?

- A) Analiz B) Kolaj C) Renk çemberi D) Renk perspektifi E) Skala

15. Guaj boya ile kompozisyonu renklendirirken aşağıdakilerden hangisi yapılmamalıdır?

- A) Renkler üst üste sürülmelidir. B) Firçalar ve palet temiz olmalıdır.
C) Boya su ile seyreltilmelidir. D) Firça az miktarda suya batırılmalıdır.
E) Sivri uçlu firçalar tercih edilmelidir.

5. ÖĞRENME BİRİMİ DOKU

KONULAR

- 5.1. DOKU BİLGİSİ
- 5.2. RENKLİ DOKU ÇALIŞMALARI
- 5.3. DOKULU OBJELERDEN YÜZEY DÜZENLEME
- 5.4. RENKLİ DOKU YORUMLARI

TEMEL KAVRAMLAR

bağ elemanı, buluş doku, doku, inorganik doku, kalıp, optik doku, organik doku, proporsiyon sistem, strüktür, taklit doku, tekstür

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

DOKU BİLGİSİ

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Çevrenizde bulunan nesnelerin dış yüzeylerini inceleyiniz.
2. Doğal ve yapay nesnelerin dış yüzeyindeki farklılıklar neler olabilir?

5.1. DOKU BİLGİSİ

Doku (tekstür) ile ilgili temel kavramlar; biçim, birim biçim (modül), bağ elemanı ve sistemdir.

Nesnelerin ya da varlıkların duyular yolu ile algılanabilen dış yüzey yapısına **doku (tekstür)** denir. Nesneler doğanın yapısal özelliğine göre değişiklik gösterir. Her nesnenin pürüzlü, düz, girintili çıkıntılı, yumuşak, sert veya kaygan özellikte, kendine özgü yapısı vardır. Bu yapı, görme ve dokunma duyuları ile algılanabilir. Her varlık kendine özgü karakteristik özelliklere sahip olduğu için varlığın dış görünüşündeki bu farklılıklar onun dokusal yapısını oluşturur.

Dokuların yüzeysel özellikleri çok çeşitli ve zengindir. Doğada yaşamını sürdüren varlıklar incelendiğinde her varlığın yapısal özelliklerinin farklı olduğu gözlemlenir. Bitki dünyasında her ağacın yaprağı, dalı, meyvesi ya da ağacın gövdesi diğerinden farklıdır (Görsel 5.1, 5.2). Hayvanlar âleminde yılan, timsah, kaplumbağa, midye gibi dış yüzeyi farklı yapıya sahip canlılar vardır.

Görsel 5.1: Ağaç kabuğu dokusu

Görsel 5.2: Çiçek dokusu

5.1.1. Biçim

Bir nesnenin kendine özgü gerçekliğinin ve içinde oluşturduğu düzenin duyular yoluyla algılanabilmesine **biçim** denir. Doğadaki canlı, cansız tüm varlıkların kendilerine özgü biçimleri, dış görünüşleri vardır. Bu biçim, bütünlü sınırlı değildir.

Bütünü oluşturan parçaların kendi içinde formları vardır. Örneğin ağaç tek başına bir biçimdir (Görsel 5.3). Dallar, yapraklar, çiçekler, tohumlar ve meyveler ağacın bütünü oluşturur. Bütünü oluşturan bu parçaların da kendine has biçimi vardır (Görsel 5.4). Ağaç, doğadaki biçim zenginliğinin en güzel örneğidir.

Görsel 5.3: Ağaç dokusu

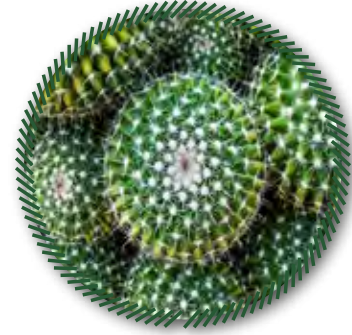
Görsel 5.4: Yaprak dokusu

5.1.2. Birim Biçim (Modül)

Belli bir sistemle sıralanarak yan yana geldiklerinde biçimi oluşturan her bir parçaya **birim biçim (modül)** denir. Modül, bütünün içindeki en küçük birimdir. Biçimler aynı yapı özelliklerine sahiptir. Yüzeyde hiçbir değişikliğe uğramadan tekrar eder. Her bir birim biçim, birbirini tamamlayarak belli sistemler içinde dokulu yüzeyleri oluşturur. Dokulu yüzeyleri oluşturan birim biçimler, doğada işlevleri ile ilgili farklı diziliş sistemlerine sahiptir (Görsel 5.5, 5.6).

Görsel 5.5: Bal peteği birim biçim

Görsel 5.6: Kaktüs birim biçim

5.1.3. Bağ Elemanı

Birim biçimlerden oluşan yapıyı bir arada tutan ve aralarındaki bağlantıyı sağlayan parçaların her birine **bağ elemanı** denir. Bağ elemanı yan yana gelmiş birim biçimleri birleştirerek bütünü oluşturur (Görsel 5.7). Birbiri ile birleşen biçimler daha büyük bir yapı oluşturur. Bağ elemanı yapıyı oluştururken aynı zamanda sisteme hareket kabiliyeti katmak gibi önemli bir işleve de sahiptir. Sistemin bir parçası olarak doku içinde yer alır.

Görsel 5.7: Doğal bitki dokularında bağ elemanı

5.1.4. Sistem

Birbirleriyle bağlantılı ve etkileşimde bulunan tüm elemanların oluşturduğu gruba ya da birliğe **sistem** denir. Sistemdeki elemanlar, bir işi ya da amacı gerçekleştirmek için belli ilkelere dayalı olarak uyum içinde yan yana gelirler (Görsel 5.8, 5.9)

Görsel 5.8: Belli bir sistemle sıralanmış birim biçim

Görsel 5.9: Belli bir sistemle sıralanmış birim biçim

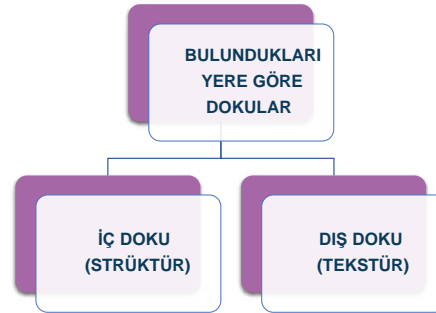
5.2. Doku Çeşitleri

Dokular; buldukları yere, oluşumlarına, ve duyumlarına göre çeşitlilik gösterir.

5.2.1. Buldukları Yere Göre Dokular

Buldukları yere göre dokular, iç doku ve dış doku olmak üzere ikiye ayrılır (Şema 5.1).

- İç doku, nesnenin iç yapısını oluşturan dokudur.
- Dış doku, nesnenin iç yapısının dışa vurumuna denir.

Şema 5.1: Buldukları yere göre dokular

a) İç Doku/İç Yapı (Strüktür)

Nesnelerin iç yapı özelliklerini gösteren dokularına **strüktür** denir. Strüktür, nesnelerin iç yapılarını oluşturan eş ya da birbirleriyle bağlantılı birimlerin tekrarlayarak bir araya gelmesiyle oluşan sistemler bütünüdür. İnsan ve hayvanlardaki iskelet yapısı en doğal strüktür örneğidir (Görsel 5.10). Strüktür, birim biçimlerin eş ya da birbiriyle sık bağlantılı bağ dokularının iki ya da üç boyutlu tekrarı ile oluşur.

Görsel 5.10: İç doku

b) Dış Doku/Dış Yapı (Tekstür)

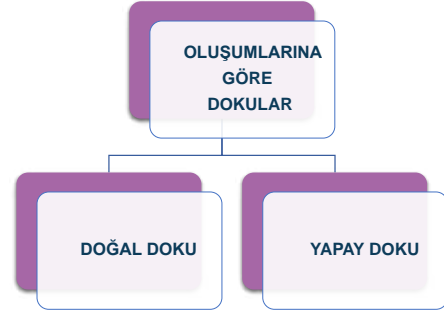
Nesnelerin dış yapı özelliklerini gösteren dokularına **tekstür** denir. Görme ve dokunma duyuları ile algılanabilen karakteristik özelliklere sahip dokulardır (Görsel 5.11).

Görsel 5.11: Dış doku

5.2.2. Oluşumlarına Göre Doku Çeşitleri

Doğadaki oluşumlarına göre dokular, doğal ve yapay dokular olarak ikiye ayrılır. Bu dokular da kendi içinde farklılık gösterir. Yandaki şemada oluşumlarına göre doku çeşitleri görülmektedir (Şema 5.2).

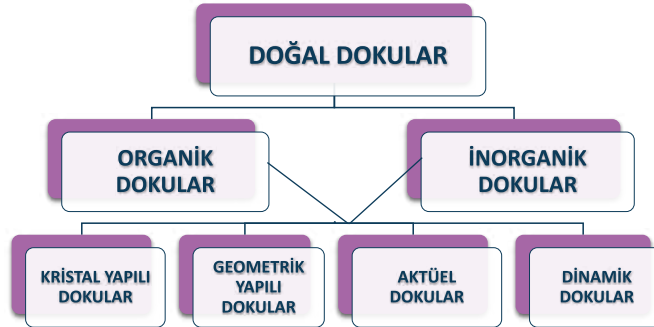

Şema 5.2: Oluşumlarına göre dokular

a) Doğal Doku

İnsan etkisi olmaksızın var olan canlı cansız tüm varlıkların yapılarına **doğal doku** denir. Doğadaki tüm dokular doğal ve kendiliğinden var olan dokulardır. Ağaç, yaprak, çiçek, taş, böcek gibi doğadaki her varlığın kendine özgü dokusu vardır. Doğal dokular benzer birim elemanlarının belli sistemlerle yan yana gelmesinden ve tekrarından oluşur. Dış yapı ve iç yapı birbiri ile uyumludur. Doğadaki doğal doku sonsuz çeşitliliğe sahiptir.

Doğal dokular organik ve inorganik dokular olarak ikiye ayrılır (Şema 5.3).

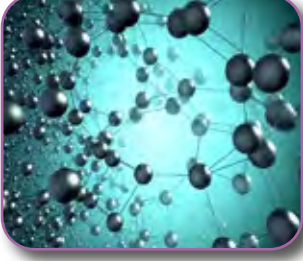
Şema 5.3: Doğal dokular

Organik Dokular: Yaşam ve büyüme ile ilgili işlevleri olan dokulara **organik doku** denir. Organik dokular canlıların iç yapılarına bağlı, hücreye dayalı dokulardır. Büyüyüp çoğalabilen özellik gösterir (Görsel 5.12).

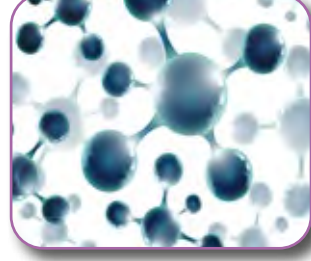

Görsel 5.12: Organik doku

İnorganik Dokular: Fiziksel ve kimyasal yapıları ile cansız dediğimiz dokular inorganik dokuları oluşturur. Benzer atomların yan yana gelerek oluşturduğu düzen bütününe **inorganik dokular** denir (Görsel 5.13, 5.14).

Görsel 5.13: İnorganik doku

Görsel 5.14: İnorganik doku

Organik ve inorganik doğal dokular ayrıca oluşumlarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırılır.

Kristal Yapılı Dokular: Kar tanelerinin, buzun ve minerallerin yer aldığı, yapı sistemi kristal özellikteki dokulardır (Görsel 5.15). Bu dokular kusursuz yapıları ile birçok tasarımcıya ilham kaynağı olmuştur.

Görsel 5.15: Kristal yapıli doku

Geometrik Yapılı Dokular: Doğada örümcek ağı, arı peteği gibi geometrik yapı sistemine sahip dokular bu grupta yer alır (Görsel 5.16).

Görsel 5.16: Geometrik yapıli doku

Aktüel (Güncel) Dokular: Doğal dokuların çevreden yansıyan dış etkenlere, zamana ve hareket etkisine bağlı olarak değişme eğilimi vardır. Yılanın dış (tekstür) dokusundaki değişim, ağaçların mevsim geçişleriyle yaşadığı dönüşüm gibi doğadaki varlıkların esas yapısının bozulmadan geçirdiği bu süreçte **aktüel (güncel) doku** denir (Görsel 5.17, 5.18).

Görsel 5.17: Aktüel (güncel) doku

Görsel 5.18: Aktüel (güncel) doku

Dinamik Dokular: Anlık oluşumlarla meydana gelen hareket ve enerjiye dayalı dokulardır. Şimşek, ateş, deniz dalgası doğadaki dinamik dokulardır (Görsel 5.19, 5.20).

Görsel 5.19: Dinamik doku

Görsel 5.20: Dinamik doku

b) Yapay Doku

Kendiliğinden var olmayan, insan eliyle üretilen nesnelerin dokularıdır (Görsel 5.21). Yapay dokuda birim eleman sistemleri çok farklı özellikler gösterir. Yapay dokular, günümüzde gelişen üretim ve ham madde olanakları sayesinde kompozitlerin, doğal ve sentetik malzemelerin kullanımından kaynaklı pek çok çeşitliliğe sahiptir (Görsel 5.22). İnsanoğlu zaman içinde bu maddeleri işleyerek teknik ve emekle buluşturmuş ve sonsuz olasılığa sahip olan yapay dokuları ortaya çıkarmıştır.

Görsel 5.21: Yapay doku (cam boncuklar)

Doğal ya da yapay ham maddeler ile insan elinde işlem görmüş cam, plastik, metal, kâğıt, fiberglas, lateks, selüloz gibi ürünler kullanılarak oluşturulan dokular, geniş bir yelpazeye sahiptir (Görsel 5.23).

Görsel 5.22: Yapay doku

Görsel 5.23: İnsan elinden çıkmış yapay dokular (cam)

İnsan ihtiyaçlarından yola çıktığında yapay dokular işlevseldir. Salt estetik kaygılarla üretilen rölyef (kabartma) doku gibi yapay dokular vardır. Rölyef taş, mermer, metal, ahşap, kil gibi farklı malzemeler kullanılarak yapılan iki boyutlu yüzeydir (Görsel 5.24, 5.25, 5.26).

Görsel 5.24: İnsan elinden çıkmış yapay kabartma doku

Görsel 5.25: İnsan elinden çıkmış yapay kabartma doku

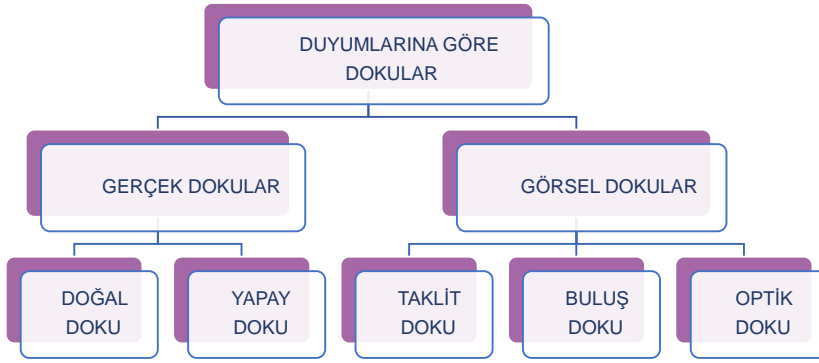

Görsel 5.26: İnsan elinden çıkmış yapay kabartma doku

5.2.3. Duyularına Göre Dokular

Bir objeye dokunulduğunda uyandırdığı izlenimle o obje hakkında fikir sahibi olunur. Bir kuş tüyüne dokunulduğu anda insan zihninde tüyün şekli, sert ya da yumuşak oluşu, boyutu hatta geçmiş deneyimlerle onun işlevselliği hakkında doku bilgisi oluşur. Doğada dokusu olmayan hiçbir yüzey yoktur. Her nesnenin kendi iç yapısı ve işlevselliğiyle uyumlu bir dış dokusu vardır. Bu bakımdan doğadaki sınırsız doku çeşitliliği tabiattaki düzenin yansımasıdır.

Duyularına göre dokular, gerçek (dokunsal) dokular ve görsel dokular olarak iki başlık altında toplanır (Şema 5.4).

Şema 5.4: Duyularına göre dokular

a) Gerçek (Dokunsal) Dokular

Dokunma duyusu ile algılanan dokular gerçek dokulardır. Bu dokular objenin niteliğini belirler. Dokunsal dokular, doğal dokular olabildiği gibi (Görsel 5.27) insan tarafından üretilmiş yapay dokular da olabilir (Görsel 5.28).

Görsel 5.27: Doğal formdaki gerçek doku

Görsel 5.28: Yapay formdaki gerçek doku

b) Görsel Dokular

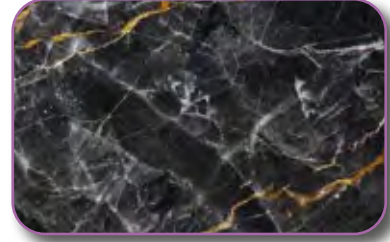
İnsan, çevresindeki tüm objelerle etkileşim içindedir. Objeler duyu yolu ile algılanır. Nesne hakkında önceki deneyimlerle bir yargıya varılır. Ancak görme duyusu kaynaklı elde edilen doku, kimi zaman yanıltıcı olabilmektedir. Örneğin pürüzsüz ve parlak yüzeyli işlevsellikle şekillendirilmiş bir mermere dokunulduğunda onun yüzey dokusunda yer alan damarlar ve çizgiler hakkında fikir sahibi olunamaz (Görsel 5.29). Malzeme ve teknikle şekillenen bazı yüzeylerin dokuları dokunma duyusuyla algılanamaz.

Işık yardımı ile görülebilen, yüzeyleri görme yolu ile algılanan dokular görsel dokulardır. Görsel dokular, taklit doku, buluş doku ve optik doku olmak üzere üç çeşittir.

Taklit Doku: Bir objenin gözlem ve etüde dayalı olarak birebir resmedilmesi ile oluşturulan dokuya **taklit doku** denir (Görsel 5.30).

Buluş Doku: Tasarımcının bir objeden yola çıkarak kendi yaratıcı gücü ve yorumu ile ortaya koyduğu özgün dokulara **buluş doku** denir. Buluş dokuda nokta-çizgi, açık-koyu ve renkli doku yorumları ile yeni tasarım öğeleri oluşturulur (Görsel 5.31).

Optik Doku: Açık koyu tonlarla oluşturulan, gözün yanılsaması ile optik etki yaratan iki boyutlu tasarımlardır (Görsel 5.32).

Görsel 5.29: Pürüzsüz yüzeyi ile görsel doku (mermer)

Görsel 5.30: Taklit doku

Görsel 5.31: Buluş doku kara kalem çalışması

Görsel 5.32: Optik doku

5.3. Dokunun Genel Özellikleri

Dokunun genel özellikleri özetlenecek olursa

- Doğadaki var olan her canlının kendine özgü dokusu vardır (Görsel 5.33).
- Doku, iç ve dış yüzeyleri oluşturur.
- Nesnelerin iç ve dış yapısı arasında bir uyum vardır (Görsel 5.34).
- Nesnelere, birbirinin tekrarı ve birbirini tamamlayan birim biçimlerden oluşur.
- Birim biçimler bağ dokuları ile birbirine bağlanır.
- Dokunun yapısal karakteri işlevsellik ile ilgilidir.
- Doku, canlı ve cansız tüm varlıklarda görülür.
- Doku görme ve dokunma duyuları ile algılanabilir.
- Doku için ışık gereklidir.
- Tasarım elemanı olarak dokunun plastik ve dekoratif değeri vardır.

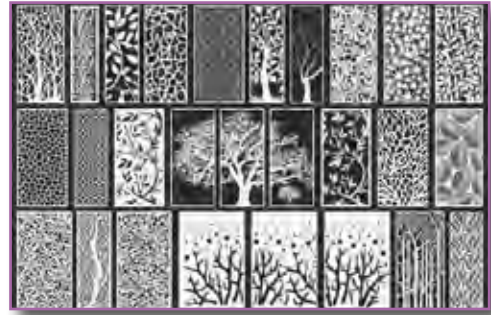
Görsel 5.33: Doğal objeler

Görsel 5.34: Doğal obje

5.4. Dokunun Görsel Fonksiyonları

- Doku, duyguları yönlendirir.
- Doku, dikkati nesneye çeker.
- Doku, sanat eserini zenginleştirir.
- Doku, bütünü algılamayı kolaylaştırır.
- Doku, objenin iç yapısı hakkında fikir verir.
- Doku, iki boyutu üçüncü boyuta taşır.
- Doku, nesnenin tanınmasını sağlar.
- Doku, yakınlık uzaklık etkisi verir (Görsel 5.35).

Görsel 5.35: Ağaç dokusu yüzey çalışmaları

5.5. Dokunun Psikolojik Etkileri

- Yumuşak dokulu yüzeyler, uzaklık etkisi verir. Ayrıca rahat, monoton sıcak ve güçsüz bir etki uyandırır.
- Sert dokulu yüzeyler yakınlık etkisi verir. Ayrıca dinamik, ilgi çekici, güçlü ve soğuk bir etki uyandırır.
- Dağınık, ayrıntısız ve belirsiz işlenmiş dokusu olan yüzeyler, uzaklık etkisi verir.
- Sıcak renkli dokular yakınlık etkisi; soğuk renkli dokular uzaklık etkisi verir.
- Parlak yüzeyli dokular yakınlık etkisi; mat yüzeyli dokular uzaklık etkisi verir.
- İnce ve ayrıntılı işlenmiş dokusu olan yüzeyler yakınlık ve keskinlik duygusu verir.

5.6. Kara Kalemle Doku Etüt Etmede ve Hacimlendirmede Dikkat Edilecek Hususlar

İnsanın doğayı ve nesnelere betimleme süreci mağara devrine kadar uzanır. Doğayı taklit ederek anlama çabası günümüze kadar devam etmiş, doğa sanatın bir nesnesi olmuştur. Sanatçı doğayı gözlemleyerek, özümseyerek sezgileri ve yaratıcılığı ile her dönemde doğadan etkilenmiş ve onu belli biçimlerde ifade etmiştir. Sanat tarihi boyunca ortaya çıkmış akımlar, sanatçının doğayı yeni bir anlatma biçimi ve doğanın sunduğu nesnelere yeniden biçimlendirme çabasıdır. Bu biçimlendirme sürecinin başlangıcı doğa etüdüdür.

Etüt etmek, objenin kendine has karakteristik dış yapısının resmetmektir. Etüdün kelime anlamı "araştırmak, incelemek"tir. Bu özelliği ile etüt nesnelere tasarım elemanlarıyla yüzey üzerinde üç boyut etkisi yaratacak biçimde, en küçük ayrıntısına kadar resmedilmesidir (Görsel 5.36).

Görsel 5.36: Objenin kara kalem ile etüt çalışması

Doku çalışmasında objeye hacim verirken

- Işığın geliş açısı ve yönü tespit edilmelidir.
- Nesnenin üzerinde oluşan ışık-gölge alanları dikkatle incelenmelidir.
- İncelenen ışık-gölge alanları açık-koyu kavramı ile ilişkilendirilmelidir.
- Öncelikli olarak en açık ve en koyu tonların yerleri tespit edilmelidir.
- En açık tondan başlanıp tonlamalar aşamalı yapılmalıdır.
- Objenin özeliğine göre nokta-çizgi, tarama ve leke değerleri verilmelidir.
- Nesnenin formuna, yapısına ve yönüne uygun olarak hacimlendirme yapılmalıdır.
- Uygulamada daha realist (gerçekçi) etüt için katmanlar çalışılmalıdır.
- Etüt edilen nesnenin yere düşen gölgesi verilmelidir.
- Etüt edilen nesneye hep aynı açıdan bakılmalıdır.
- Pratik kazanmak için eskiz defterine farklı doku uygulamaları yapılmalıdır (Görsel 5.37).

Görsel 5.37: Kara kalemle dokuyu etüt etme ve hacimlendirme çalışması

5.1. UYGULAMA

4 DERS SAATİ

DOKU ETÜDÜ YAPMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objenin dokusunu kara kalem tekniği ile hacimlendirerek etüt etmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 5.38).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 5.38: Kara kalemle dokuyu etüt etme ve hacimlendirme

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Doku etüdü yapabilmek için çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Atölye önlüğünüzü giyiniz • Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi ve cetvelinizi çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
2. Etüt edeceğiniz objeyi seçiniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Daha net görebilmek için objeyi beyaz bir yüzey üzerine yerleştiriniz.
3. Objenin yönünü, karakterini en iyi yansıtacak şekilde, objeyi kendinize doğru çevirerek belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Ortam ışığını objeyi en uygun şekilde aydınlatması için kullanınız.

<p>4. Objenizi gözlemleyip, bir bütün hâlinde kütsel olarak görmeye çalışınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenizi dikkatli gözlemleyiniz.
<p>5. Objenizi araştırma çizgileri ile açık tonlarda, ayrıntıya girmeden, genel hatları ile çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sizden istenen her uygulamaya ciddiyetle yaklaşınız. Yapacağınız işi önemseyiniz. Bu, sizi kısa sürede başarıya götürecektir.
<p>6. Objenin özelliklerini yansıtacak karakteristik detayları dikkatle inceleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu karakteristik detayları çiziminize yansıtınız.
<p>7. Obje üzerindeki detayları ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak çiziniz (Görsel 5.38).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızda istenmeyen lekeler oluşmaması için elinizin altına koruyucu kâğıt yerleştiriniz.
<p>8. Açık ton değerlerinden koyu ton değerlerine doğru çalışma sistemi izleyiniz (Görsel 5.38).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uygulamalarınızda en iyisine ulaşmak için sabırla ve kararlılıkla çalışmalarınızı tekrar ediniz.
<p>9. Etüdünüzü bitirdikten sonra yumuşak bir silgi ile çalışmanızın çevresini dikkatle temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>10. Çalışmanızı bir sonraki uygulamada kullanmak üzere özenle saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanız bittiğinde araç gerecinizi ve masanızı toplayarak çalışma alanınızın temizliğini yapınız.

5.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

DOKU ETÜDÜ YAPMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

5.1.uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Karakteristik doku yapısı belirgin olan doğal bir obje seçti.					
3. Objeyi beyaz bir zemin üzerine, ışık alacak şekilde yerleştirdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Çizim süresince objeye sabit bir noktadan baktı.					
5. Objeyi resim kâğıdına yerleştirme planını yaparak plana uygun çizdi.					
6. Objenin genel hatlarını ölçü oran kurallarına göre çizdi.					
7. Işığın geliş yönüne göre ışıklı kısımları belirleyerek kâğıda bastırmadan objeyi çizdi.					
8. Objenin doğal dokusunu, karakteristik yapısını yansıtan birim biçimlerini ve sistemini büyüteçle inceledi.					
9. Objenin büyüklüğüne göre birim biçimlerini ve birim biçim sistemini çizdi.					
10. Objenin karakteristik dokusunu etüt ederken parçanın bütünle ilişkisini kaybetmemesine dikkat etti.					
11. Objenin doku karakterini gerçeğine uygun olarak etüt etti.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
12. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
13. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{DEĞERLENDİRME PUANI} = [(\text{TABLO PUANI} \times 100) / 65]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

RENKLİ DOKU ÇALIŞMALARI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Doğayı bire bir yansıtmak isteyen bir sanatçı olsaydınız eserlerinizde renkleri nasıl kullanırdınız?
2. Renkli çizimler yapmak için kullanılan boya çeşitleri hakkında neler biliyorsunuz?

5.2. RENKLİ DOKU ÇALIŞMALARI

Renkli doku çalışmalarında sıklıkla guaj boya kullanılmaktadır. Su ile çözünebilen ve kapatıcı özelliği olan bir boyadır. Bu nedenle çok tercih edilir. Guaj boya yaparken kıvamını iyi ayarlamak gerekir. Yoğun olarak kullanıldığında boya çatlar. Bu kıvamı ayarlamak için çukur bir kap kullanılmalıdır. Boya çok koyu ya da sulu olmamalı, fırçadan akmamalıdır. Yüzeyde dağılmamalıdır (Görsel 5.39). Guaj boya tekniği uygulanırken seçilecek resim kâğıdı, boyayı yüzeyde dağıtmayan özellikte olmalıdır (bk. Renk Öğrenme Birimi, 4.12).

Görsel 5.39: Objelerin renkli etüt çalışmaları

Renkli Etüt Çalışmasında Dikkat Edilecek Noktalar

- İlk olarak obje dikkatle incelenmelidir.
- Objeye üzerindeki renk ve renk tonları incelenerek analiz edilmelidir.
- Guaj boyada kıvam çok iyi ayarlanmalıdır. Boya ne çok sulu ne de çok katı kıvamda kullanılmalıdır.
- Renklendirmeyi yaparken objenin açık-koyu tonları belirlenmeli, obje buna göre boyanmalıdır.
- Boyama işlemine obje üzerindeki en açık renkten başlanmalı, en koyuya doğru renklendirme yapılmalıdır.
- Guaj boyada renkler ıslak ve kuru iken farklılık gösterir. Uygulama yaparken renk, deneme kâğıdına sürülmeli ve boya kurduktan sonra renk tonuna karar verilmelidir (Görsel 5.40, 5.41).

Görsel 5.40: Objelerin renkli etüt çalışmaları

Görsel 5.41: Objelerin analizi ve etüt çalışmaları

5.2. UYGULAMA

DERS
SAATI

RENKLİ DOKU ETÜDÜ YAPMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objeyi aslına uygun olarak guaj boya tekniği ile etüt etmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 5.42).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 5.42: Objenin siyah beyaz ve renkli etüt çalışması

25337

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Renkli doku etüdü yapabilmek için araç gerecinizi hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz ve araç gerecinizi özenle hazırlayınız.

2. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

- Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, guaj boya, palet ve fırçanızı çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız.
- Çalışma masanızın temiz ve düzenli olmasına dikkat ediniz.

3. Etüt edilecek objeyi seçiniz. Rahat görebilmek için objeyi beyaz bir yüzey üzerine yerleştiriniz.

- Dosya kâğıdı üzerine yerleştirebilirsiniz.

4. Objeyi karakterini en iyi yansıtacak şekilde, yönünü ve ortam ışığını kullanarak yerleştiriniz.

- Işıklı ortamda çalışmalısınız.

<p>5. Objeyi dış hatlarının ayrıntısına girmeden kalemin size sağladığı en açık tonda çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızda istenmeyen lekeler oluşmaması için elinizin altına koruyucu kâğıt yerleştiriniz.
<p>6. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek yüzeydeki ayrıntıları ve birim biçimlerini tekrarlayınız (Görsel 5.42).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz çalışmaya özen gösteriniz.
<p>7. Objenin dokusunu, renklerini doğru analiz ederek guaj boya tekniğine uygun biçimde taklit ediniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Renklendirmede açık ton değerlerinden koyu ton değerlerine doğru sıralama izleyiniz.
<p>8. Objeyi dikkatle inceleyip detayları renklendirerek gerçekçi çalışınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Boyama işlemi yaparken dikkat edilmesi gereken hususlara özen gösteriniz.
<p>9. Objeye üzerindeki detayları açık-koyu, ışık-gölge ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak renklendiriniz (Görsel 5.42).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Renklendirme işleminde tonlama ile hacim verebilme önemlidir. • Açık-koyu, ışık-gölge ile hacim etkisi vermeye özen gösteriniz.
<p>10. Renkli etüdünüzü bitirdikten sonra yumuşak bir silgiyle çiziminizin çevresini dikkatlice temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>11. Çalışmanızı bir sonraki uygulamada kullanmak üzere özenle saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanız bittiğinde araç gerecinize masanızı toplayarak çalışma alanınızın temizliğini yapınız.

5.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

RENKLİ DOKU ETÜDÜ YAPMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

5.2. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Bilgilerini gözden geçirerek örnek çalışmaları inceledi.					
3. Karakteristik doku yapısı belirgin olan doğal bir obje seçti.					
4. Objeyi beyaz bir zemin üzerine yerleştirdi.					
5. Resim kâğıdını objenin görüntüsüne uygun yerleştirdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
6. Objeyi, yerleştirme planına dikkat ederek çizdi.					
7. Objenin genel hatlarını oran ölçü kuralına göre çizdi.					
8. Objeyi, resim kâğıdına kalemle fazla bastırmadan, ışığın geliş yönüne göre çizdi.					
9. Objenin birim biçimlerini ve birim biçim sistemini büyüteçle inceleyip belirledi.					
10. Objenin birim biçimlerini, birim biçim ve sistemini ayrıntıları ile çizdi.					
11. Objenin üzerindeki renkleri ve renk tonlarını inceleyerek belirledi.					
12. Objenin renklerini ve renk tonlarını guaj boyaların karışımları ile buldu.					
13. Bulduğu renkleri sırası ile en açık tonlardan başlayarak guaj boya tekniği-ne uygun uyguladı.					
14. Objeye üzerindeki dokunun tüm detaylarını ince fırça ile renklendirdi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
15. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
16. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{DEĞERLENDİRME PUANI} = [(\text{TABLO PUANI} \times 100) / 80]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

DOKULU OBJELERDEN ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEMELERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Görsel ve basılı kaynaklardan doğada var olan objelerle yapılmış kompozisyon örneklerini inceleyiniz.
2. Kompozisyon örneklerinin hangi obje ile ilişkili olduğunu bulunuz.

5.3. DOKULU OBJELERDEN ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEMELERİ

Dokulu objelerden özgün yüzeyler düzenleyebilmek için önce obje dikkatle incelenmeli ardından objenin dokusu yorumlanmalıdır. Tasarımcı, objenin kendisini değil dokusunu tasarım ilkelerine bağlı kalarak yorumlar.

5.3.1. Özgün Doku Yorumları

Sanat eğitimi veren tüm disiplinlerde görsel tasarım elemanı olarak öğretilen doku yeni tasarım olanaklarına açık, özgün üretimler yapılabilen, kaynağı sonsuz bir alandır. Örneğin ambalaj, paket, mimari, görsel ve dijital yayıncılıkta özgün doku yorumlarından faydalanılır.

Görsel sanatlarda, tasarımı zenginleştiren özgün doku yorumları kullanılır. **Yorum**, sanatçının doğayı kendi bakış açısı ile ele alıp değerlendirmesidir. Doku yorumunda amaç, objeyi resmetmek değildir. Objenin karakterini yansıtacak şekilde biçimsel elemanları ele alıp yeniden yorumlamaktır (Görsel 5.43).

Görsel 5.43: Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri

5.3.2. Özgün Doku Yorumu Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Objeye üzerindeki birim biçimleri dikkatle gözlemek gerekir.
- Teknolojiden yararlanarak (büyüteçle veya fotoğrafını çekip büyüterek) dokuyu makro olarak incelemek gerekir.
- Objeden alınacak birim biçimler ile yüzey üzerinde yorum yapılmalıdır (Görsel 5.44).
- Nokta-çizgi ve tasarım ilkelerinden faydalanılmalıdır.

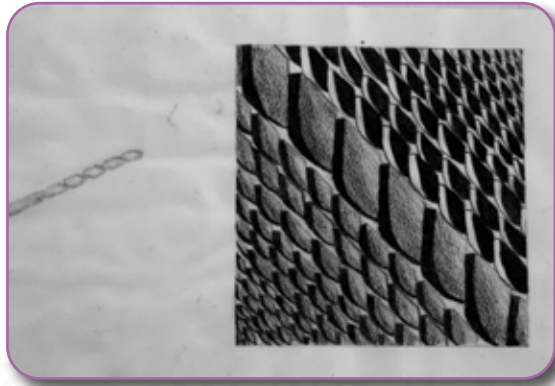
Görsel 5.44: Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri

5.3.3. Dokulu Objelerden Özgün Yüzey Düzenlemeleri Yapabilmek İçin Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Noktalar

- Tasarı ilkelerini bilmek gerekir.
- Tasarım yapmayı bilmek gerekir.
- Tasarım yapabilmek için taslak üzerinde iyi bir planlama ve geliştirme yapmak gerekir.
- Taslak oluşturabilmek için parşömen kâğıdı ya da yarı şeffaf kâğıt üzerinde, planlanan çizimin ana hatlarıyla ön çalışmasının yapılması gerekir. Çünkü taslak, çalışmanın son hâlidir.
- Kompozisyon oluşturmak gerekir. Kompozisyon oluşturmada önemli öğeler olan yön, aralık, ölçü, hareket, hacim, biçim ve zemin ilişkisi dikkate alınmalıdır (Görsel 5.45, 5.46).

Görsel 5.45: Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri

Görsel 5.46: Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri

5.3. UYGULAMA

DERS
SAATİ

DOKULU OBJELERDEN ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEME

Yönerge: Bu uygulamada sizden kara kalem ile doğal bir objenin dokusunu yorumlayarak kompozisyon ilkelerine uygun özgün yüzey düzenlemesi yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 5.47).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 5.47: Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Dokulu objelerden özgün yüzey düzenlemeleri yapabilmek için araç gerecinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz ve araç gerecinizi özenle hazırlayınız.
2. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Resim kâğıdı, kurşun kalem, silgi ve cetvelinizi çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız. Çalışma masanızın temiz ve düzenli olmasına dikkat ediniz.
3. Eski kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde bir kare çizin. Kareyi yatay ve dikeyde 9 eşit parçaya bölünüz.	<ul style="list-style-type: none"> Parşömen kâğıdı kullanabilirsiniz.

<p>4. Objenin aslını, “uygulama 5.1.” ve “uygulama 5.2.” deki etütleri referans alarak taslak çalışınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Işıklı ortamda çalışmalısınız.
<p>5. Etüt çalışmalarından parşömen kâğıdını kullanarak kesitler alınız (Görsel 5.47).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızda istenmeyen lekeler oluşmaması için elinizin altına koruyucu kâğıt yerleştiriniz.
<p>6. Aldığınız kesitlerde dokunun yapısını oluşturan birim biçimi, tekrar ilkesi ile çoğaltınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eskiz çalışmalarınızda tekrar çeşitlerini kullanarak “tekrar”, “değişken tekrar”, “aralıklı tekrar” ile eskizler hazırlayabileceğiniz gibi özgün doku yorumları oluşturmak için tercihe göre serbest tasarımlar da yapabilirsiniz. • Özgün tasarımlar oluşturmak için tasarı öğeleri ile yüzey üzerinde farklı kompozisyon denemeleri yapabilir, abartı kullanabilirsiniz.
<p>7. Obje üzerindeki detayları açık-koyu, ışık-gölge ile hacim etkisi verecek biçimde aslına uygun olarak renklendiriniz (Görsel 5.47).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenin karakteristik yapısına uygun renklendirme yapmaya özen gösteriniz.
<p>8. Kara kalem ile dokunuzu etüt ettikten sonra yumuşak bir silgi ile çevresini dikkatle temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızın temiz olmasına özen gösteriniz.
<p>9. Çalışmanızı bir sonraki uygulamada kullanmak üzere özenle saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanız bittiğinde araç gerecinizi ve masanızı toplayarak çalışma alanınızın temizliğini yapınız.

5.3. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

DOKULU OBJELERDEN ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI							
5.3. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır. 1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)										
ÖLÇÜTLER						DERECE				
						1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK										
1.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.									
2.	Karakteristik doku yapısı belirgin olan doğal bir obje seçti.									
3.	Örnek çalışmaları inceleyerek bilgilerini gözden geçirdi.									
4.	Parşömen kâğıdına verilen ölçülere uygun kareler çizdi.									
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME										
5.	Özgün doku yorumlarıyla yüzey düzenlemeleri yaparken kompozisyon ilkelerine dikkat etti.									
6.	Eskiz çalışmalarında tekrar çeşitlerini kullanarak özgün doku yorumları oluştururken serbest tasarımlar yaptı.									
7.	Objenin karakteristik doku yapısından yola çıkarak özgün yüzey düzenlemeleri yaptı.									
8.	Yüzey çalışmaları yaparken tasarım özgürlüğünü, yaratıcı kişiliğini kullanarak kompozisyonlar oluşturdu.									
9.	Yüzey düzenlemeleri yaparken ışık-gölge, leke, açık koyu ile hacim etkisi verecek biçimde renklendirdi.									
C) BEKLENEN DAVRANIŞ										
10.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.									
11.	Temiz ve düzenli çalıştı.									
SÜTUN TOPLAMLARI										
TABLO PUANI										
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 55]										
Değerlendirme										
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.										

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

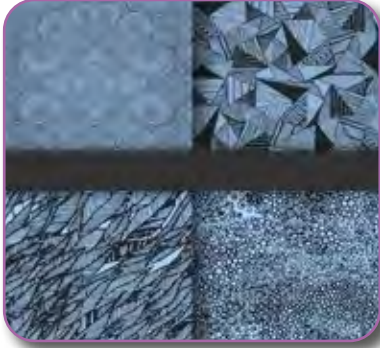
RENKLİ DOKU YORUMLARI

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. İnsanlar renkler arasında neden bir uyum oluşturmak istemiştir?
2. Günlük hayatınızda kıyafetlerinizi seçerken hangi ürünleri ve renkleri kullanarak kompozisyon oluşturursunuz?

5.4. RENKLİ DOKU YORUMLARI

Özgün yüzey düzenlemelerini yapabilmek için "4. Öğrenme Birimi"nde yer alan "Renk" ile ilgili konuların bilinmesi gerekir. Renk uyumları, renk kontrastları, renklerin psikolojik etkileri hakkında bilgi sahibi olunursa tasarımları renklendirmede başarı sağlanır (Görsel 5.48, 5.49, 5.50).

Görsel 5.48: Özgün yüzey düzenlemelerini renklendirme

Görsel 5.49: Özgün yüzey düzenlemelerini renklendirme

Görsel 5.50: Özgün yüzey düzenlemelerini renklendirme

5.4. UYGULAMA

DERS
SAATİ

ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEMELERİNİ RENKLENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden 5.1. ve 5.2. uygulamalarında yapılan (kara kalem ve renkli) etütlerden yola çıkarak bir taslak oluşturmanız ve bu taslağı kompozisyon ilkelere uygun özgün yüzey düzenlemesiyle renklendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 5.51, 5.52).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 5.51: Limon dilimi doku etüdü

Görsel 5.52: Renklendirilmiş özgün yüzey düzenleme

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Özgün yüzey düzenlemeleri yapabilmek için araç gerecinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz ve araç gerecinizi özenle hazırlayınız.
2. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, kurşun kalem, silgi, cetvel, guaj boya, palet ve fırçanızı çalışmaya başlamadan önce hazırlayınız. Çalışma masanızın temiz ve düzenli olmasına dikkat ediniz.
3. 5.1. ve 5.2. uygulamalarında yapılan (kara kalem ve renkli) etütlerden yola çıkarak taslak oluşturunuz.	<ul style="list-style-type: none"> Önceki çalışmalarınızı kullanınız.
4. Parşömen kâğıdı kullanarak dokusal çalışmalardan ışıklı masa yardımıyla kesitler alınız (Görsel 5.51).	<ul style="list-style-type: none"> Atölyede ışıklı masa yok ise ışık alan bir cam pencereden faydalanınız. Kâğıdınızı resim altlığına bantla tutturunuz. Bantlama esnasında bandın kâğıda zarar vermesini önlemek için kâğıt bant tercih edebilirsiniz.

5. Objelerin dokusal yapısını oluşturan birim biçimlerinden “tekrar ilkelere” ile hareket ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanızda istenmeyen lekeler oluşmaması için elinizin altına koruyucu kâğıt yerleştiriniz.
6. Biçim tekrarı ve tasarım ilkeleri yardımı ile yüzey düzenlemeye başlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Kaleminizi bastırmayınız. Kâğıda zarar vermeden en açık tonu kullanmaya dikkat ediniz.
7. Üst üste yapılacak lekeler ve detaylarla doku elde ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Tasarım ilkeleri nokta-çizgi, açık-koyu bilgilerinizi hatırlayınız. • Özgün doku yorumları oluşturmak için serbest çizimler oluşturabilir, abartı yapabilirsiniz. • Temiz çalışmaya özen gösteriniz.
8. Özgün tasarımlar oluşturmak için taslak hazırlayınız. Kareler içine objenin dokusundan yola çıkarak, biçim ve birim biçim sistemini göz önünde bulundurarak özgün doku yüzey düzenlemeleri yapınız (Görsel 5.51).	<ul style="list-style-type: none"> • Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.
9. Oluşturduğunuz eskizlerden seçtiğiniz taslağı ışıklı masa yardımı ile 15x15 cm ebatlarındaki dokulu kâğıda geçiriniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Işık-gölge, açık-koyu ve objede bulunan detaylar objenin daha gerçekçi olmasını sağlar.
10. Objenizi guaj boya tekniğini kullanarak renklendiriniz. Nokta, çizgi, leke kullanarak, doğru renkleri analiz edip renkleri karıştırınız (Görsel 5.52).	<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcılığınızı kullanarak hacim etkisi veren değişik yüzeyler tasarlamalısınız.
11. Özgün yüzey çalışmaları yaparken tasarım özgürlüğünüzü, yaratıcı kişiliğinizi, duygularınızı kullanarak kompozisyonlar çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal dokulu objenin karakteristik doku sistemine dikkat ediniz.
12. Çiziminizin etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
13. Son rötuş işlemini yaparak çalışmanızı sergilemek üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmanız bittiğinde araç gerecinizi ve masanızı toplayarak çalışma alanınızın temizliğini yapınız.

5.4. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

ÖZGÜN YÜZEY DÜZENLEMELERİNİ RENKLENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

5.4. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
2. Örnek çalışmaları inceleyerek bilgilerini gözden geçirdi.					
3. Resim kâğıdına ölçülere uygun kareler çizdi.					
4. Üzerinde çalışılan objenin, 5.1. ve 5.2. uygulamaların etütlerini referans alarak taslak çalıştı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
5. Etüt çalışmalarından parşömen kâğıdı kullanarak kesitler aldı.					
6. Aldığı kesitlerde dokunun yapısını oluşturan birim biçimi, tekrar ilkesi ile çoğalttı.					
7. Özgün doku yüzey düzenlemeleri yaparken diğer öğrenme birimleri ile transfer kurdu.					
8. Özgün doku yorumları oluştururken serbest tasarımlar yapar.					
9. Objenin kendi doğal renginden veya renk uyumlarından yola çıkarak renk araştırması yaptı.					
10. Seçilen yorumu resim kâğıdına verilen ölçülerde yerleştirerek çizdi.					
11. Renk araştırması yaparken guaj boya tekniğine uygun renklendirdi.					
12. Yaratıcılığını, kişiliğini, duygularını uygulamaya ekleyerek renklendirdi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
13. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
14. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{TDEĞERLENDİRME PUANI} = \left[\frac{\text{TABLO PUANI} \times 100}{70} \right]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. () Nesnelerin ya da varlıkların duyu yolu ile algılanabilen dış yüzey yapısına doku denir.
2. () Doğadaki canlı cansız tüm varlıkların kendine özgü biçimleri, dış görünüşleri vardır.
3. () Belli bir sistemle sıralanıp yan yana gelince biçimi oluşturan her parçaya bağ elemanı denir.
4. () Doğada yer alan arı peteği gibi geometrik yapı sistemine sahip dokular, dinamik dokulardır.
5. () Yapay dokular kendiliğinden var olmayan, insan eliyle üretilen nesnelerin dokularıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

6. Görme duyuyla algılanabilen dokulara denir.
7. Kişinin kendi yorumu ile ortaya koyduğu özgün dokulara denir.
8. Nesnelerin dış yapı özelliklerini gösteren dokularına denir
9. Nesnelerin içyapı özelliklerini gösteren dokularına..... denir.
10. Çoğalarak ve büyüyerek gelişim gösteren dokulara denir.

C. Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dokunsal doku değildir?

- A) Ağaç kabuğu B) Cam C) Kâğıt D) Pamuk E) Resim

12. Aşağıdakilerden hangisi doğal doku örneğidir?

- A) Cam B) Hamur C) Kaya D) Plastik E) Poşet

13. Aşağıdakilerden hangisi duyumlarına göre doku çeşitlerindedir?

- A) Buluş
B) Dinamik
C) Geometrik
D) Kristal
E) Organik

14. Aşağıdakilerden hangisi dokunun özelliklerinden biri değildir?

- A) Doğada var olan her canlının dokuları benzerdir.
B) Doku görme ve dokunma duyu ile algılanabilir.
C) Birim biçimler bağ dokuları ile birbirine bağlanır.
D) Her canlının kendine özgü dokusu vardır.
E) Doku, canlı ve cansız tüm varlıklarda görülür.

15. Aşağıdakilerden hangisi birim biçimin özelliklerinden biri değildir?

- A) Biçimler aynı yapı özelliklerine sahiptirler.
B) Yüzeyde hiçbir değişikliğe uğramadan tekrar eder.
C) Biçimler farklı yapısal özelliklerine sahiptir.
D) Belli sistemler içinde dokulu yüzeyleri oluştururlar.
E) Doğada işlevleri ile ilgili farklı diziliş sistemlerine sahiptirler.

6. ÖĞRENME BİRİMİ

DESEN

KONULAR

- 6.1. OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ
- 6.2. ÇİZİM ÜZERİNDE GÖLGELENDİRME
- 6.3. KALIP ÇIKARMA
- 6.4. KOMPOZİSYON OLUŞTURMA
- 6.5. RENKLENDİRME

TEMEL KAVRAMLAR

degrade, desen, etüt, tasarım, taslak

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

DESEN

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

1. Dekoratif ve tekstil ürünlerinde kullanılan desenleri inceleyiniz.
2. Desenlerde kullanılan motiflerin doğayla nasıl bir ilişkisi olabilir?
3. Hayalinizdeki elbiseyi tasarlayacak olsaydınız kumaşın deseni nasıl olurdu?

6.1. OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ

Eskiz, mimari eserler ve resim için çizimlerle yapılan ön çalışma, taslak anlamını taşımaktadır. Bir objenin eskiz çizimi, o objenin asıl çizimine ön hazırlık oluşturur. Desen çizimine geçmeden önce objenin eskiz çalışması yapılır.

Eskiz ilk olarak bir çerçeve içine çizilir. Çerçeve için geometrik formlardan kare veya dikdörtgen oluşturulur. Çizilen eskiz üzerinde denemeler yapılarak obje analiz edilir. Eskiz çiziminden sonra objenin tümü ya da bir kesiti kullanılarak simetrik, asimetrik ve denge kurallarına uygun form veya biçimlerle bir kompozisyon oluşturularak desen ortaya çıkarılır. Desen çizimi için bilinmesi gereken kavram ve konular aşağıda sıralanmıştır.

6.1.1. Desenin Tanımı

Resim çalışmalarında kara kalem, füzen ya da renkli kuru kalem kullanarak nesnelere özelliklerinden ayırıp biçimsel çalışmalar oluşturmaya **desen** denir. Görsel bir etki yaratmak amacı ile nesnelere belirli çizgilerle betimlenmesi olarak da tanımlanabilir.

Desen, doğrudan renkle değil çizgi ile ilişkilidir. Çizgi, tasarımdaki ilk şekli; gölge, son biçimi ortaya koyar. Çizgi, çizilen bir resimde ya da tasarımda olumlu bir etki bırakır, bu nedenle tasarımın olduğu her yerde var olur. Desen ise tasarımın üstündeki motiftir ve aynı zamanda tasarımın tamamlayıcısıdır.

Tarih boyunca desen, vazgeçilmez bir kültür ögesi olmuş ve oluşturulduğu dönemi yansıtan izler bırakmıştır. Mağara ve tarihi yapı duvarlarında çok eski dönemlere ait desen örneklerine rastlanır (Görsel 6.1).

Desen tasarımında hayal gücü ve yaratıcılık ön plandadır. Nesne yüzeylerinin detaylı gözlemi ve hayal gücüyle birçok farklı desen oluşturulabilir. Duvar, tablo, kumaş, halı, kilim, tabak, dekoratif yastık, nevresim takımı, hediyelik eşya ve insan hayatında kullanılan daha pek çok üründe desen örnekleri ile karşılaşılır (Görsel 6.2).

Görsel 6.1: Eski dönemlere ait desen örneği

Görsel 6.2: Hediyelik eşyalara uygulanan desenler

Desen, kullanıldığı alana estetik ve sanatsal bir dokunuş bırakır. El emeği göz nuruyla oluşturulmuş desenlerin insan psikolojisini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Görsel 6.3, 6.4).

Görsel 6.3: Halı desen tasarımı

Görsel 6.4: Renkli halı deseni

6.1.2. Desen Çizimi ile İlgili Kavramlar

Desen çizimi yapılırken bilinmesi gereken bazı terimler vardır. Bunlar; taslak, eskiz, degrade, etüt, tasarım, kalıp, eksen ve proporsiyondur.

Taslak: Çizimi yapılan nesnenin henüz kesin biçimini almadığı durumuna **taslak** denir. Desenin ana çizgilerini gösteren ön çalışma olarak da tanımlanır.

Degrade: Açıktan koyuya ya da koyudan açığa geçiş renk skalasına **degrade** denir.

Etüt: Işık-gölge ve üç boyutlu çalışmaların degrade ile verilmesi ,detaylandırılarak anlatılması işlemine **etüt** denir. Çizimi yapılacak objenin birebir resmedilmesidir (Görsel 6.5).

Tasarım: Çizimi yapmadan önce çizilecek şeklin zihinde oluşturulan, tasarlanan yani düşünülen biçimine **tasarı** denir (Görsel 6.6). “Tasar çizim” olarak da adlandırılır. Tasarının nokta, çizgi, biçim, renk, doku gibi elemanlar kullanılarak iki ya da üç boyutlu somutlaşmış biçimine ise **tasarım** denir (bk. Tasarı İlkeleri Öğrenme Birimi).

Görsel 6.5: Desen tasarımında obje etüdü

Görsel 6.6: Desen tasarımı

Eksen: Cisimlerin ortasından geçtiği varsayılan çizgiye **eksen** denir.

Kalıp: Bir ürünü çalışmadan önce ürünün bütününe ait hazırlanan şablondur. Başka bir deyişle yapılması düşünülen ürünün birebir ölçülerde kâğıt üzerine çizilip kesilmesidir.

Proporsiyon: Bir bütünün parçaları arasındaki uyumu, onun dengesi ve simetrisi ile ilişkilidir. Proporsiyon, oran ve orantının doğru uygulanmasıdır. Yani çizimi yapılacak nesnenin temelini sağlam ve doğru atılması olarak tanımlanabilir (bk. Tasarı İlkeleri, Altın Oran).

6.1.3. Desen Çiziminde Kullanılan Araç Gereç

- Kurşun kalemler; Sert (H), normal (HB) ve yumuşak (B) olmak üzere üç çeşittir.
- Resim ve parşomen kâğıdı
- Guaj, sulu ve kuru boya
- Fırça
- Silgi
- Pergel, cetvel ve gönye (Görsel 6.7)

Görsel 6.7: Desen çiziminde kullanılan araç gereç

6.1.4. Desen Çeşitleri

Bitkisel, geometrik, hayvansal, karışık, sembolik, etnik ve anlatım olmak üzere birçok desen çeşidi vardır. Bu desen çeşitleri form, biçim ve kompozisyon yönünden birbirinden farklılık gösterir.

a) Bitkisel Desenler: En çok karşılaşılan desen türüdür. Geçmişten bugüne hemen her alanda bitkisel desenler görülmektedir. Her objeye uygulanması mümkündür. Birçok tasarımda ağaç, çiçek, yaprak ve meyve motifleri kullanılır. Bitkisel desenlerle halı, kilim, kumaş, duvar süslemeleri, ev tekstili, hediyelik eşya ve dekoratif sanatlarda sıklıkla karşılaşılr (Görsel 6.8, 6.9, 6.10).

Görsel 6.8: Bitkisel desen tasarımı

Görsel 6.9: Bitkisel desen tasarımı

Görsel 6.10: Bitkisel desen tasarımı

b) Geometrik Desenler: Çok sık karşılaşılan desen çeşitlerindedir. Geometrik desenlerde motif ön plandadır. Adından da anlaşıldığı üzere geometrik şekillerden yararlanılarak oluşturulur. Bu desenler daha çok halı ve kilim gibi el dokuma alanlarında kullanılan motiflerde görülür (Görsel 6.11, 6.12).

Görsel 6.11: Geometrik desen tasarımı

Görsel 6.12: Geometrik desen tasarımı

c) Hayvansal Desenler: Bu desen türünde hayvan motifleri kullanılır. Hayvanların iç ve dış dokuları desene ilham kaynağı olur. Birçok sanatsal dekoratif üründe ve tekstil ürünlerinde kullanılır (Görsel 6.13).

Görsel 6.13: Hayvansal desen tasarımı

ç) Karışık Desenler: Bitki, hayvan motifleri ve geometrik motiflerin bir arada kullanılması ile ortaya çıkan desenlerdir. Bütün motifler bir arada kullanılabilirdiği gibi desen birkaç motif ile de oluşturulabilir. Dekoratif sanatlar ve ev tekstili ürünlerinde kullanılır. Duvar panosu, dekoratif yastık gibi ürünlerde sıklıkla karşılaşılr (Görsel 6.14, 6.15).

Görsel 6.14: Karışık desen tasarımı

Görsel 6.15: Karışık desen tasarımı

d) Sembolik Desenler: Bir eşyayı ya da biçimi sembolize eden motiflerin soyutlaştırılarak kullanılmasıdır. Sembolik desenlere harf, tarak, bulut, güneş, ay ve yıldız örnek verilebilir. Bu desenler hediyelik eşyaları süslemedeki kullanımının yanı sıra ambalaj, paketleme, nevresim, yastık, çocuk battaniyesi gibi ürünlerde de sıklıkla kullanıldığı görülür (Görsel 6.16).

Görsel 6.16: Sembolik desen tasarımı

e) Etnik Desenler: Etnik, kelime olarak "bir ırka bağlı, soyla ilgili" anlamını taşımaktadır. **Etnik desenler**, etnik kökenli yerel halkların eski zamanlarda kullandığı elbiselerde yer alan rengârenk desenlerdir (Görsel 6.17). Günümüzde ise bu desenler modernize edilerek tekstilde ve dekorasyonda sıklıkla kullanılmaktadır. Dekoratif yastık, örtü, çanta gibi birçok ürüne uygulanabilir.

Görsel 6.17: Etnik desen tasarımı

f) Anlatım Desenleri: Günümüzde çok çeşitli alanlarda kullanılan bu desenler, daha çok ticari amaçla üretilen ürünler için tasarlanır. Fiyonk, kalp, kedi, şemsiye, çiçek sepeti gibi desenler, en sık karşımıza çıkan türleridir. Dekoratif sanatlarda motif olarak kullanılır (Görsel 6.18, 6.19). Çanta, duvar panosu gibi aksesuarlara ve prototip (ilk örnek) ürünlere uygulanabilir.

Görsel 6.18: Anlatım desen tasarımı

Görsel 6.19: Anlatım desen tasarımı

6.1.9. Desenin Anlatım Biçimleri

- Röprodüksiyon (daha önceden tasarlanmış bir desenin birebir çizimi)
- Modernizasyon (eski eserlerin yeniden yorumlanması)
- Stilizasyon (nesnelerin karakter yapısına dokunmayarak ayrıntıların korunması ve süsleyici öğeler ile yeni biçim kazandırılması) (Görsel 6.20)
- Deformasyon (biçimi bozma, objenin özelliklerini değiştirme)
- Geometrik anlatım (geometrik biçimlerle düz, kırık, kıvrık çizgiler kullanılarak desen oluşturma)

Görsel 6.20: Stiliz edilmiş desen

6.1.10. Desen Hazırlamak için Kullanılan Kaynaklar

Desen hazırlamak için kullanılan kaynaklardan bazıları şunlardır:

- Desen, doğa ile iyi ilişkilidir. Doğadan görülen her nesne, keşfetme duygusunu geliştirir. Bu nedenle canlı objelerden alıntılar yapılarak oluşturulan dokularla desen hazırlanabilir (Görsel 6.21, 6.22).

Görsel 6.21: Canlı obje

Görsel 6.22: Canlı objelerden alıntı yapılarak hazırlanmış desen tasarımı

- Cansız varlıklar incelenerek doku tasarımları ile desen hazırlanabilir.
- Dokunmuş halı desenlerinden yararlanılarak yeni desenler hazırlanabilir.
- El ve makine nakışında kullanılan yöresel desenler modernize edilerek desen hazırlanabilir.
- Bakır ve taş işlemeciği, çini, tezhip (yaldızlama) sanatlarında desenlerden yararlanılarak hazırlanabilir.
- Fotoğraf, katalog, broşür vb. kaynaklardan yararlanılarak desen hazırlanabilir.
- Sembollerden yararlanılarak desen hazırlanabilir.
- Farklı kültürlerde kullanılan motiflerden yola çıkılarak desen hazırlanabilir.
- Eski Türk işlemlerinden faydalanılarak desen hazırlanabilir.
- Çizilmiş desenlerden, desen kitaplarından yararlanılarak desen hazırlanabilir.

Desen çizimi;

1. Resim yapma becerisini geliştirir.
2. El, göz ve beyin koordinasyonu sağlar.
3. Estetik bakış açısı kazandırır.
4. Görsel düşünme ve uygulama becerisi geliştirir.
5. Görsel ve yaratıcı düşünme becerisi oluşturur.
6. Bütünü kavrayabilme ve dikkat algısına odaklanma becerisi kazandırır.
7. Üç boyutlu düşünebilme, gördüğünün farkına varma becerisi geliştirir.

Aşağıda görsel 6.23'de bir canlı obje (çiçek), görsel 6.24'te ise canlı objeden oluşturulmuş farklı desen örnekleri yer almaktadır.

Görsel 6.23: Canlı obje

Görsel 6.24: Canlı objelerden oluşturulmuş dokuların desen tasarımları

6.1.12. Desen Çiziminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Tasarı ilkeleri, renk, açık-koyu, nokta-çizgi, doku gibi öğrenme birimlerinden edinilen bilgilerle uygulamaların bir devamı olan desen oluşturulur. Bu doğrultuda oluşturulan desenler, tamamıyla desen tasarımcısına özgü olur. Hayal gücü ve yeteneğin ortaya konmasıyla oluşturulan desen; özgün, değerli aynı zamanda orijinaldir. Çizimler, bu bilgiler göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.
- Desen çalışmalarında en iyi sonucu alabilmek için ilk çalışmalar kurşun kalemle yapılmalıdır.
- Kurşun kalem ile çizilen desenlerde silgi kullanmak, her çizileni silmek gibi bir alışkanlık kazandırır. Bu nedenle ilk çalışmalarda silgi kullanımından kaçınılmalıdır.
- Rahat, takılmadan, kâğıdı yıpratmadan yapılan çizimler daha iyi sonuç verir.
- Desen çiziminde matematiksel bir yapı vardır. Ölçü ve oran önemlidir (bk. Tasarı ilkeleri, Altın Oran).
- Çizim yaparken kullanılan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır.
- Figür çizme yeteneği kazanmak için uzun soluklu çalışmak gerekir.
- Desen çiziminde disiplin kazanmak, çizimi başarıya ulaştırır.
- Desen çiziminde ilk taslak, parşömen kâğıt üzerine çizilir.
- Taslak oluşturulduktan sonra çizim yapılacak kâğıt; dokulu kâğıt, fon kartonu, resim kâğıdı, milimetrik kâğıt gibi deseninin özelliğine uygun seçilmelidir (Görsel 6.25).
- Deseni renklendirme işlemine geçmeden önce kurşun kalem ile çizilen desen, kontur çekilerek sabitlemelidir. Bu uygulama desenin ana hatlarını ortaya çıkarır. Boya yapma işlemi de kolaylaştırır (Görsel 6.26). Kontur, tek renk olabileceği gibi desende belirlenen renklere uygun tercihler de yapılabilir. Kontur çekilen desenlerde ışık gölge etkisi, seçilen renklerin ton değerleri ile verilir.
- Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken dikkat edilmesi gereken nokta, boyayı konturun dışına taşırmamaktır. Burada "4. Öğrenme Birimi, Renk" konusundaki bilgilere ihtiyaç duyulacaktır.

Görsel 6.25: Milimetrik kâğıt üzerine çizilmiş desen tasarımı

Görsel 6.26: Kontur çekilerek renklendirilmiş desen

6.1.11. Desen Çiziminde Tasarım Tekniği

Işık-gölge, nokta-çizgi, hacim, oran, denge, hareket ve renk konularını bilmek kişinin desen çizme becerisini geliştirir. Doğada birçok desen örneği bulmak mümkündür. Ağaç, yaprak, çiçek gibi bitkilerin yanı sıra kelebek, yılan vb. pek çok hayvanın dış yüzeyinde, elle çizilmiş etkisi yaratan desenler bulunur. Doğada var olan bu dokular dikkatle incelenmeli, tasarlanmak istenen desen bu doğrultuda çizilmelidir. Kompozisyon, biçim bütünlüğünün sağlanmış olması ve kullanılan renk desen tasarımında dikkat edilmesi gereken bir diğer husustur.

Çizim yapılırken ayrıntılar dikkatle belirlenmelidir. En, boy, yükseklik gibi ölçümler oldukça önemlidir. Nesnenin en ve boy ölçümlerini kullanarak çizim yapıldığında iki boyutlu; en, boy ve yükseklik ölçüleri kullanıldığında ise üç boyutlu desen elde edilir. İki boyutta alan (Görsel 6.27), üç boyutta ise hacim (Görsel 6.28) vardır. Çizime başlamadan önce desenin nerede kullanılacağı, boyutu ve çizimde kullanılacak malzemeler belirlenmelidir. Desen çiziminde kullanılacak kâğıt, kalem ve boya tercihleri de önemlidir. Yapılacak tasarıma uygun malzemeler tercih edilmelidir.

Desenin fonksiyonel ve sanatsal olması, tasarım sürecini etkiler. Farklı malzeme ve teknik de tasarımı etkileyen önemli faktörlerdendir.

Görsel 6.27: Üç boyutlu desen çalışması

Görsel 6.28: İki boyutlu desen çalışması

6.2. ÇİZİM ÜZERİNDE GÖLGELENDİRME

Eskiz çizimi tamamlanan obje üzerindeki detaylara ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge ve nokta-çizgi ile hacim etkisi verilerek gölgelendirme yapılır. Çizim yapılırken objenin aslına uygun olarak oluşturulan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır.

Çizim üzerinde gölgelendirme yapmak için kara kalem tekniğini bilmek gerekir.

6.2.1. Kara Kalem Tekniği

Kara kalem tekniği, desen tasarımındaki en önemli tekniktir. Bu teknik pastel, yağlı, guaj ve sulu boya çalışmaları için temel oluşturur. Desen çalışmasında kara kalem tekniği ile yapılan incelikler olmadığı takdirde sonuç istenen düzeyde olmaz.

Desen tasarımında sıklıkla çizim egzersizleri yapmak gerekir. Egzersizlerin yoğunluğu, desen tasarımının başarısını o oranda artırır (Görsel 6.29).

Görsel 6.29: Desen tasarımı

6.2.2. Kara Kalem Tekniğinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

- Oran orantı, desen çiziminin en önemli unsurlarındandır. Desen kâğıda doğru yerleştirilmeli, ölçülerindeki oran dikkate alınarak ve eksen hesaplanarak çizim yapılmalıdır.
- Tümdengelim kuralına uyulmalı, bütünden parçaya gidilmelidir. Genel bir orantı kurularak bütünü oluşturan parçalar etüt edilmelidir.
- Desendeki çizgiler canlı ve dinamik olmalı, cansız çizgiler kullanılmamalı ve buna göre kompozisyon oluşturulmalıdır.
- Doku, çizimi yapılan nesnenin birebir yansıtılmasını sağlar. Dikkatli bir etüt çalışması gerektirir. Dokuyu oluşturmada gözlem önemlidir. Çizim esnasında el ve beyin koordinasyonu sağlanmalı, çizimi yapan kişinin görebildiğini kâğıda aktarabilme yeteneğini ortaya çıkarmasına olanak tanınmalıdır.
- Leke, resmin en önemli unsurlarından biridir. Çizilen objenin ışık-gölge, açık-koyu değerlerinin en iyi anlatımı, leke yoluyla yapılır. Gözlem, burada da oldukça önemlidir.
- Gölgelendirme, objenin çizildiği alandan ışığın geldiği yöne bağlı olarak yapılmalıdır. Üç boyutlu gölgelendirme ile en uygun anlatım bulunur. Açık, orta, koyu değerlerin kompozisyonda kullanılarak siyah beyaz skalasından en verimli şekilde yararlanılması, derinlik duygusunun doğru verilmesi açısından önemlidir (Görsel 6.30).

Görsel 6.30: Desen tasarımı

**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.1. ve 6.2. uygulamaları “Dekoratif El Sanatları Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır.

**DEKORATİF EL SANATLARI
6.1. UYGULAMA****DERS
SAATI****OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME**

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objenin eskiz çizimi ve gölgelendirmesini yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.31, 6.32, 6.33).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.31: Objeler örnekleri

Görsel 6.32: Çeşitli objelerin eskiz çizimi ve gölgelendirme çalışması

Görsel 6.33: Çeşitli objelerin eskiz çizimi ve gölgelendirme çalışması

24982

İŞLEM BASAMAKLARI

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

ÖNERİLER

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Tırnaklarınızın uzun olmaması hem çalışmanızın kolaylaşması hem de hijyen açısından önemlidir.
- Her çalışma öncesi ve sonrasında ellerinizi yıkayınız.

<p>2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve dokulu kâğıt hazırlayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır. • İstenen uygulama işlemlerini dikkat ve özenle yapmanız başarıya daha hızlı ulaşmanızı sağlayacaktır.
<p>3. 10x10 cm ölçülerinde bir kare çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
<p>4. Objenizi seçiniz (Görsel 6.31).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Objenizi dikkatle gözlemleyiniz. • Karakteristik detaylarını dikkatle inceleyiniz.
<p>5. Seçtiğiniz objenin eskiz çalışmasını yaparken obje üzerindeki detayları ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak çiziniz (Görsel 6.32, 6.33).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenin üzerine yansıyan ışığı inceleyiniz. • Çizim yaparken kullanılan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır. • Kurşun kalem ile çizilen desenlerde silgi kullanmak her çizileni silmek gibi olumsuz bir alışkanlığa sebep olur. Bu nedenle çalışmalarda silgi kullanımından kaçınmalıdır. • Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanabilirsiniz.
<p>6. Açık ton değerlerinden başlayıp, koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ton çubuğu uygulamanızı hatırlayarak bilgilerinizi tazeleyebilirsiniz.
<p>7. Çizimin etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>8. Çizimini bitirdiğiniz eskiz çalışmasını, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masanızın ve atölyenizin temizliğini yapınız.

DEKORATİF EL SANATLARI 6.1. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.1.uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun çizim yaptı.					
4. Verilen bilgilere uygun obje seçti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
5. Objenin eskiz çalışmasını yaparken açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim vererek objeyi aslına uygun çizdi.					
6. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					
Değerlendirme					
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.					

DEKORATİF EL SANATLARI 6.2. UYGULAMA

2 DERS SAATI

OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objenin eskiz çizimi ve gölgelemesini yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.34, 6.35).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.34: Objeler örnekleri

Görsel 6.35: Objenin eskiz çizimi ve gölgeleme

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Tırnaklarınızın uzun olmaması hem çalışmanızın kolaylaşması hem de hijyen açısından önemlidir.
- Her çalışma öncesi ve sonrasında ellerinizi yıkayınız.

2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve dokulu kâğıt hazırlayınız.

- Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
- İstenen uygulama işlemlerini dikkat ve özenle yapmanız başarıya daha hızlı ulaşmanızı sağlayacaktır.

<p>3. 10x10 cm ölçülerinde bir kare çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
<p>4. Objenizi seçiniz (Görsel 6.34).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Objenizi dikkatle gözlemleyiniz. • Karakteristik detaylarını dikkatle inceleyiniz.
<p>5. Seçtiğiniz objenin eskiz çalışmasını yaparken obje üzerindeki detayları ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak çiziniz (Görsel 6.35).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenin üzerine yansıyan ışığı inceleyiniz. • Çizim yaparken oluşturulan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır. • Kurşun kalem ile çizilen desenlerde silgi kullanmak her çizileni silmek gibi olumsuz bir alışkanlığa sebep olur. Bu nedenle çalışmalarda silgi kullanımından kaçınılmalıdır. • Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanabilirsiniz.
<p>6. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ton çubuğu uygulamanızı hatırlayarak bilgilerinizi tazeleyebilirsiniz.
<p>7. Çizimin etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>8. Çizimi bitirdiğiniz eskiz çalışmasını, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masanızın ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.2. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**
OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.2. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun çizim yaptı.					
4. Verilen bilgilere uygun obje seçti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
5. Objenin eskiz çalışmasını yaparken açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim vererek aslına uygun çizdi.					
6. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.3. ve 6.4. uygulamaları “Dekoratif Ev Tekstili Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ
6.3. UYGULAMA****DERS
SAATI****OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME**

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objenin eskiz çizimi ve gölgelendirmesini yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.36, 6.37).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.36: Obje örneği

Görsel 6.37: Örnek objenin eskiz çizimi ve gölgelendirme çalışması

İŞLEM BASAMAKLARI**ÖNERİLER**

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Tırnaklarınızın uzun olmaması hem çalışmanızın kolaylaşması hem de hijyen açısından önemlidir.
- Her çalışma öncesi ve sonrasında ellerinizi yıkayınız.

<p>2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve dokulu kâğıt hazırlayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır. • İstenen uygulama işlemlerini dikkat ve özenle yapmanız başarıya daha hızlı ulaşmanızı sağlayacaktır.
<p>3. Objenizi seçiniz (Görsel 6.36).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Objenizi dikkatle gözlemleyiniz. • Karakteristik detaylarını dikkatle inceleyiniz.
<p>4. Seçtiğiniz objenin eskiz çalışmasını yaparken obje üzerindeki detayları ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak çiziniz (Görsel 6.37).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenin üzerine yansıyan ışığı inceleyiniz. • Çizim yaparken kullanılan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır. • Kurşun kalem ile çizilen desenlerde silgi kullanmak her çizileni silmek gibi olumsuz bir alışkanlığa sebep olur. Bu nedenle çalışmalarda silgi kullanımından kaçınılmalıdır. • Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanabilirsiniz.
<p>5. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ton çubuğu uygulamanızı hatırlayarak bilgilerinizi tazeleyebilirsiniz.
<p>6. Çizimin etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>7. Çizimini bitirdiğiniz eskiz çalışmasını, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masanızın ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.2. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**
OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.3. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun çizim yaptı.					
4. Verilen bilgilere uygun obje seçti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
5. Objenin eskiz çalışmasını yaparken açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim vererek objeyi aslına uygun çizdi.					
6. Açık ton değerlerinden başlayarak, koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					
Değerlendirme					
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.					

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.4. UYGULAMA

DERS
SAATİ

OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden karakteristik özellikleri bulunan doğal bir objenin eskiz çizimi ve gölgelendirmesini yapmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.38, 6.39).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.38: Objeler örnekleri

Görsel 6.39: Objenin eskiz çizimi ve gölgelendirme

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.
- Tırnaklarınızın uzun olmaması hem çalışmanızın kolaylaşması hem de hijyen açısından önemlidir.
- Her çalışma öncesi ve sonrasında ellerinizi yıkayınız.

<p>2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve dokulu kâğıt hazırlayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır. • İstenen uygulama işlemlerini dikkat ve özenle yapmanız başarıya daha hızlı ulaşmanızı sağlayacaktır.
<p>3. Objenizi seçiniz (Görsel 6.38).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Objenizi dikkatle gözlemleyiniz. • Karakteristik detaylarını dikkatle inceleyiniz.
<p>4. Seçtiğiniz objenin eskiz çalışmasını yaparken obje üzerindeki detayları ışığın geliş yönüne göre açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim etkisi verecek biçimde, aslına uygun olarak çiziniz (Görsel 6.39).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objenin üzerine yansıyan ışığı inceleyiniz. • Çizim yaparken kullanılan lekeler, çizime hareket ve boyut kazandırır. • Kurşun kalem ile çizilen desenlerde silgi kullanmak her çizileni silmek gibi olumsuz bir alışkanlığa sebep olur. Bu nedenle çalışmalarda silgi kullanımından kaçınılmalıdır. • Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanabilirsiniz.
<p>5. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ton çubuğu uygulamanızı hatırlayarak bilgilerinizi tazeleyebilirsiniz.
<p>6. Çizimin etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, deseninizin daha temiz görünmesini sağlar.
<p>7. Çizimini bitirdiğiniz eskiz çalışmasını, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masanızın ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.4. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**
OBJENİN ESKİZ ÇİZİMİ VE GÖLGELENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.4. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun çizim yaptı.					
4. Verilen bilgilere uygun obje seçti.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
5. Objenin eskiz çalışmasını yaparken açık-koyu, ışık-gölge, nokta-çizgi ile hacim vererek objeyi aslına uygun çizdi.					
6. Açık ton değerlerinden başlayarak koyu ton değerlerine doğru bir çalışma sistemi izleyerek gölgelendirme yaptı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

KALIP ÇIKARMA

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

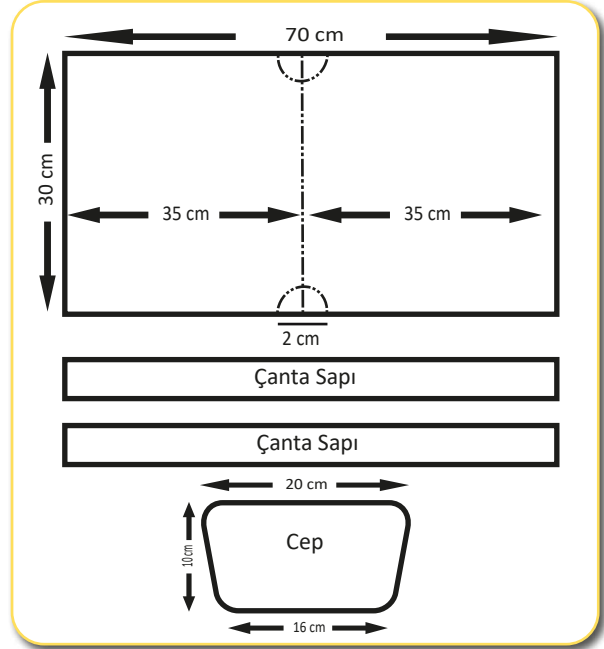
1. Okul çantanız kaç parçanın birleştirilmesiyle oluşmuştur?
2. Atölyede kullandığınız masa örtüsünün ölçüleri nedir?

6.3. KALIP ÇIKARMA

Kalıp, bir ürünün yapımından önce hazırlanması gereken parçaların şekline uygun ve birebir ölçüleriyle hazırlanmasıdır.

Kalıp çıkarma işleminde bilinmesi gereken en önemli nokta ölçülendirmedir. Bir modelin ölçülendirmesi doğru yapıldığında kalıbı da doğru hazırlanmış olur. Ölçülendirme modelin en ve boy ölçülerinin alınmasıyla yapılır. Kalıp, alınan bu ölçülere uygun hazırlanır. Kalıbı çıkarılacak ürünün ölçüleri model tasarımına uygun olarak hesaplanır.

Modelin her bir parçası ayrı ayrı hesaplandıktan sonra ürün kalıbı oluşturulur (Görsel 6.40).

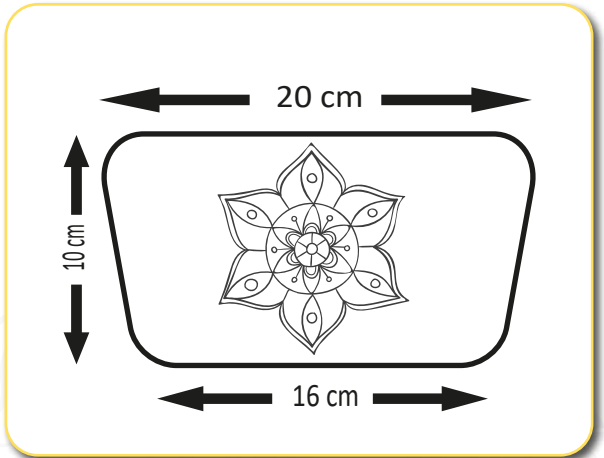

Görsel 6.40: Çanta kalıbı

6.4. KOMPOZİSYONA GÖRE KALIP ÇİZİMİ

Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işine **kompozisyon** denir. Parçaları bir bütün hâline getirirken bunların birbirleriyle uyumlu ve dengeli olmasına dikkat edilir. Kompozisyon oluştururken objenin karakteristik yapılarından faydalanılır.

Kompozisyonda oran orantı kurabilmek önemlidir. Desen çiziminde estetik ve sanatsal kompozisyonlar deseni daha değerli kılar. Elde edilen kompozisyon simetrik, asimetrik ve denge kurallarına uygun tekrarlarla kalıp üzerine çizilir. Belirlenen form ya da biçimle oluşturulan kompozisyon, hazırlanan kalıba uygun olarak ölçülendirilip kalıba yerleştirilir (Görsel 6.41).

Görsel 6.41: Çanta cep kalıbı

**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.5, 6.6, 6.7 ve 6.8. uygulamaları “Dekoratif El Sanatları Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır.

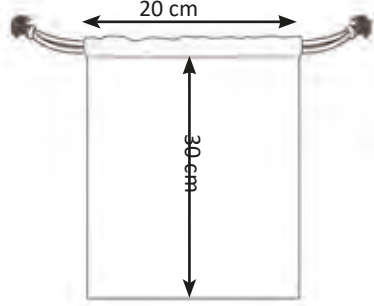
DEKORATİF EL SANATLARI 6.5. UYGULAMA

**1 DERS
SAATI**

KALIP ÇIKARMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden yapacağınız bir ürüne uygun kalıp hazırlamanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.42).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.42 Çanta kalıbı

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz. Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizi temizleyiniz.
2. Kalıp çıkarmak için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Çanta kalıbı için 25x30 cm ölçüsünde bir dikdörtgen çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Kalıplarınızı parşömen kâğıdına çiziniz. Burada hazırladığınız kalıpta ölçü ve oran önemlidir.
4. Hazırladığınız ölçülerde iki adet kalıp kesiniz (Görsel 6.42).	<ul style="list-style-type: none"> Çantanın ön ve arka yüzü olduğunu varsayarak iki tane aynı ölçülerde kalıp çıkarmanız gerekir.
5. Hazırlamış olduğunuz kalıpları bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizi temizleyiniz.

DEKORATİF EL SANATLARI 6.5. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

KALIP ÇIKARMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.5. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3. Verilen ölçülere uygun çanta kalıbı çizdi.					
4. Aynı ölçülerde iki adet kalıp kesti.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
5. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
6. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUANI = [(TABLO PUANI x 100) / 30]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

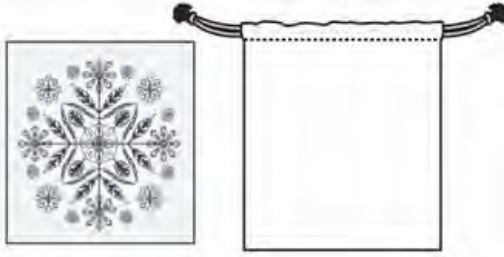
DEKORATİF EL SANATLARI 6.6. UYGULAMA

3 DERS
SAATI

KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden hazırlamış olduğunuz kalıba uygun kompozisyon oluşturmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.43,6.44, 6.45, 6.46).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.43: Kalıba uygun kompozisyon oluşturma

Görsel 6.44: Kalıp üzerine deseni yerleştirme

Görsel 6.45: Kalıba uygun kompozisyon oluşturma

Görsel 6.46: Kalıp üzerine deseni yerleştirme

24986

İŞLEM BASAMAKLARI

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

ÖNERİLER

- Atölye önlüğünüzü giyiniz.

<p>2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
<p>3. Parşömen kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde dört kare çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
<p>4. Çizmiş olduğunuz karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak kompozisyonlar oluşturunuz (Görsel 6.43, 6.45).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Kompozisyon oluştururken objenizin karakteristik yapılarından faydalanınız. • Burada "5. Öğrenme Birimi, Doku" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır. • Kompozisyonda oran orantı kurabilmek önemlidir. • Desen çiziminde eksen ve proporsiyon bilgilerinizi hatırlayınız (bk. s. 126). • Estetik ve sanatsal kompozisyonlar deseni güzelleştirir.
<p>5. Hazırlamış olduğunuz kompozisyonlardan en beğendiğinizi seçiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Seçiminizi yaparken öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın fikirlerinden yararlanınız. • Seçiminizin çanta tasarımına uygun olmasına özen gösteriniz.
<p>6. Seçtiğiniz kompozisyonu çanta kalıbınızın üzerine yerleştirerek belirlediğiniz ölçüde çiziniz (Görsel 6.44, 6.46).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deseninizi belirlediğiniz ölçüde ya da yüzeyin tümünü kaplayacak boyutta çizebilirsiniz.
<p>7. Çizimini bitirdiğiniz çalışmalarınızı, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.6. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU
KOMPOZİSYON OLUŞTURMA**

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.6. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5

A) HAZIRLIK

1.	Çalışma ortamını hazırladı.					
2.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3.	Verilen ölçülere uygun kareler çizdi.					

B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME

4.	Karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak objenin karakteristik yapısına uygun kompozisyonlar oluşturdu.					
5.	Deseni oran-orantı, eksen ve proporsiyon kurallarına uygun çizdi.					
6.	Hazırlanmış olduğu kompozisyonlardan en uygun olanı seçti.					
7.	Seçilen kompozisyonu çanta kalıbının üzerine yerleştirir ve belirlenen ölçüde çizdi.					

C) BEKLENEN DAVRANIŞ

8.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
9.	Temiz ve düzenli çalıştı.					

SÜTUN TOPLAMLARI

TABLO PUANI						
--------------------	--	--	--	--	--	--

$$\text{DEĞERLENDİRME PUAN} = \left[\frac{\text{TABLO PUANI} \times 100}{45} \right]$$

Değerlendirme

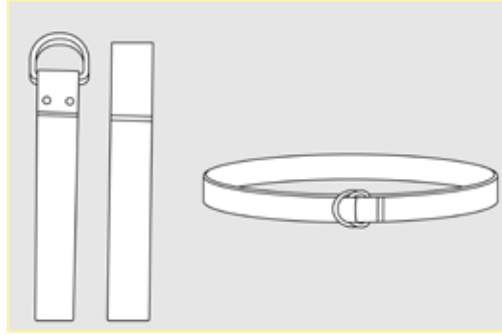
Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

DEKORATİF EL SANATLARI
6.7. UYGULAMA
1 DERS SAATI

KALIP ÇIKARMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden yapacağınız bir ürüne uygun kalıp hazırlamanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.47).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.47: Desen için çıkarılmış kalıp örnekleri

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Kalıp çıkarmak için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Kemer kalıbı için 105x5 cm ölçülerinde bir dikdörtgen çiziniz (Görsel 6.47).	<ul style="list-style-type: none"> Kalıplarınızı parşömen kâğıdına çiziniz. Burada hazırladığınız kalıpta ölçü ve oran önemlidir.
4. Hazırlamış olduğunuz kalıpları bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Sınıf içinde, çalışmalarınızı yaparken sözsüz iletişim aracı olan beden dilini doğru kullanmak arkadaşlarınızı ve öğretmeninizi olumlu yönde etkileyecektir. Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizi temizleyiniz.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.7. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**

KALIP ÇIKARMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.7.uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

UYGULAMA AŞAMALARI	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3. Verilen ölçülere uygun kemer kalıbı çizdi.					
4. Kalıbı aynı ölçülerde kesti.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
5. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
6. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{DEĞERLENDİRME PUAN} = [(\text{TABLO PUANI} \times 100) / 30]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

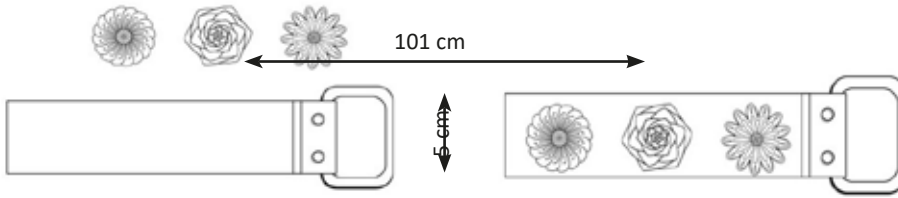
DEKORATİF EL SANATLARI 6.8. UYGULAMA

3 DERS
SAATİ

KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden hazırlamış olduğunuz kalıba uygun kompozisyon oluşturmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.48, 6.49).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.48: Kalıba deseni uygulama

Görsel 6.49: Kalıba deseni uygulama

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Parşömen kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde dört kare çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
4. Çizmiş olduğunuz karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak kompozisyonlar oluşturunuz (Görsel 6.48).	<ul style="list-style-type: none"> Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. Kompozisyon oluştururken objenizin karakteristik yapılarından faydalanınız. Burada 5. öğrenme birimi olan "Doku" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır. Kompozisyonda oran orantı kurabilmek önemlidir. Desen çiziminde eksen ve proporsiyon bilgilerinizi hatırlayınız (bk. s. 126). Estetik ve sanatsal kompozisyonlar deseni güzelleştirir.
5. Hazırlamış olduğunuz kompozisyonlardan en beğendiğinizi seçiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Seçiminizi yaparken öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın fikirlerinden yararlanınız. Seçiminizin kemer tasarımına uygun olmasına özen gösteriniz.
6. Seçtiğiniz kompozisyonu kemer kalıbınızın üzerine yerleştirerek belirlediğiniz ölçüde çiziniz (Görsel 6.49).	<ul style="list-style-type: none"> Deseninizi belirlediğiniz ölçüde ya da yüzeyin tümünü kaplayacak boyutta çizebilirsiniz.
7. Çizimini bitirdiğiniz çalışmalarınızı, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.8. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU
KOMPOZİSYON OLUŞTURMA**

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.8. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kareler çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak objenin karakteristik yapısına uygun kompozisyonlar oluşturdu.					
5. Deseni oran-orantı, eksen ve proporsiyon kurallarına uygun çizdi.					
6. Hazırlamış olduğu kompozisyonlardan en uygun olanı seçti.					
7. Seçilen kompozisyonu çanta kalıbının üzerine yerleştirir ve belirlenen ölçüde çizdi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
8. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
9. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 45]

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

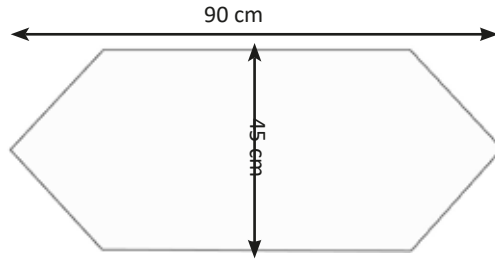
**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.9, 6.10, 6.11 ve 6.12. uygulamaları “Dekoratif Ev Tekstili Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ
6.9. UYGULAMA****DERS
SAATİ****KALIP ÇIKARMA**

Yönerge: Bu uygulamada sizden yapacağınız bir ürüne uygun kalıp hazırlamanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.50).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.50: Ranır kalıbı**İŞLEM BASAMAKLARI****ÖNERİLER**

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Kalıp çıkarmak için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Ranır kalıbı için 50x120 cm ölçüsünde bir dikdörtgen çizin ve uçlarını orta kısımda birleştirerek üçgen oluşturunuz.	<ul style="list-style-type: none"> Kalıplarınızı parşömen kâğıdına çizin. Burada hazırladığınız kalıpta ölçü ve oran önemlidir.
4. Hazırladığınız ölçülerde kalıbı kesiniz (Görsel 6.50).	<ul style="list-style-type: none"> Kesim sırasında ölçülere dikkat ediniz.
5. Hazırlamış olduğunuz kalıpları bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizi temizleyiniz.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.9. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**
KALIP ÇIKARMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.9. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

	ÖLÇÜTLER	DERECE				
		1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK						
1.	Çalışma ortamını hazırladı.					
2.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME						
3.	Verilen ölçülere uygun ranır kalıbı çizdi.					
4.	Ölçülere uygun kalıp kesti.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ						
5.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
6.	Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI						
TABLO PUANI						
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 30]						

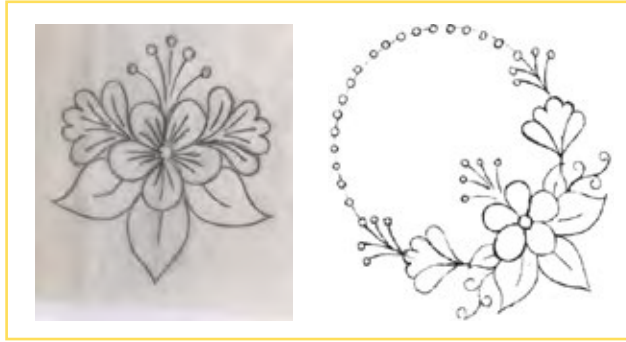
Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ
6.10. UYGULAMA
3 DERS SAATI
DESEN VE KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden hazırlamış olduğunuz kalıba uygun kompozisyon oluşturmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.51, 6.52).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.51: Desen oluşturma çalışmaları

Görsel 6.52: Kalıba uygun kompozisyon oluşturma

İŞLEM BASAMAKLARI
ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.

• Atölye önlüğünüzü giyiniz.

2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.

• Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.

<p>3. Parşömen kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde dört kare çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
<p>4. Çizmiş olduğunuz karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak kompozisyonlar oluşturunuz (Görsel 6.51, 6.52).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Kompozisyon oluştururken objenizin karakteristik yapılarından faydalanınız. • Burada "5. Öğrenme Birimi, Doku" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır. • Kompozisyonda oran orantı kurabilmek önemlidir. • Desen çiziminde eksen ve proporsiyon bilgilerinizi hatırlayınız (bk. 126). • Estetik ve sanatsal kompozisyonlar deseni güzelleştirir.
<p>6. Hazırlamış olduğunuz kompozisyonlardan en beğendiğinizi seçiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Seçiminizi yaparken öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın fikirlerinden yararlanınız. • Seçiminizin çanta tasarımına uygun olmasına özen gösteriniz.
<p>7. Seçtiğiniz kompozisyonu ranır kalıbınızın üzerine yerleştirerek belirlediğiniz ölçüde çiziniz (Görsel 6.52)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deseninizi belirlediğiniz ölçüde ya da yüzeyin tümünü kaplayacak boyutta çizebilirsiniz.
<p>8. Çizimini bitirdiğiniz çalışmalarınızı, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.10. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

DESEN VE KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.10. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5

A) HAZIRLIK

1.	Çalışma ortamını hazırladı.					
2.	Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3.	Verilen ölçülere uygun kareler çizdi.					

B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME

4.	Geometrik formlarda desen oluşturdu.					
5.	Kalıbın içine, kara kalem tekniğini kullanarak objenin karakteristik yapısına uygun kompozisyonlar oluşturdu.					
6.	Deseni oran-orantı, eksen ve proporsiyon kurallarına uygun çizdi.					
7.	Hazırlamış olduğu kompozisyonlardan en uygun olanı seçti.					
8.	Seçilen kompozisyonu ranır kalıbının üzerine yerleştirir ve belirlenen ölçüde çizdi.					

C) BEKLENEN DAVRANIŞ

9.	Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
10.	Temiz ve düzenli çalıştı.					

SÜTUN TOPLAMLARI

TABLO PUANI

$$\text{DEĞERLENDİRME PUAN} = \left[\frac{\text{TABLO PUANI} \times 100}{50} \right]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

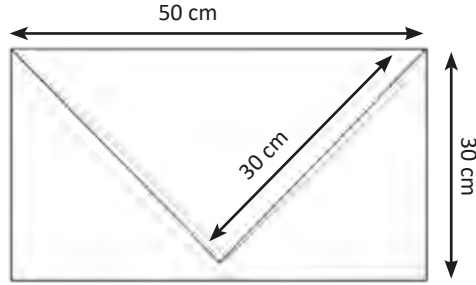
DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.11. UYGULAMA

KALIP ÇIKARMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden yapacağınız bir ürüne uygun kalıp hazırlamanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.53).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.53: Desen için çıkarılmış kalıp örneği

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Kalıp çıkarmak için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Hurç kalıbı için 45x55 cm ölçülerinde bir dikdörtgen çiziniz. Görsel 6.59'da görüldüğü gibi, dikdörtgenin içine üçgen çizerek zarf formunda bir kalıp oluşturunuz.	<ul style="list-style-type: none"> Kalıplarınızı parşömen kâğıdına çiziniz. Burada hazırladığınız kalıpta ölçü ve oran önemlidir.
4. Hazırladığınız ölçülerde kalıbı kesiniz (Görsel 6.53).	<ul style="list-style-type: none"> Kesim sırasında ölçülere dikkat ediniz.
5. Hazırlamış olduğunuz kalıpları bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Sınıf içinde, çalışmalarınızı yaparken sözsüz iletişim aracı olan beden dilini doğru kullanmak arkadaşlarınızı ve öğretmeninizi olumlu yönde etkileyecektir. Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizi temizleyiniz.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.11. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

KALIP ÇIKARMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.11. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
3. Verilen ölçülere uygun ranır kalıbı çizdi.					
4. Aynı ölçülerde kalıbı kesti.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
5. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
6. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					

$$\text{DEĞERLENDİRME PUAN} = [(\text{TABLO PUANI} \times 100) / 30]$$

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.12. UYGULAMA

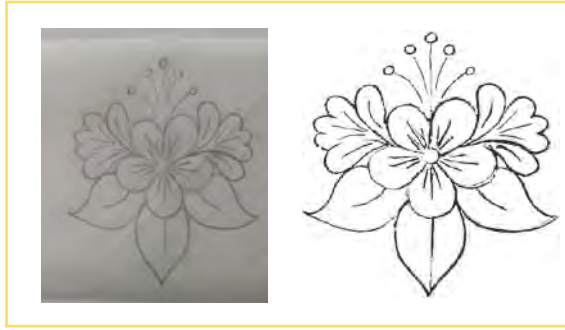

DERS
SAATİ

DESEN VE KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

Yönerge: Bu uygulamada sizden hazırlamış olduğunuz kalıba uygun kompozisyon oluşturmanız beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.54, 6.55).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.54: Desen çalışmaları

Görsel 6.55: Kalıba deseni uygulama

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Çizim için kurşun kalem, silgi, cetvel ve parşömen kâğıdı hazırlayınız.	Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.

<p>3. Parşömen kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde dört kare çiziniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir.
<p>4. Çizmiş olduğunuz karelerin içine kara kalem tekniğini kullanarak kompozisyonlar oluşturunuz (Görsel 6.54).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Temiz bir kâğıt üzerine objenizi yerleştiriniz. • Kompozisyon oluştururken objenizin karakteristik yapılarından faydalanınız. • Burada "5. Öğrenme Birimi, Doku" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır. • Kompozisyonda oran-orantı kurabilmek önemlidir. • Desen çiziminde eksen ve proporsiyon bilgilerinizi hatırlayınız (bk. s. 126). • Estetik ve sanatsal kompozisyonlar deseni güzelleştirir.
<p>5. Hazırlamış olduğunuz kompozisyonlardan en beğendiğinizi seçiniz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Seçiminizi yaparken öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın fikirlerinden yararlanınız. • Seçiminizin hurç tasarımına uygun olmasına özen gösteriniz.
<p>6. Seçtiğiniz kompozisyonu hurç kalıbınızın üzerine yerleştirerek belirlediğiniz ölçüde çiziniz (Görsel 6.55).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deseninizi belirlediğiniz ölçüde ya da yüzeyin tümünü kaplayacak boyutta çizebilirsiniz.
<p>7. Çizimini bitirdiğiniz çalışmalarınızı, bir sonraki uygulamada kullanmak üzere temiz bir dosyada saklayınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.12. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

DESEN VE KOMPOZİSYON OLUŞTURMA

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.12. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kareler çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Geometrik formlarda desen oluşturdu.					
5. Kalıbın içine, kara kalem tekniğini kullanarak objenin karakteristik yapısına uygun kompozisyonlar oluşturdu.					
6. Deseni oran-orantı, eksen ve proporsiyon kurallarına uygun çizdi.					
7. Hazırlamış olduğu kompozisyonlardan en uygun olanı seçti.					
8. Seçilen kompozisyonu ranır kalıbının üzerine yerleştirir ve belirlenen ölçüde çizdi.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
9. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
10. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 50]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

ALT ÖĞRENME BİRİMİ

RENKLENDİRME

HAZIRLIK
ÇALIŞMALARI

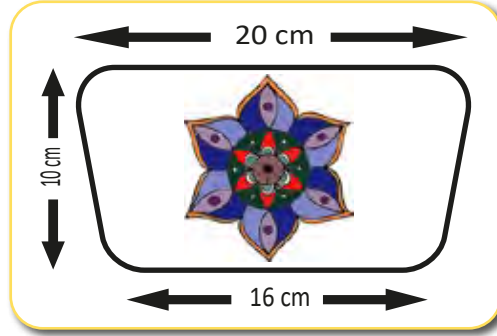
1. Siyah beyaz bir görselle renkli bir görsel insanlar üzerinde aynı etkiyi mi yaratır?
2. Yaşantınız içinde renk tercihlerinizi neye göre belirliyorsunuz?

6.5. RENKLENDİRME

Kurşun kalemle çizilen desen, renklendirme işlemine geçmeden önce kontur çekilerek sabitlenir. Kontur, tek renkle ya da desende belirlenen renklerle yapılır.

Kontur, desenin ana hatlarını ortaya çıkarır ve boya yapma işlemini kolaylaştırır. Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken boyayı konturun dışına taşırmamak önemlidir (Görsel 6.56).

Deseni renklendirmek için bilinmesi gereken teknikler aşağıda sıralanmıştır.

Görsel 6.56: Kompozisyonun renklendirilmesi

6.1.5. Sulu Boya Tekniği

Sulu boya çalışmasında ilk basamak, desenin kâğıda çizilmesidir. Bu işlem yapılırken kurşun kalem çok bastırılmamalı ve silgi çok kullanılmamalıdır. Çünkü sulu boya şeffaftır ve çizim, boyanın altından görünebilir.

Sulu boya tekniğinde kâğıt nemlendirilerek çalışılır. Bunun sebebi boya geçişlerini daha rahat yapabilmektir. Renklerin etkileyici geçişleri suyun yardımı ile sağlanır. Nemlendirilen kâğıda hemen boya sürülmemelidir, işlem için biraz beklenmelidir. Çok nemli olan kâğıtta bütün renkler birbirine karışır. Kuru olan kâğıtta ise renkler birbirleri ile kaynaşmadığı için istenen sonuç elde edilemez.

Geniş ve açık renk olan yüzeyleri öncelikle boyamak, bu teknikteki en önemli özelliktir. Çünkü geniş olan yüzeyler çabuk bitirilirse tekrar o bölgelerin nemlendirilmesi gerekmeyecektir. Açık renklerin düzeltilmesi ve koyulaştırılması daha kolay olduğu için bu işlemi sonra yapmak daha iyi sonuç verir.

Sulu boya çalışmasında yanlış bir boyama yapıldığında o bölge ıslatılıp sonra sünger ya da ıslak fırça yardımı ile silinebilir.

Kâğıdın yıpranmaması için çalışma sırasında fırça hep aynı yere sürülmemelidir. Renkleri üst üste sürmek de resmi kirletir. Çalışmalarda gölgeli kısımlarda koyu renk olarak siyah renk kullanmamalı onun yerine sıcak ve soğuk renklerden elde edilen renklerle gölge verilmelidir. Sulu boyada beyaz alanlar ve soluk renkler için kâğıdın kendi beyazlığından yararlanılmalıdır.

Sulu boyalar tablet ya da tüp içinde satılır. Boya alırken kolay eriyen cinsler tercih edilmelidir. Çünkü sulu boya, diğer tekniklere göre daha çabuk çalışmayı gerektirir. Mutlaka palet kullanılmalıdır. Sulu boya tekniğinde boyayı açmak için beyaz boya kullanılmamalıdır. Renkler su ile açılır. Koyulaştırmak için ise koyu renklerden yararlanır.

Resim kâğıtları kalın, sert ve pütürlü olmalıdır. İnce olanlar suyla temas ettiğinde kabarıp ve bu nedenle dalgalanmalar oluşur.

Sulu boya uygulaması için en uygun fırça, samur cinsi olanıdır. Çünkü bu fırça, su ile temas ettiğinde fırçanın kılları toplanır ve ucu sivrileşir. Bu, ince yüzeyleri boyamada fayda sağlar. Geniş yüzeylerde fırçayı kâğıda bastırarak boyama yapıldığında daha verimli sonuçlar elde edilir. Resim çalışmalarında bir ince bir de kalın uçlu samur fırçayla çalışmak uygundur. Çalışma bittiğinde fırçanın temizlenip kaldırılması, fırça ucunun biçiminin bozulmaması için önemlidir. Böylelikle fırça, sonraki çalışma için hazır hâle getirilmiş de olur (Görsel 6.57).

Görsel 6.57: Sulu boya tekniği ile desen

6.1.6. Guaj Boya Tekniği

Kapatici ve kolay bir tekniktir. Guaj boya ile renklendirmede kıvam, önemli bir faktördür. Yoğun biçimde kullanıldığında çatlama yapar. Su ile çok az inceltilir. Fırçadan boya akmamalı; boya kıvamı ayarlanırken bu bilgi dikkate alınarak sulandırılmıdır. İstenen rengi elde edebilmek için boyaya açık tonlarda beyaz, koyu tonlarda siyah eklenir (Görsel 6.58). Ayrıca ışıklı yerlerde sarı, turuncu; gölgeli yerlerde mavi, mor renkler kullanılır (bk. Renk Öğrenme Birimi, 4.12).

Görsel 6.58: Guaj boya tekniği ile desen

6.1.7. Kuru Kalem Tekniği

Kuru kalem ile kara kalem tekniğinin renkli kuru kalemlerle çalışılmasıdır. Renk tercihleri boya kalemlerine uygun yapılır (Görsel 6.59).

Görsel 6.59: Kuru boya tekniği ile renklendirilmiş etüt çalışması

**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.13. ve 6.14. uygulamaları “Dekoratif El Sanatları Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır.

DEKORATİF EL SANATLARI 6.13. UYGULAMA

**2 DERS
SAATI**

RENKLENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden “6.6. uygulamada” hazırlamış olduğunuz deseni guaj boya tekniğini kullanarak renklendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.60, 6.61).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

24987

Görsel 6.60: Kompozisyonun renklendirilmesi

Görsel 6.61: Kompozisyonun renklendirilmesi

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Boyama yapabilmek için gerekli olan boya malzemelerinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Dokulu kâğıdınıza 15x15 cm ölçülerine uygun bir kare çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir. Deseninizi büyük ya da küçük çalışmak isterseniz ölçünüzü öğretmeninizden yardım alarak belirleyiniz.
4. 6.6. uygulamada seçimini yapmış olduğunuz kompozisyonu ışıklı masa üzerine koyarak dokulu kâğıt üzerine, kalıbınıza uygun çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Işıklı masanız yok ise ışık alan bir pencere camından da faydalanabilirsiniz.
5. Çizimi yapılmış kompozisyonunuza yani deseninize kontur çekiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Deseni renklendirmeden önce kurşun kalem ile çizilen desen, kontur çekilerek sabitlenmelidir. Bu uygulama desenin ana hatlarını ortaya çıkarır. Boya yapma işlemini de kolaylaştırır. Kontur çekmek tek renkle olabileceği gibi desende belirlenen renklere uygun tercihler de yapılabilir.
6. Deseni renklendiriniz (Görsel 6.60, 6.61).	<ul style="list-style-type: none"> Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken boyayı konturun dışına taşırmamak önemlidir. Burada "4. Öğrenme Birimi, Renk" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır.
7. Renklendirdiğiniz deseninizi, temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Boyamada kullanılan malzemelerin temizliğine özen gösterilmelidir. Dilerseniz bu çalışmanızı hediyelik bir ambalaj olarak da kullanabilirsiniz.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.13. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU
RENKLENDİRME**

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.13. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kare çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Seçtiği kompozisyonun dokulu kâğıt üzerine, kalıba uygun çizimini yaptı.					
5. Çizimi yapılmış kompozisyonun yani desenin konturunu çaktı.					
6. Konturun içini, boyamada dikkat edilmesi gereken kurallara uygun boydı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

DEKORATİF EL SANATLARI 6.14. UYGULAMA

2 DERS SAATI

RENKLENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden “6.8. uygulamada” hazırlamış olduğunuz deseni sulu boya tekniğini kullanarak renklendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.62).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.62: Kompozisyonun renklendirilmesi

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Boyama yapabilmek için gerekli olan boya malzemelerinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Dokulu kâğıdınıza 105x5 cm cm ölçülerine uygun bir kare çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir. Deseninizi büyük ya da küçük çalışmak isterseniz ölçünüzü öğretmeninizden yardım alarak belirleyiniz. Kâğıdınızın boyu yeterli gelmeyeceği için ek yaparak kullanabilirsiniz.
4. “6.8. uygulamada” seçimini yapmış olduğunuz kompozisyonu ışıklı masa üzerine koyarak dokulu kâğıt üzerine, kalıbınıza uygun çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Işıklı masanız yok ise ışık alan bir pencere camından da faydalanabilirsiniz.
5. Çizimi yapılmış kompozisyonunuza yani deseninize kontur çekiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Deseni renklendirmeden önce kurşun kalem ile çizilen desen, kontur çekilerek sabitlenmelidir. Bu uygulama desenin ana hatlarını ortaya çıkarır. Boya yapma işlemini de kolaylaştırır. Kontur çekmek tek renkle olabileceği gibi desende belirlenen renklere uygun tercihler de yapılabilir.
6. Deseni renklendiriniz (Görsel 6.62).	<ul style="list-style-type: none"> Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken boyayı konturun dışına taşırmamak önemlidir. Burada "4. Öğrenme Birimi, Renk" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır.
7. Renklendirdiğiniz desenini, temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Boyamada kullanılan malzemelerin temizliğine özen gösterilmelidir. Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EL SANATLARI 6.14. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU
RENKLENDİRME**

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.14. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kare çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Seçtiği kompozisyonun dokulu kâğıt üzerine, kalıba uygun çizimini yaptı.					
5. Çizimi yapılmış kompozisyonun yani desenin konturunu çeker.					
6. Konturun içini, boyamada dikkat edilmesi gereken kurallara uygun boyadı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

**DİKKAT
EDELİM**

Aşağıda yer alan 6.15. ve 6.16. uygulamaları “ Dekoratif Ev Tekstili Dalı” öğrencileri için hazırlanmıştır. öğrencileri için hazırlanmıştır.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ
6.15. UYGULAMA****2 DERS
SAATİ****RENKLENDİRME**

Yönerge: Bu uygulamada sizden "6.10. uygulamada" hazırlamış olduğunuz deseni renklendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.63, 6.64).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.63: Desenin renklendirilmesi

Görsel 6.64: Kompozisyonun renklendirilmesi

İŞLEM BASAMAKLARI**ÖNERİLER**

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	• Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Boyama yapabilmek için gerekli olan boya malzemelerinizi hazırlayınız.	• Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Dokulu kâğıdınıza deseninizin ölçülerine uygun bir kare çiziniz.	• Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir. • Deseninizi büyük ya da küçük çalışmak isterseniz ölçünüzü öğretmeninizden yardım alarak belirleyiniz.
4. "6.10. uygulamada" seçimini yapmış olduğunuz kompozisyonu ışıklı masa üzerine koyarak dokulu kâğıt üzerine, kalıbınıza uygun çiziniz (Görsel 6.63).	• Işıklı masanız yok ise ışık alan bir pencere camından da faydalanabilirsiniz.
5. Çizimi yapılmış kompozisyonunuza yani deseninize kontur çekiniz.	• Deseni renklendirmeden önce kurşun kalem ile çizilen desen, kontur çekilerek sabitlenmelidir. Bu uygulama desenin ana hatlarını ortaya çıkarır. Boya yapma işlemi de kolaylaştırır. • Kontur çekmek tek renkle olabileceği gibi desende belirlenen renklere uygun tercihler de yapılabilir.
6. Deseni renklendiriniz (Görsel 6.64).	• Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken boyayı konturun dışına taşırmamak önemlidir. • Burada "4. Öğrenme Birimi, Renk" konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır.
7. Renklendirdiğiniz deseninizi, temiz bir dosyada saklayınız.	• Boyamada kullanılan malzemelerin temizliğine özen gösterilmelidir. • Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.15. UYGULAMA DEĞERLENDİRME FORMU

RENKLENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.15. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kare çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Seçtiği kompozisyonu dokulu kâğıt üzerine, kalıba uygun çizimini yaptı.					
5. Çizimi yapılmış kompozisyonun yani desenin konturunu çaktı.					
6. Konturun içini, boyamada dikkat edilmesi gereken kurallara uygun boyadı.					
C) BEKLENELEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.16. UYGULAMA

2 DERS
SAATI

RENKLENDİRME

Yönerge: Bu uygulamada sizden “6.12. uygulamada” hazırlamış olduğunuz deseni sulu boya tekniğini kullanarak renklendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek uygulamayı gerçekleştiriniz (Görsel 6.65, 6.66).

Yapacağınız çalışma, uygulama sonunda verilen değerlendirme formunda yer alan ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Görsel 6.65: Desenin renklendirilmesi

Görsel 6.66: Kompozisyonun renklendirilmesi

İŞLEM BASAMAKLARI

ÖNERİLER

1. Çalışma ortamınızı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Boyama yapabilmek için gerekli olan boya malzemelerinizi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ortamınızın aydınlık, düzenli ve temiz olması çalışmanızı daha da kolaylaştıracaktır.
3. Dokulu kâğıdınıza 45x55 cm ölçülerine uygun bir dikdörtgen çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> Cetvel kullanmanız karelerin çiziminde önemlidir. Deseninizi büyük ya da küçük çalışmak isterseniz ölçünüzü öğretmeninizden yardım alarak belirleyiniz.
4. “6.12. uygulamada” seçimini yapmış olduğunuz kompozisyonu ışıklı masa üzerine koyarak dokulu kâğıt üzerine, kalıbınıza uygun çiziniz (Görsel 6.65).	<ul style="list-style-type: none"> Işıklı masanız yok ise ışık alan bir pencere camından da faydalanabilirsiniz.
5. Çizimi yapılmış kompozisyonunuza yani deseninize kontur çekiniz.	<ul style="list-style-type: none"> Deseni renklendirmeden önce kurşun kalem ile çizilen desen, kontur çekilerek sabitlenmelidir. Bu uygulama desenin ana hatlarını ortaya çıkarır. Boya yapma işlemini de kolaylaştırır. Kontur çekmek tek renkle olabileceği gibi desende belirlenen renklere uygun tercihler de yapılabilir.
6. Deseni renklendiriniz (Görsel 6.66).	<ul style="list-style-type: none"> Boyama işleminde dolguyu yani nesnenin içindeki rengi boyarken boyayı konturun dışına taşırmamak önemlidir. Burada “4. Öğrenme Birimi, Renk” konusundaki bilgilerden faydalanılmalıdır.
7. Renklendirdiğiniz deseninizi, temiz bir dosyada saklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> Boyamada kullanılan malzemelerin temizliğine özen gösterilmelidir. Araç gerecinizi toplayıp masa ve atölyenizin temizliğini yapınız.

**DEKORATİF EV TEKSTİLİ 6.16. UYGULAMA
DEĞERLENDİRME FORMU**

RENKLENDİRME

SINIF	NO.	ÖĞRENCİNİN ADI-SOYADI	DEĞERLENDİRME PUANI

6.16. uygulamanın değerlendirilmesi verilen ölçütlere göre yapılacaktır.
1 (başlangıç düzeyinde), 2 (geliştirilmeli), 3 (orta), 4 (iyi), 5 (çok iyi)

ÖLÇÜTLER	DERECE				
	1	2	3	4	5
A) HAZIRLIK					
1. Çalışma ortamını hazırladı.					
2. Kullanılacak araç gereci hazırladı.					
3. Verilen ölçülere uygun kare çizdi.					
B) EDİNİLEN BİLGİLERİ BECERİYE DÖNÜŞTÜRME					
4. Dokulu kâğıt üzerine, seçtiği kompozisyonun kalıba uygun çizimini yaptı.					
5. Çizimi yapılmış kompozisyonun yani desenin konturunu çaktı.					
6. Konturun içini, boyamada dikkat edilmesi gereken kurallara uygun boyadı.					
C) BEKLENEN DAVRANIŞ					
7. Çalışmasını belirlenen sürede tamamladı.					
8. Temiz ve düzenli çalıştı.					
SÜTUN TOPLAMLARI					
TABLO PUANI					
DEĞERLENDİRME PUAN = [(TABLO PUANI x 100) / 40]					

Değerlendirme

Ölçekten 100 üzerinden 70 puan aldıysanız bu öğrenme için başarınız yeterli düzeyde demektir. Toplam puanınız 69 ya da altı bir puan ise ilgili önceki öğrenmeleri tekrar etmeniz gerekmektedir.

A

algı: Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak.

analiz: Çözümleme (tahlil etme, inceleme).

B

boyut: Doğruların, yüzeylerin veya cisimlerin ölçülmesinde ele alınan üç doğrultudan uzunluk, genişlik ve derinlikten her biri.

değer: Bir renk tonunun açıklık ve koyuluk derecesi.

derece: Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama.

desen: Bir formun ya da şeklin yüzey üzerinde çeşitli çizgilerle betimlenmesi.

dinamik: Canlı, etkin, hareketli.

duyum: Kişinin duyarlar yoluyla elde ettiği izlenim.

düşey: Yer çekimi doğrultusunda olan.

D

degrade: Açıktan koyuya ya da koyudan açığa geçiş renk skalası.

eksen: Bir cismi iki eşit parçaya bölen çizgi.

eskiz: Mimari eserler ve resim için çizimlerle yapılan ön çalışma, taslak.

estetik: Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu.

E

etki: Bir şeyin verdiği izlenim.

figür: Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi.

fiziksel: Genel olarak doğaya, maddeye, nesnelere ilişkin olan, fiziki.

füzen: Desen çizmek için kullanılan taflan çubuklarından yapılmış bir tür kömür kalem.

fiberglas: Plastik maddelerden, özellikle polyesterden parçalar yapımında kullanılan sağlamlaştırma maddesi.

F

görsel: Görme duyusuyla ilgili olan, görmeye dayanan.

G

görünüm: Bir şeyin dıştan bakıldığında görünen biçimi, görünme durumu, görünüş.

hacim: Bir cismin uzayda doldurduğu boşluk, oylum.

hat: Çizgi. Sınır.

H

hiyerarşi: 1.Aşama sırası. Basamak.

ifade: Anlatım.

İ

ilke: 1. Temel düşünce, temel kanı.

işlev: Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon.

karakteristik: Bir kimse veya nesneye özgü olan (ayırıcı nitelik), tipik.

keskin: Etkili, sert.

K

kompozit: Karma, değişik tarzları bir arada taşıyan.

linol baskı: Üzeri keten yağı ve mantar tozu ile kaplanmış jüt bezinin oyularak işlenmesi ve yüzeye basılması tekniği.

L

lateks: İsim, bitki bilimi. Bazı bitkilerin genellikle süt görünüşünde olan öz suyu.

materyal: Gereç.

mekân: Yer, bulunulan yer.

M

monoton: Tekdüze.

N

nötr: Etkisiz. Yansız.

obje: Nesne.

ölçü: Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme.

O-Ö

özgün: 1. Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal.

perspektif: Nesnelere bir yüzey üzerine göründükleri gibi çizme sanatı.

psikoloji: Bir grubu, bir bireyi belirleyen hareket etme, düşünme, duygulanma biçimlerinin bütünü.

P-R

radyal: Dairesel.

skala: Gösterge çizelgesi.

somut: Varlığı duyularla algılanabilen, soyut karşıtı.

soyut: Varlığı duyularla algılanamayan, somut karşıtı.

stilizasyon: Biçimleme.

şablon: Üzerindeki harf ve şekillerin çevre çizgileri kalem ucu girecek biçimde oyuk olan, bu çizgilerden kalemlle istenilen biçim elde edilen, metal veya plastikten cetvel.

şiddet: Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik.

S-Ş

simetri: Parçaların orta ekseninin iki yanında, biçim, motif ve renklerin dengeli olacak şekilde düzenlenmesi.

taslak: Bir sanat eserini oluşturmak için yapılan ön çalışma, skeç, eskiz.

tarama: Birşeyin içindeki gereksiz maddeleri ayıklamak. Dikkatle bakmak

T

tuval: Üzerine resim yapılan, gerdirilmiş keten, kenevir veya pamuklu kaba kumaş.

Y

yapısal: Yapı ile, yapılış ile, kuruluş ile ilgili, strüktürel, konstrüktif.

KAYNAKÇA

1. Cıvırcı, E. (2015). *Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri*, Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2015.
2. Güngör, H. (1982). *Temel Tasarım*. İstanbul: AFA Matbaacılık.
3. Işingör, M. (1986). *Temel Sanat Eğitimi*, Resim I Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
4. Çağlarca, S. (1985). *Sulu Boya Resim Tekniği*. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
5. Tansuğ, S. (1973). *Resim Kılavuzu*. Milliyet Yayıncılık, İstanbul.
6. Kılıçkan, H. (1984). *Okullarda Desen*. Remzi Kitabevi.
7. Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu.
8. Türk Dil Kurumu Sözlükleri.
9. T.C Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). El Sanatları Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara.

GENEL AÇ KAYNAKÇASI

1. Hiyerarşi (Koram) Çalışması ve Örnekleri, T Cetveli.Org, 05.12.2020, 02.35
2. Altın Oran Nedir, Altın Oran Derneği web Sitesi, 08.12.2020, 01.00
3. Mimari Projelerde Tasarım Tonseptinin Anlamı I, Tasarım Günlükleri www.tasarim.gunlukleri.com, 8.10.2020, 19.58
4. Kompozisyon: Bütünlük İçindeki Çeşitlilik I, Tasarım Günlükleri, www.tasarim.gunlukleri.com, 8.10.2020, 20.26
5. Temel Tasarım İlkesi I, Murat Kotaman. www.kotaman.com 20.10.2020, 23.42
6. Temel Sanat Eğitimi ve Yeni Açılımlar acıların.isukun.edu.tr,21/11/2020,20.40
7. Nedir Bu Tasarım Elemanları? www.fmi cmimarlik.com,23/11/2020, 06.03
8. Paspartu Nasıl Yapılır? L, Tasarlaas.com.27/11/2020,07.50
9. <https://merkeziisgb.meb.gov.tr>

Bu ders materyalinin kaynakçası hazırlanırken APA 6.0 yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimi kullanılmıştır.

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=1497>

GÖRSEL KAYNAKÇASI

1. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. D
2. Y
3. D
4. Y
5. D
6. koram
7. geometrik
8. zıtlık
9. tekrar
10. uyum
11. D
12. A
13. A
14. B
15. C

2. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. Y
2. D
3. D
4. D
5. Y
6. eğik
7. etüt
8. yüzey
9. çizgi
10. nokta
11. C
12. A
13. A
14. B
15. B

3. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. Y
2. D
3. D
4. derinlik
5. ton
6. hacimlendirme
7. açık-koyu
8. C
9. E
10. E

4. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. D
2. Y
3. D
4. yanıltıcı kontrast
5. kalite kontrast
6. kolaj
7. A
8. A
9. E
10. D
11. B
12. D
13. C
14. D
15. A

5. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI CEVAP ANAHTARI

1. D
2. D
3. Y
4. Y
5. D
6. görsel dokular
7. buluş
8. tekstür
9. strüktür
10. organik dokular
11. E
12. C
13. A
14. A
15. C